

1991ko irailak 15 — 1.352 zenbakia — 185 pezeta (BEZ barne) / 11 libera

ARGIA

Juan Cruz Alli:
atzamar fineko
axeria

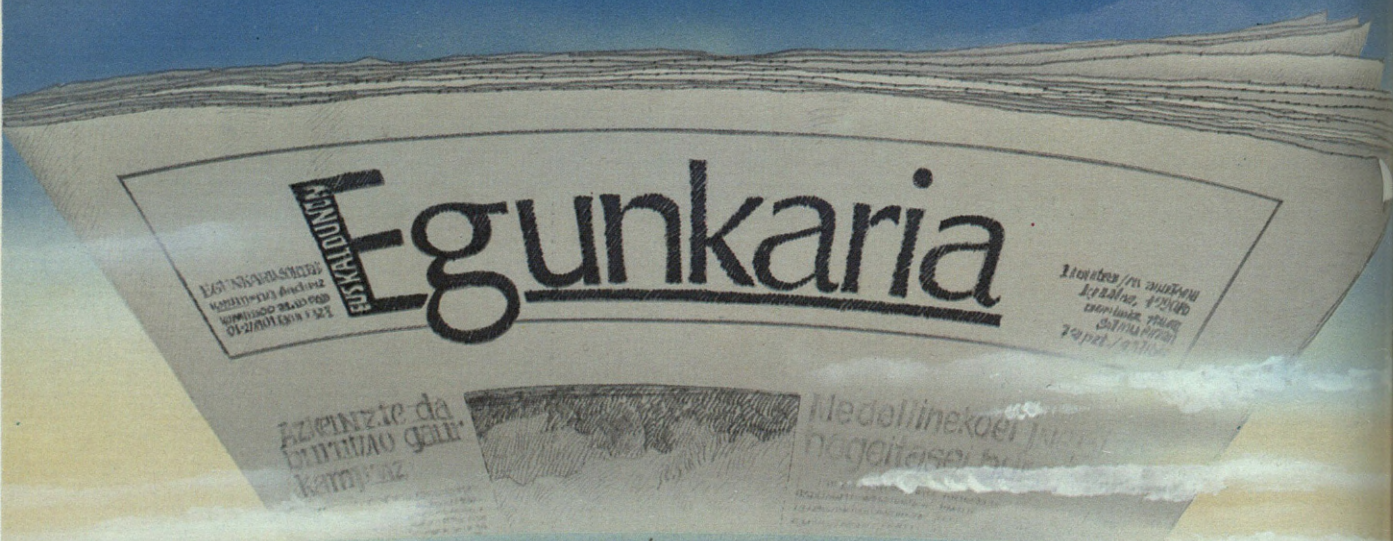
HIESak jota
daudenak
mintzo

RUDY BARNET

**ZINEMALDI ZAHARREKO
AURPEGI BERRIA**

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

Zaborrak jango gaitu!

JOAN den igandean, familia kotxean sartu eta Aralar aldera abiatu nintzen. Egun lasaia pasa nahi genuen. Baina ez zen lan erraza. Batetik beroa, sekulakoa. Nire ideia bera izan zuen jende mordo ere -bigarren arazoa- hurbildu zen, ataskoak sortezaz.

Baina guzti hau baino okerragoa zena bertan aurkitu genuen. Udan zehar hara hurbildutako jendeak bazter guztietan utzitako zaborra zen nagusi.

Jesukristoren kiratsa garairbatean zoko ederrak izan zirenetan, kristale hautsiak, zaborra, zaborra, zaborra...

Izugarria izan zen. Ingu-
ruiroa horren modan dagoenean, berdin zaigu gure baso eta mendi ederrenak zerrikituta uztea. Hori bai egungo San Migueleko sakrilegioa!

Duela hamar/hamabost urte oso ugariak ziren garbitzaile-kuadrilak berriro ere ugaritzea ez legoke gaizki, ez bait dirudi erakundeei guzti hau axola zaienik.

Ez nuen jakin izan zer

esan neure seme-alabei ingurugiroa errespetatu behar zela erakusteko. Lotsatuta sentitu nintzen.

Mitxel Izagirre
(Billabona)

Beldurak jota

SOVIET Batasuna osatzen duten herrialdeek burujabetasuna eta independentzia aldarrikatzearen ondorioz, Euskal Herriko alderdi abertzaleek tutik ere esan aurretik, P.P. eta P.S.O.E. larritu eta dagoeneko hasi zaizkigu esanez ezin dela konparaziorik egin, Euskal Herriko ez-abertzale kopurua Baltikoko Errepubliketakoa baino altuagoa delako. Nola Euskal Herria hala Catalunya ez direla inoiz benetako Estatuak izan.

Puntuz puntu, Letonian eta Estonian Euskal Herrian adina ez-abertzale dago, baina ez dira ezta % 25a ere (ikus azken hauteskundetako botuak). Estatu izatearen kontuan, arrazoi osoa dute, ez dira/gara inoiz Estatu izan, baina ez digute inoiz utzi, hori da arrazoi. Nazio edo Estatu izateko herri batek nortasuna eta gogoa ditu arrazoi, ez ordea

Estatu handi eta zapaltzaileen uztia.

Beldur nonbait Madrileko indarrak.

Bestalde, ez zait bidezkoa iruditzen herrialde haietako ordezkari politiko bat ekarri —Beata Moustavicious lituanian ordezkaria hain zuzen ere— eta Baltikoko lurraldeen egoera historikoak ez duela zer ikusirik Euskal Herri osoaren egoerarekin. Ziurrenik hark ez du jakingo gure historia zein izan den; dena den, une honetan bere nazio-arazo bera duen herrialde bati buruz hitz egi-
terakoan zuhertasun handiagoaz jokatu beharko lukeela iruditzen zait.

Josu Goñi
(Bergara)

Argiakideak

UZTAILA bukaera hone-
tan, 1.349 zenbakia jaso nuen eta Amway-ri buruzkoak jo nau zinez.

Betiere artikulua horri buruz hausnarketa hauek datozkit gogora, Europan gauden eta gaudenez, Amway eta Tupperware bezalako sistimak aspalditik ezagutzen ditugula.

Iduri luke Kazetaria

(Myriam Garcia) deskubritzen ari dela.

Publizitate hutsa egiten ari zaiola (Amwayri).

Hau ikusiz, ene galdera, zendako eginduzue artikulua? Amwayri publizitatea egiteko?

Bestalde, ene iduriko, irakurle gaituzunok, ez pentsa beti irakurle zintzo izanengarenik.

Ez gaituzue beti zozoak.

Guk, hala iduritzen zait, ere kalitatea eska dezakegu.

Catherine Laffargue
(Toulouse)

OHARRA: Sail hau, aldizkarian azaldutako edozein gairi buruz edota interesgarri litekeen beste edozeini buruz, ARGIAko irakurleak adierazi nahi duena idatziz jasotzeko txoko irekia da. Gutunak ez du inoiz mila karakter (folio erdi, espazio bikoitzean) baino gehiago izango; bertan, igorlearen izen-abizenak eta kaleratu nahi duen sinadura agertuko dira, gehienez lau hitzetako titularrarekin batera. Gutun hauek ARGIA, 1 eta 2 pabiloiak, Industrialdea, 20160 Lasarte-Oria helbidera bidali behar dira.

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK
HELBIDEA TEL
HERRIA
HERRIALDEA D.P.
BANKU/ AURREZKI KUTXA
SUKURTSALA
KONTURAREN ZENBAKIA

ARGIA

1.352. alea

6. Politika kronika. I.ZUBIONDO.

8. Juan Cruz Alli, politikaria beste ezeren gainetik.

Atzamar fineko axeria. GARBIÑE UBEDA.

12. Politika ttanttaka.

14. Nazioarteko kronika. L. MARTINEZ.

16. Kroazia Europari begira. XABIER LETONA.

18. Marokko erreferendum prozesua bonbardatzen. XABIER LETONA.

20. Nazioartea ttanttaka.

22. Gizarteak isolaturik. AMAGOIA IBAN.

27. Nekazari; ez politikari. AMAGOIA IBAN.

30. Burdinazko gizona. MYRIAM GARTZIA.

34. Rudy Barnet: «Donostia sortze kontenporaneoaren lekuko bihurtu nahi dugu». MYRIAM GARTZIA.

40. Kultur kronika. JOSU LANDA.

42. Itxaro Mentxaka: «Abesteko tradizio handia dago». PATXI SARRIEGI.

44. «Aguro», Hika antzerki taldearen lan berria. JOXI GOIKOETXEA.

48. Patxi Zubizarretaren «Gabrielle» nobela berria kaleratzear. RITXI LIZARTZA.

50. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.

52. Kultura ttanttaka.

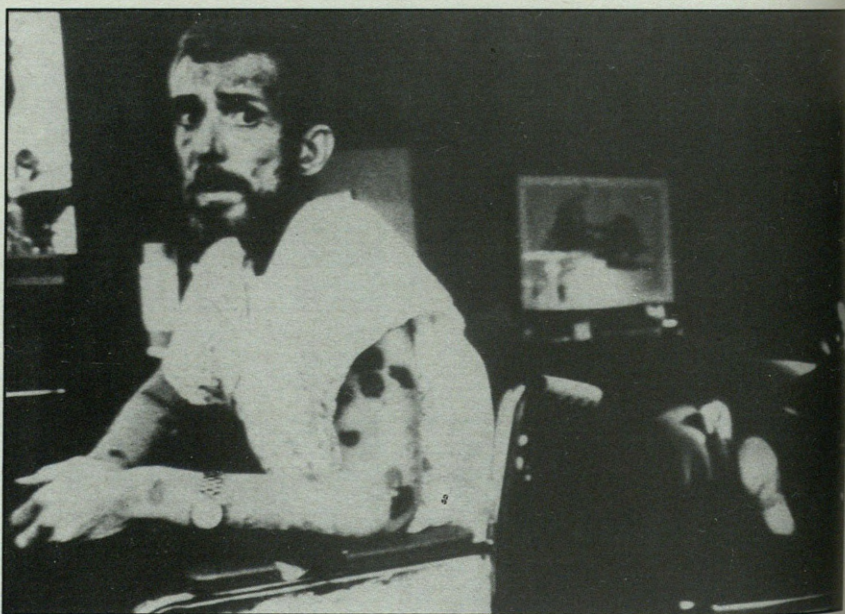
54. Astegiroa.

63. TXT.

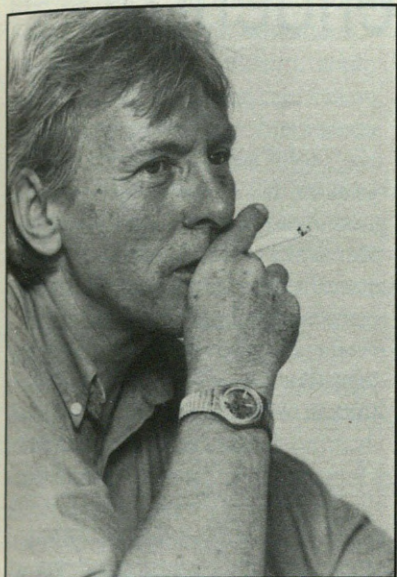
74. Udako Unibertsitatea etorkizunari begira. FITO RODRIGEZ.

JUAN CRUZ ALLI: Ezer gutxi falta da Juan Cruz Alli Nafarroako lehendakari bilaka dadin. Heldu den lekura heltzeko, UPNko berritzaileen korrontearen liderrak pauso inportanteak eman ditu. 'Eskuindarren arteko liberal' honen perfila, UPNren baitan izan dituen erronken islada, Nafarroari buruz dituen proiektuak eta bere konfidantzazko pertsonen zertzeladak politikako orrialdeetan./8

HIES-A: Euskal Herriko ospitale guztiek dute «XX mendeko izurritea» bezala ezaguna den HIESarentzat gela berezirik. Urteen poderioz gehituz joan den kutsatuen kopuruari gizartearen axolagabekeria eta ezjakintasuna gehitu zaio. Homosexual eta heroinomanoen gaitza bakarrik denaren ustea oso zabaldua egon arren, seropositibo heterosexualak gehiengo bihurtzeko zorian daude./22

RUDY BARNET: Flamenkoa izateaz harrotzen den gizon hau Donostiako Zinemaldiaren arduradun nagusia dugu. Hamasei urte zituenetik irudia eta espektakuluaren munduarekin harremanetan, bere nahia Zinemaldia mailarik gorenera igotzea da. Horretarako apostu egiten du, eta kritika guztientzako erantzun zehatza du./**34**

TRIATLOIA: Martin Olalde larrabetzuarra, aurtengoan Hawain ospatzen den Munduko Ironman Txapelketan parte hartzeko prestatzen ari den euskaldun bakarra da. Urriaren 19an jokatu den froga honetan, 4 kilometro igerian, 180 bizikletaz eta 42'192 lasterka egin beharko ditu, 30-35 graduko tenperatura batekin./**30**

ANTZERKIA: «Aguro» izena du Hika taldearen lan berriak. 1988 urtean sortu zen antzerki talde honek barne antolaketan aldaketak izan ditu eta aire berriak obretan ere isladatu dira. Orintsu plazaratu duen laugarren obra ipuin fantastiko batean oinarrituta dago. Dakarzkiten berrikuntzak kulturako orrialdeetan. Zabal eta ikus./**44**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Gorka Arrese, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Garbiñe Ubeda.

Bilbon: Joseba Azpeitia, Jose Mari Egaña, Myriam Garcia, Xabier Letona, Ermiñe Madariaga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Jon Olaizola, Xabier Zabaleta.

Iruñean: Iñaki Camino.

Iparaldean: Ixabel Etxeberria.

Kolaboratzaileak: Mikel Antza, Kike Amonarriz, Mikel Asurmendi, Edorta Arana, Xipri Arbelbide, Karlos Argiñano, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Nerea Azurmendi, Juan Mari Arzak, Jean Louis Davant, Enbido, Elhuyar, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Itsaso Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Arantxa Gutierrez, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Amaia Lasa Alegria, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Bego Montorio, Fermin Muguruza, Imanol Murua, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Bota Puntuba, R. M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardegi, Iñaki Uribe, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeneta, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Ramuntxo Sagarzazu.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: 80-1963.

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria. 114 Postakutxa Bilbo

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63.

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomekanika: ANTZA.

1991. urterako harpidetza sariak (BEZ barne):

Hego Euskal Herria ..	7.450 pezeta.
Ipar Euskal Herria ...	490 libera.
Estatu Espainola	7.450 pezeta.
Beste atzerriak	9.800 pezeta.
Airez	14.900 pezeta.

Argitasun gutxiko Independentzia

BEGOÑAKO Etxeberría parkeko gertaerak argitzea ezinbesteko jo genuen lehengo astean. Alfontso Mentxaka ertzaina eta Juan Mari Ormazabal 'Turko' ETakidea hilik, istilu gehiegi sortu dira Ertzaintza eta manifestarien artean horrelako gertakizun bat erabat argitu gabe uzteko.

Juan Mari Atutxa EAEko Barne sail-buruak espektatibak biztu zituen ekintza, berehala, Legebiltzarrean azalduko zuela eta. Kazetariz eta parlamentariz inguraturik, argazki eta plano ugari erabili arren, galdera gehiegi geratu dira forensearen, balistikan aditu direnen eta epailearen argitasunen zain. Javier Ortizek «El Mundo»n zioen bezala, bertsio ofizial ezberdinak, lekukoen esanak eta kazetariak jasotakoa behin eta berriz alderatuz gero, ez dago jakiterik benetan zer gertatu zen. Honako galderak egiten ditu Ortizek: «Zer gertatu zen lehenengo hiru 'legalak' 22.05etan atxilotu eta tiroketa hasitako 22.35ak bitarteko ordu erdi horretan?». Egunkari honek dio kazetari batek ertzain baten irrati mensaia grabatu zuela: «LARU para J2. Atentos que se escapan. Dos van para un lado y dos para abajo. Van corriendo. En la farola solo quedan tres. Voy hacia ellos». Zazpi ziren eta ez bost. «Eta gainera ez dute frente egin, ihesean doaz korrika».

Lehenengo bertsio ofizialean, eta lekukoen bertsioan ere, lagun bakarra zegoen 'Turko' eta 'Manu sartutako R-19an. Atutxaren azken bertsioan, egun bat lehenago Deiairi bertan parte hartutako ertzainek konta-

tuta, bi ertzain zeuden auto barruan.

Mendinuetak erizainari esan zion «zibila» zela zauritutakoa eta ez zutela beraiek zauritu. Epailearen aurreko deklarazioan esan zuen 'Turko' zaurituta sartu zela autoan. Atutxaren arabera auto barruan zeudela hasi ziren haiek tiroka. Atzeko kristaletik.

— Hainbeste galdera aidean, atxilotuetako hamaika lagunetik sei kalean, komandoko partaideak ihes eginda, ertzain bat eta ETako bat hilda, esan al daiteke Ertzaintzaren ekintza arrakastatsua izan zenik? ●

(Zer egiten zuten aurreko bi ertzainek, atzeko asientuko biak atzera begira tiroka ari zirela?). Atutxaren arabera, tiroak hasitakoan atera ziren ertzainak kotxetik. (Zer gertatu zen kotxe barruan?).

'Turko'k buruan tiroa zuela begi-

bistakoa da. Atutxaren arabera «mugimenduan» zegoela egin zioten tiroa. «Mentxaka errematatzeraz zihoala zioen lehen bertsioan. Gasteizko agerpenean «suposatu» egin zuten horretara zihoala, «balek egindako bi deagatik». Garbi utzi nahi izan zuen Atutxak «tiro eginez hil zela Ormazabal». Ez zen garbi geratu ordea lehenengo bertsioan zioen bi pistolen erabilpena. Pistola bat erabat hustu egin zuela eta bestean bala batzuen erabili gabe zituela.

zioen lehen bertsioak. Gasteizko Legebiltzarrean esan zuen, bigarren pistola poltsa barruan zegoela.

Mentxakak, Ertzaintzaren lehen bertsioaren arabera, hiru tiro zituen zangoan eta bat bizkarrean. R-19a aurrean zeukala, bizkarra emanda

Etxeberría parkean hil ziren Ormazabal eta Mentxaka. (Argazkia: Jose Simal)

zegoen? «El Mundo»-n, Mentxakaren arrebak zioen anaiak esan ziola «ar-marik gabe korrika zihoala ETako en atzetik eta kotxe batetik tiro egin zio-tela». Erori eta ETakoa ikusi omen zuen beregana zihoala eta orduan ertzainkideak tiro egin omen zion.

Hainbeste galdera aidea, atxilo-tuetako hamaika lagunetik sei kolean, komandoko partaideak ihes eginda, ertzain bat eta ETako bat hilda, esan al daiteke Ertzaintzaren ekintza arrakastatsua izan zenik? Horixe esan zuten EAJ, PSE, EA, EE, PP eta UAK elkarrekin argitaratutako ohar batean «HBren inguruko en gezur eta irainak» salatuz eta kereilaz mehatxuz. Guk, bertsio guztiak ikusita, ez dugu argirik aurkitu Atutxaren hitzetan. Aurkitu ote dute ohar hori sinatu zuten alderdi guztiak?

AUTOBIDEAREN afera irtenbiderik gabeko puntura iritsi da. EAJk A-4 trazaketaren kontrako erantzunak jaso ditu aste honetan EA, EE, PP eta bereziki PSE-PSOE alderdiekin bildu eta gero. Azken alderdi honekin akordio batzutura heldu da gainera. HBri Arrasateko alkatetza kentzeko, Autobideko lanak Murias eta PSE-PSOE inposatutako Agroman eta bere kordako beste batzuri emateko, eta Batzar Nagusietan bakoitzak A-2 ala A-4 defendatu ahal izateko.

EAJren esku dago orain A-4 Batzar Nagusietan aurkeztu ala ez. Herri Batasunak esan zuen berak aurkezten bazuen onartuko zuela A-4a. Ikusi beharko da orain zer egiten duen. Egibarrek esan du ez dagoela zertan umiliatu beharrik HB, instituzioetan

parte har dezan nahi bada, lehendabiziko bozketa galduek, Jauregik proposatzen zuen bezala.

Egoera honetan ez dirudi HB bozketa horretara agertuko denik. EAJk, aurkeztuko du A-4a? Ze garrantiak eskaini zaizkio Murias? ETak ezer esan ez badu ere, Rey Patiñori egindako atentatu a gogoan izango du batek baino gehiagok.

Ramos Hidalgo erditik kentzea eta beren gustoko enpresariak sartzea lortu dute EAJ eta PSE-PSOE, azkenengo honen estrategia garaitu den operazio honetan. Bat zetozen bi alderdiak ala ziria sartu dio PSOEek EAJri? Bata ala bestea, adostasun puntu garrantzitsu baterako aukera galdu dela dirudi.

ASTE hondarrean independentzia eta Autodeterminazioaren aldeko mozioek eta aldarrikapenak indarra hartu dute. Bi erreibindikazio horiek erakundeetara elkarrekin eramateko ETak armak utz ditzala bota dio EAJ HBri. Arzalluz eta Anasagastik gogor kritikatu dute Espainiako Armadari Konstituzioak eskaintzen dion bete-beharra, Estatuaren batasunaren garrantzia alegia. Arzalluzen esanetan kontraesana da ETA kondenatzea independentziaren alde armetan borrokatzeagatik, eta Espainiar Armada Estatuaren batasuna armaz defendatzeko prest dagoela aldarrikatzea.

Monzon jeneral espainiarrak gogoratu die Espainiako Armadak Jugoslaviako Armada Federalaren antz handiagoa duela tiro egin ez duen Armada sovietsarena baino.

Dena dela, Bermiok, Etxarrik eta Oiarzunek Independentzia aldarri-

Atutxak ez zuen argitu Etxebarriakoa. (Argazkia: Olalde)

katu eta gero, badirudi Arzalluzek, Garaikoetxeak bezala, «helburu politikoak lortzeko armak ez dutela balio» tesia erabiliz, borroka armatuari buruzko eztabaida jarri nahi duela Independentziaren aldeko debatearen aurrean. Eta bide horretan, Ertzaintzak arma bidez zer defendatzen duen galdetu da egunotan. Euskal Herriaren Independentzia ala Estatuako Segurtasun Indarrek armaturik defendatzen duten Espainiako Batasuna.

NAFARROAN, Alli lehendakari izango da eta bere azken hitzak ikusita, ez dago urruti UPN-PSNren arteko gobernu akordioa. Hainbeste buelta eman, eta aurreko gobernu formula, baina alderantziz.

Eta Ipar Euskal Herrian BBVren kontra jo du oraingoan IKK Baiona erdian. «Deuseztua» omen zegoen erakundeak 26. atentatua burutu du aurretan. Ez da txantxetako.

Iñaki Zubiondo

**— Arzalluzek,
Garaikoetxeak bezala,
armen bidezko borrokari
buruzko eztabaida jarri
nahiko luke
Independentziaren aldeko
debatearen aurrean ●**

Juan Cruz Alli, politikaria beste ezereen gainetik

Atzamar fineko axeria

Ezustekoetarako denborarik ez dago apenas. Hilaren 18an Nafarroako lehendakari izendatuko dute Juan Cruz Alli. Duela zortzi urte Gabriel Urralbururi egokitu zitzaion moduan gertatuko da buru erregionalista hau. Gehiengo absoluturik ez izan arren, boto gehienak dituelako. Automatikoki. Lehendakari izendatu aurretik lortu du oposizioak, begiak zabal-zabal eginda, erne eta defentsarako posturan jartzea.

JUAN CRUZ ALLI inteligentetzat dute bere lagunek. Miresten dutenek, Alli baino kontrario gaitzagarik topatzea zaila dela diote; poztan direla adiskide dutelako. Aurkariak errespeto handia diote, akaso beldurra, Alli ez bait da estilo zaharreko 'nafar egoskor' horietako bat. Ez da eztabaidetan berotzen eta bere posturak edukazio handiz defendatzen ditu. 'Etsai arriskutsu' bilakatu da horregatik. Eskubitarren arteko liberalaren irudia duela zabaldu da aspaldion, eta fama honek eta egindako hainbat deklaraziok, bat baino gehiago jarri du urduri.

Gabriel Urralburuk eta

bere alderdiak, PSN-PSOEak, beldur hori berretsi baino ez dute egin azken bi hilabeteotan. Nafarroako sozialistak prest leudeke UPNrekin bat egiteko, baldin eta Juan Cruz Alli bere postutik ate utziko balute, hau da beste 'edonor', Aizpunen tesien inguruko edonor alegia, aurkeztuko balute Nafarroako lehendakaritzarako. PSN-PSOEkoek ez dute duintzat jotzen kargu horretarako. Manuel López Mazuelas Erakunde Idazkariaren bidez, PSNkoek epelak bota dizkiote Alliri: *«ez du printzipio politikorik gizon horrek, eta oportunista da; edozer gauza egiteko prest dago boterearen truke»*. Juan

Cruz Alliri ez zaizkio aurpegi masailak gorritzen horrelakoak entzuten ditue-nean. Ederki asumitua du bere papera. Bere ideiekin oso ziur jokatzeko du.

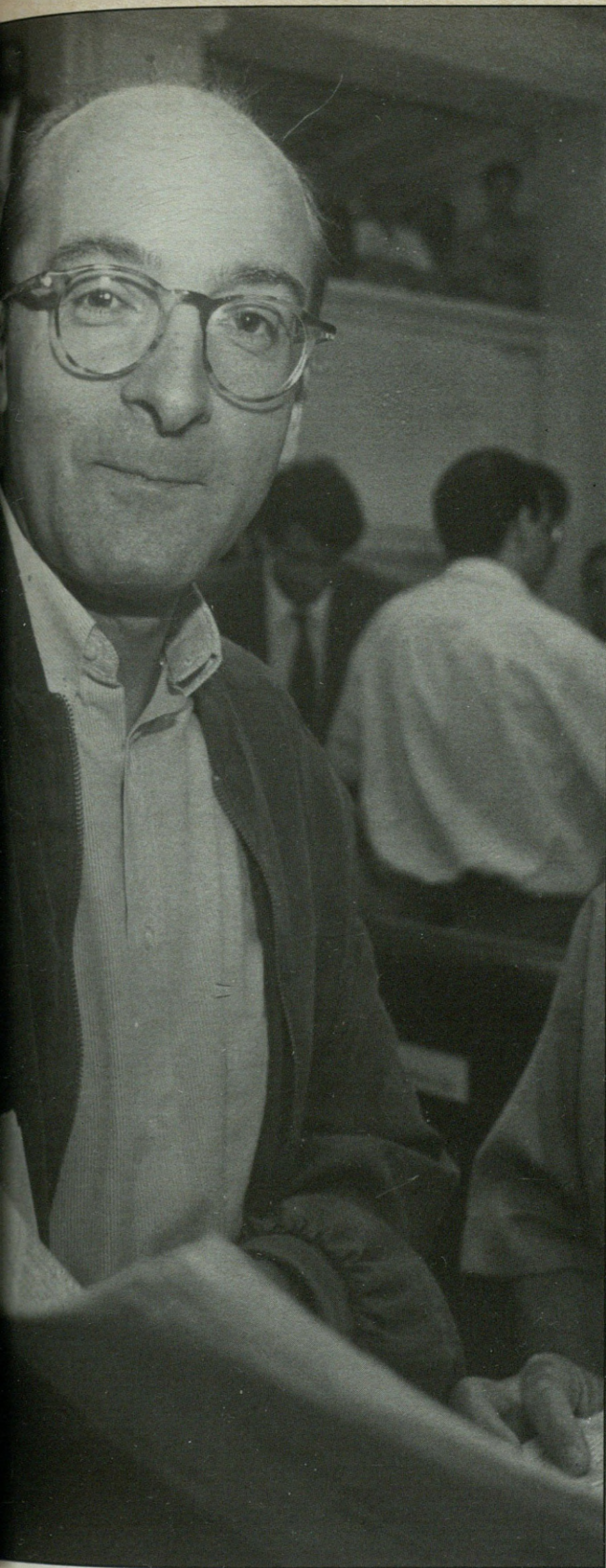
Juan Kruz Alli Aranguren Iruñean jaio zen 1942ko irailaren 21ean. Ez da UPNra familia on eta aberatseko semea izateagatik heldu. Eta horretaz harro dago. Behin baino gehiagotan entzun izan zaio aita botikaria dela eta aitona artzaina zuela. Hark dioen moduan, *«geure alderdia interklasista da, eta bertan klase ertaineko profesionalak, nekazariak eta industrialak aurki daitezke»*.

Familia karlistakoa

Estudiante bikaina zen Alli. Isila, eskolan apenas hitz egiten zuen horietakoa. Apaizen eskoletan burutu zituen ikasketak. Betidanik karlistak izan ditu familia-koak. Juan Kruz Alli bera ere, gaztea zela, HOAC, garai hartako elkarte eta Mutiko Alaiak peña karlisten partaide izana da. Hamalau urte zituela 'Asociación de

Estudiantes Tradicionales' taldean ibili zen. Maitro Turrillasen alabarekin ezkondu dago, eta hain semealaba ditu.

Žuzenbide ikasketak burutu eta berehala aurkitu zuen lanpostua Juan Cruz

Allik. Abokatu profesional bilakatu orduko egin zion Arturo Azpiroz (Del Burgo Nafarroako PPko lehen-dakari ohiaren aitagarrebak) txoko bat bere bulegoan. Oposizioak irabazi ondoren Iruñeko udaleko

letratu izendatu zuten Juan Cruz Alli, baina horrekin ere aspertuta, bere bulego propioa zabaldu zuen.

1985ekoak dira UPN alderdiaren baitan egon zitezkeen diferentzien susmoak. Komite Exekutiboa berri

Eskubitarren arteko liberalaren famak eta egindako hainbat deklarazioak bat baino gehiago jarri du urduri. (Argazkia: Joxe)

beharrean ziren erregionalistak. Horretarako, UPNren historian zehar lehenengo aldiz, zerrenda irekiak aurkeztea erabaki zuten. Baina ez ziren, nonbait, erabat irekiak zerrendak. Aizpunek, orduan indar nagusia zuenak, izen konkretu batzuk zabaldu zituen bere aldekoen artean, eta batzarrea ospatzen zuten egunerako ahalik eta lagun gehienak eramane zituen zerrenda 'itxi' horren aldeko botoa eman zezaten. Juan Kruz Alli eta bere korrantea atzean geratu ziren. Jaun eta jabe segitu zuten Aizpun, Gómara, Balbino Baldos, Jose Javier

dio UPNko sortzaileari, 1985ean gertatutako kasua aipatuta, esate baterako. Aurki Nafarroako lehendakaria izango dena ez bait da gauzak berehala ahaztekoa. Eskuarrean dituen kasuak irabazteko sortua da. Denborak ez du axolarik. Kostatu izan zaio heldu den lekura heltzea, baina heldu da. Noizpait esan izan du ironiaz, 'kandidato eternoa' ez ote den bilakatu komentatu izan diotenean: «Askoz gehiago itxaron behar izan zuen Mitterrand-ek».

Aizpun Nafarroako lehendakariatzatik urrundu zuenean, eta batez ere PPre-

Noizpait esan izan du ironiaz, 'kandidato eternoa' ez ote den bilakatu komentatu izan diotenean: «askoz gehiago itxaron behar izan zuen Mitterrand-ek» ●

Viñes eta Medrano bezalako tradizionalistek.

Juan Cruz Allik, estudiantek bikaina izaki, lezioa ederki ikasi zuen urte hartan. 1989ko urtarrileko kongresuan arma bera erabili zuen. Sektore berritzaileak garrantzi eta errespeto handia lortu zuen harez geroztik.

Aizpuni irabazitako erronka

Aizpunek azpizokoa erabili izana aurpegiatu nahi izan diotenean, Juan Cruz Allik, ospe handiko letratuak ohi duten bezala, zein memoria handia duen erakutsi izan

kin bat egin zutenean, esan liteke irabazi ziela Allik kide ofizialistei erronka. Orduetik honantz, liderra izatea ez zik, UPNko komite exekutiboa bere hariei lotzea lortu du Allik. Komiteko hamar kideetik bakarra da ofizialista, Jose Javier Viñes, hain zuzen ere.

Ordukoak dira Aizpunen haserriak sonatuenak. Alderdia utziko zuela esan zuen aurrena, eta gero, jarraitzaile nahikoa ez zuela ikusita edo, «*por imperativo legal*» onartuko zuela. Allik jubilaria erregalatu izan balio bezala.

Allik berrikuntzak iragarri ditu legealdi honetarako. Ahalik eta gehiena luzatu du gobernuakideen zerrenda-

Alliren konfidantzazko pertsonak

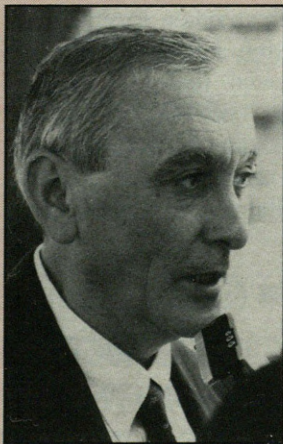

MIGUEL SANZ

Alliren jarraitzaileek fidelena da Corellako Alkatea. UPNko lehendakari ordea da gaur egun. Duela lau bat urte, Tuterako Medrano ofizialistak kargu guztietatik baztertu nahi izan zuen, KASeko hainbat puntu molda zitezkeela adierazi zuelako. Juan Cruz Alli bere alde jarri zen.

ALFREDO JAIME

UPNko berritzaileek boterea hartu zutenetik, Chorraut Iruñeako alkate ohia alderdiko organuetatik kanpo geratu zen. Bere postua Alfredo Jaimek eskuratu zuen. Hirigintza batzordeko lehendakaria da. Harreman handiak ditu, Allirekin batera, inmobiliariarekin.

JAVIER MARKOTEGI

Institutuko katedratikoa. Allik Hezkuntza kontseilari izendatu du, eta dagoeneko lanean jarri da ikastaroa hastear dagoela eta. Allik teknikari eta politikari koalifikatutzat jotzen du Markotegi. Garai batean istiluak izan zituen ikastoletako jendearekin.

Bestalde, Juan Cruz Alliren konfidantzazko lagunak artean: Maribel Beriain, Pomes, Armañanzas, eta Santiago Cervera, besteak beste.

ren berri ematea. Alli gizon metodikoa da, gauzak ordenan gustatzen zaizkio. Seguru jokatzeari atsegina du. Konfidantza noren eskue-

tan utziko lukeen lehenago esateak presioak baino ez lizkioke sortuko. Egunotan ikusi ahal izan da ez zebilela oker. Batez ere, bere konfi-

dantzazkoen artean, PPkoa izandako bakarra izendatu bait du.

Horretaz gain, kontseilarien kopuru ahalik eta txikiena aukeratu du. Nahiago du hainbat buruhausterekin ahaztu, eta horregatik teknikarien esku utziko du hainbat ardura.

Lekutxo bat gorde dio leialtasuna erakutsi dion lagunari. Miguel Sanz-i, duela lau bat urte, oraintsu Allik berak esan duena esateagatik, alegia KASeko hainbat puntu negoziatze-

Juan Cruz Alli ez du erreparotxikiarena ere interesatzen zaio guztia prentsari kontatzeko

ko zubitatzat jotzen dutela baizik. UPNko guztiei interesatzen zaie Gurrea lagun izatea. Aurrekontuen negozioan esperto bat da. Azkenik, Ekonomia eta Hazi-

PSN-PSOEkoek oportunistatzat jo dute Alli. Edozer egiten du, hauen ustez, obtorearen truke. (Argazkia: Joxe)

tezkeela, espediente disziplinarioa zabaldu zioten ia. Aljerren hizketan ari ziren orduan. Sanzi lehendakari-tzako eleiduna izatea eskaini dio.

Rafael Gurrea ere bere taldean lotu nahi izan du, baina ez konfidantzazkoa duelako, gehienek ofizialisten eta berritzaileen arte-

kontseilaria izan dadin dio.

Allik ez du erreparotxikiarena ere interesatzen zaion guztia prentsari kontatzeko. Nahiago du esaten duenak ez pentsatu eta ez ipurdi duela nahiz eta horrek disziplinari- handiak sortu batzuetan derdikoei. Autobiografiaren deklarazioak kasu.

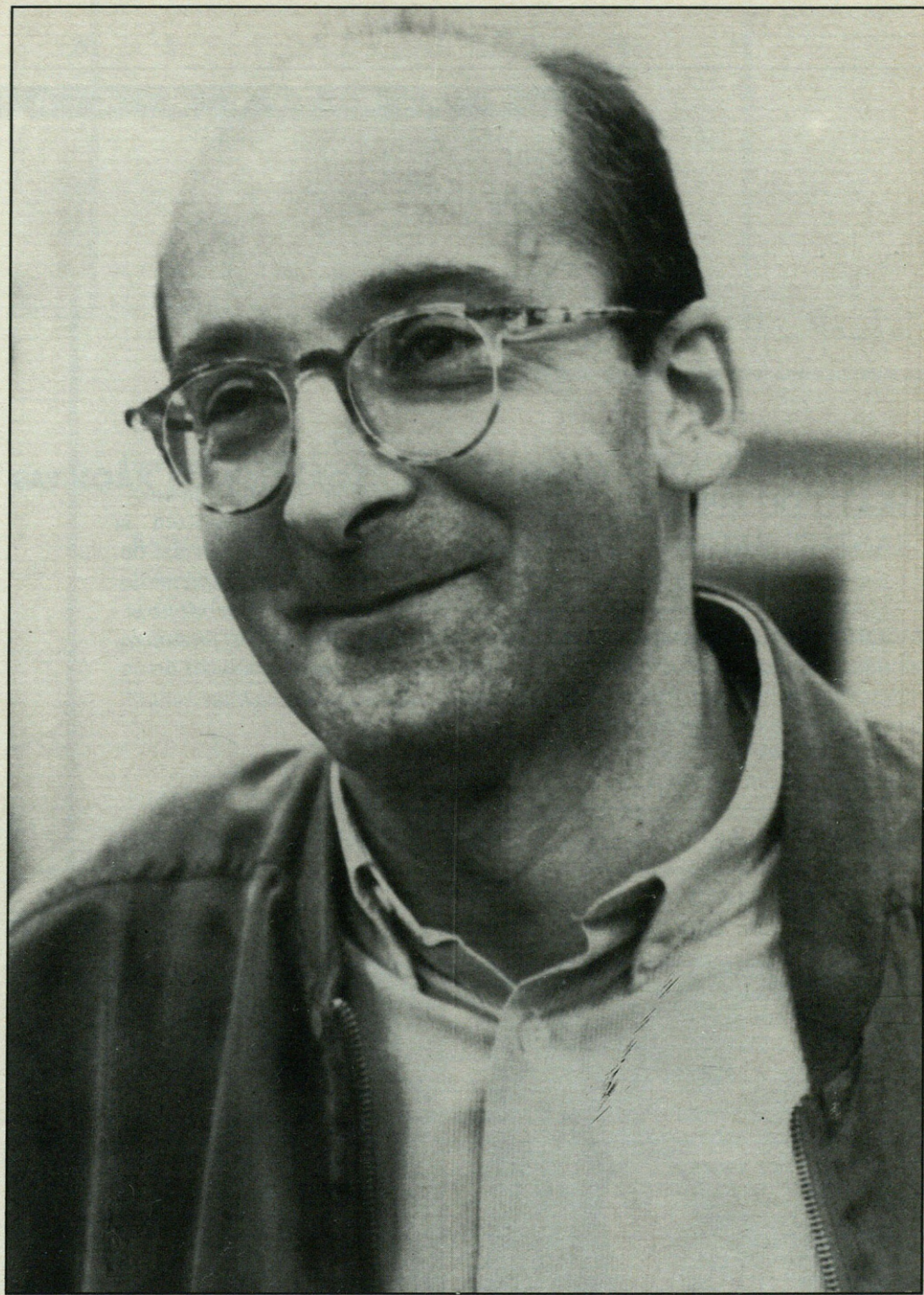
Umore eskasekoa iruditzen zaio jendeari Juan Cruz Alli. Ispilu aurrean zaildu-tako umorekoa. Gizon serioa oso. Ez, ordea, jenio txarrekoa. Ez da konfiantza erraz eskaintzen duen horietakoa, argazkietan maiz agertu bada ere irribarre ahoan. Allirengan, etxetik eta familiatik kanpo, garaipenaren esanahia du irribarreak, ez bestelako zentzurik.

Aizpunen 'navarrismotik' harantz

Opuseko Unibertsitateko katedratiko 'konbentzional' baten itxura salatzen dio ibilerak, mintzatzeko moduak... edozerk. Izan ere, orain dela gutxi arte, Valladolideko unibertsitatean katedra izaki, astean behin gutxienez, harantz joan izan da Alli eskolak ematera. Geroztik Nafarroako Unibertsitatean oposizioak irabaziak ditu. Nahiz eta hori bakarrik ez izan bere bizibidea, arrastorik utzi dio izakeran goi mailako irakaskuntzak.

Motzean definitu behar izango balitz Unión del Pueblo Navarro alderdiko modako pertsonaia, Nafarroako gobernuak pasiluetan inbestidura saioetan ibili direnen artean, politikari zein kazetarien artean, eskubitarren aldekoen zein kontrakoaren artean, hiru hitz nagusitu dira jar dakioken adjetibo zerrendaren artean: inteligentea, zuhurra eta axeria.

Alli, Zuzenbide irakasle, inmobiliarietako asesore

Allirengan, etxetik kanpo, garaipenaren esanahia du irribarreak, ez bestelako zentzurik.

edo beste edonolako 'ofizioen' gaineratik, politikaria da. Eta ez du korbataren beharrik politikari teknokrataren diplomazia, joko interesatua, eleganzia nahi izanez gero, transmiti-

tzeko. Allik mugimendu gehienak ditu kontrolpean. Ez dio erreparorik sortzen azeria ardiz jazteak, horrek boterea lortzen lagunduko baldin badio. Ez du presarik, ziur da lortuko duela.

Halaxe aritu dira gurekin mintzatu diren nafarrak, aurki, ezustekorik gertatzen ez bada behintzat, Nafarroako presidentea izango dena definitzeko. Modu

honetan azaltzen da jendaurrean, duela hamaika urte sortu zen UPN horri imajina berria ekarri dion pertsonaia, Aizpun-en 'navarrismoa' gainditu eta beste termino politikoagoak eransteko gauza izan den 'abokatua', europar itxurako nafarra: Juan Cruz Alli.

Garbiñe Ubeda

**Hiru hitz nagusitu dira jar dakioken
adjetibo zerrendaren artean: inteligentea,
zuhurra eta axeria ●**

E Z P A L A K

■ CASSABONE ASKATZEA
ESKATU DU APEZPIKU
FRANTSSES BATEK

JACQUES GAILLOT Evreux-eko apezpikuak gutun bat bidali dio François Mitterrand Estatu frantseseko presidenteari, eta beronen bidez Jean Philippe Cassabone-ren askatasunaren alde mintza dadin eskatzen dio. Cassabonek ezarritako zigorraren bi heren beteak dituelako «*aske utzi behar dela*», dio gutunak. Estatu espainiarreko Entzutegi Nazionalak lau urteko gartzela zigorra ezarri zion Cassaboneri ETaren laguntzaile izatearen akusaziopean. Gaillot monsinoreak eta Christian Laborde idazleak gutunean jarritakoaren arabera, «*begibistakoa da Frantziak Cassabone askatzea nahi baldin badu, eta legeak debekatzen ez duenez, aske utziko duela. Eta Frantzia zeu zara*».

■ «LAUDIOKO
KOARTELAK EZ DU
ZENTZURIK»

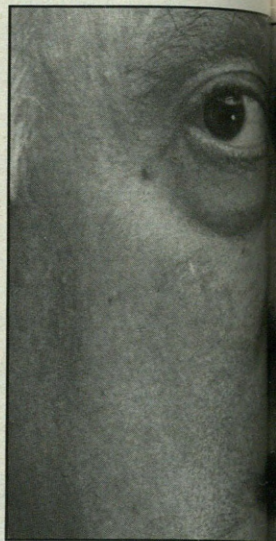
JOSEBA AZKARRAGAK, diputatuaren kongresuan EAko eledunak, Jose Luis Corcuera Estatu espainiarreko barne ministrari, Audioko koartela eraiki behar izateko dituen arrazoiak azaltzeko eskatu dio. Corcuera-ren aginduz, 1989an ETaren atentatu baten ondorioz hondatuta geratu zen koartela konponduko dute aurki. Azkarragak prentsa ohar baten bidez adierazi duenez, koartelak «*zentzurik ez du*», Gobernu zentralak eta Eusko Jaurlari-

tzak «*Goardia Zibilaren koartelak ixteko akordioa sinatuta dutelako*». Azkarragak, koartela eraikitzen ia klandestinoki hasi direla adierazi du, eta gainera «*udalaren legediaren aurka*». Gernikako Estatutuak «*Segurtasun Indarren ordezkotzat Ertzantza*» jotzen duela gogorarazi dio Corcuera-ri.

■ KOAKZIONATU EGIN
ZUTELA DIO MONTEJOK

ERTZANTZAREN Erosketen buru ohiak, Javier Montejok, Erandioko ertzainen komisaldegian atxilotuta zegoen bitartean, Jose Manuel Martiarena Segurtasun kontseilari ordeak lau urteko eszedentzia sina zezan koakzionatu nahi zuela salatu du. Javier Montejok ekainaren 27an atxilotu zuen Ertzantzak dokumentuak eskuratzearen akusaziopean. Javier Montejok kontatutakoaren arabera, Segurtasun kontseilari ordeak akusazioa oso larria zela adierazi zion, eta komisarian bertan eszedentzia sinatzeari uko egin zion, «*baina bi orduren buruan, aske uzteko modu bakarra zela adierazi zidatelako sinatu nuen*».

Javier Montejok azaldu duenez, Barne Kontseilaritzako buruek neurririk gabe pertsegitu dute, eta bere kargua «*Javier Agirrerri eta EAjri, eskainitako zerbitzuak eskertzeko*» erabili dute. «*Javier Agirrerri —dio Montejok—, Barne Kontseilaritzaren konfidantza osoa duen honi, urtebeteko inabilitazio zigorra ezarri zioten Garaikoetxearen telefono entzuketengatik. Garai hartan komunikazioetan destinatuta zegoen*».

«Sektore inportantea da ETA militarren baitan armak uzteko prest dagoena».

Xabier Arzalluz.
Deia, 91-IX-5.

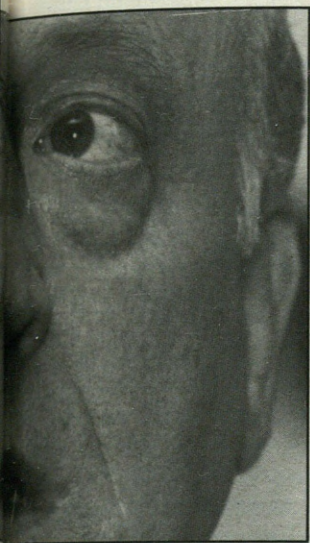
«ETA da euskal gizartearen guda zibila bizten duen bakarra».

Jose Antonio Ardanza.
El Diario Vasco, 91-IX-3.

«EAj, ni eta gizarte osoa engainatzen ari izan dela iruditzen zait, jendaurrean gauzabat esan eta atzetik beste bat egiten bait zuen».

Imanol Murua.
El Mundo, 91-IX-1.

G O R D E T Z E K O A K

EAJ-KOAK ETA PSOE-KOAK NEGOZIOTAN

ASTETAN ari da atzeratzen Irurtzun-Andoain autobidea eraikitzeko enpresen inguruan Gipuzkoako diputazioak hartu beharreko erabakia. PSOE EAJ pre-
sionatzen ari da UTELANen barruan Agroman bezalako PSOEren inguruko
enpresak jar daitezen lanean, eta horren ingurukoa izan liteke egunotan PSOEek
eta EAJk eskuartean duten negoziaketa. Anoetako estadioa, esate baterako,
Murias eta Agromanen artean ari dira eraikitzen.

*«Lur jota nago, bondoa jota;
nere drama euskal dramaren
ispilua da».*

Jose Ramon Goñi Tirapu.
Diario 16, 91-IX-5.

*«Euskal Elizak terreno
bandiagaldur du, eta ETA eta
biolentziaren inguruandabil
dantzan».*

Fernando García Cortazar.
El Diario Vasco, 91-IX-6.

*«Arzalluz EAJk egindako
txapuza estali nabirik dabil».*

Carlos Garaikoetxea.
Egunkaria, 91-IX-6.

*«Guk basitako borroka eta
oraingoa berdina da».*

Julen Madariaga.
Egin, 91-IX-2.

K A R T A J O K O A N

enbido...

...ordago!

JONE GOIRIZELAIA

Herri Batasunako hautatuak Legebiltzarrean ziren, Barne kontseilariak, Bizkaia komandoaren inguruan, Ertzaintzaren jokaeraren berri eman zuenean. Jone Goirizelaia parlamentaria gertaeren irregularitateei buruzko galderak luzatzen hasi zenerako, Jose Manuel Martiarena Seguritasun kontseilari ordeak, aitortua zuen dagoeneko, hainbat detenitu, abokatua aurrean egon gabe, Ertzaintzaren dependenzietan poliziek eta goardia zibilek interrogatu zituztela. Goirizelaia abokaturik gabeko interrogatorioak, miaketa ilegalak eta atxilotuek salatutako tratu txarrak gogorarazi zizkion Atutxari ●

JUAN MARIA ATUTXA

Barne kontseilariari burutik pasatu ere ez zitzaizkion egin, nonbait, Goirizelaia gogorarazi nahi izan zizkionak. «Ertzainak —dio Atutxak—, behar bezala interrogatzen erakutsitakoak izaki, 'behar bezalakoak' ez diren interrogatorioak ez daitezke gerta». Ez da, beraz, horrelakorik existitzen. Barne saileko buruek kereilak iragarri dituzte denuntziak jarri dituzten atxilotutakoen kontra. Atutxaren ustez «zurumurruetan» oinarritzen dira HBkoak. «Militante abertzaleek instrukzioak jasotzen dituzte detenitzen dituzten bakoitzean tratu txarrak denuntziatzeko» ●

Adio Soviet Batasunari, agur Errepubliken Batasunari

GORBATXOVEK lortu du, azkenean, nolabaiteko Batasuna gauzatzea. Ez agian berak espero zuena, kolpearen aurretik sinatu behar zena aski desberdina bait zen. Baina helbururik garrantzitsuena, hots hala nola Batasuna mantentzea, eskuartean du. Kolpeko pasarte eta gero lehen-

go dirkurto sutsu eta erabakiorren Gorbaxov itzuli zaigu berriro plaza-ra.

Hala ere, harrigarriena landu duten akordio mota da, zeina Georgia eta Moldavia moduko errepublika independentistek ere baietza eman dioten akordioari. Akordioaren arabera,

errepublika bakoitzak zehazki beharko du Batasunarekiko nahar duen atxikimendu maila, eta beti erabakien independentzia aldarrikapen errespetatuz. Batasun berria, Gorbaxov eta Errepublika bakoitzaren lehendakariak osaturiko Estatu Kontseilu batek gidatuko du. Gobernu

Abuztuaren 19an hasi zena irailaren 5ean amaitu zuen Diputatuen Kongresuak.

lanez gain, kontseilu honen ardura-
pean izango dira defentsa, segurtasuna, nazioarteko harremanak eta ordena publikoa.

Diputatuen Kongresuak egin ez zuena, ordea, Baltikoko herrien independentzia ezagutzea izan zen, nahiz eta lehenago edo geroago egin beharko duen.

Orain ikusi beharko dena zera da, ea zertara heltzen den kapitalismoarekin —denborarekin noski— «Sozialismo errealekin» munduko bigarren potentzia izatea lortu zuena.

BITARTEAN Ekialdeko haizeen eragina geroezina dela dirudi, eta Europa osoan zutik jarri du nazionalismoaren bandera. Espainia, Frantzia, Erresuma Batua, Italia eta beste asko beldur dira bolada honek ekarri de-

— Ekialdeko haizeen eraginak zutik jarri ditu Mendebaldeko Europako nazionalismoak ●

zakeenaz. Une honetan eztabaida sortu eta erreflexiora bultzatzen badi, etorkizun ertainera ondorio larriak ekar diezazkioke estatuen Europari.

Espainian bertan larritasun nabarmena sortu da Madril aldean Katalunia eta Euskal Herrian politiko nazionalistek egindako adierazpenengatik eta berdin Italiako iparraldean. Europako Mendebaldea eta Ekialdea desberdinak dira, noski, eta bakoi-tzak bere prozesuak beharko ditu. Baina, esaterako, han eta hemen, giza eskubideak modu bereberean ulertu behar diren moduan, herrien eskubideak ere (autodeterminazio eskubidea) berdin ulertu behar dira. Eta Mendebaldeko Europak beldur dio horri.

Lukas Martinez

MUNDUA EZ DA BOROBILA

Sahara: arazo zaharra

N **AZIO** Batuek 1.514 (XV) erabakiaren bidez, herri guztiek duten heuren eskuko izateko eskubidea ontzat hartu zutenean, Espainiak Sahara Espainiaren menpe jarraitu nahi zuela adierazi zuen, zer edo zer aitzaki-maitzaki ekarri edo aipatu behar zuela eta.

Nahiz eta 1965ean Europa aldean indar gehien zuten herriek heurenak izandako koloniei ordurako askatasun politikoa emana izan (ez ordea ekonomikoa), Nazio Batuek 2.027 (XX) erabakia hartu behar izan zuten Espainia Sahara aldetik aldentzeko zegoen premia azaltzeko.

ESPAINIAK jaramonik egiten ez zuela eta, Nazio Batuek beste erabaki bat hartu behar izan zuten (2.229 zenbakia duena) Sahararen askatasuna erabakiko duen hauteskunde baten beharra azalduz. Espainiak antolatu behar zuen hauteskunde hau baina, jakina, ez zen horrelakorik izan, zail egiten bait zitzaion Espainiari Saharako fosforua uztea. Beraz, Nazio Batuek berriro hauteskundearen beharra adierazi zuten (2.428 erabakia) eta Espainiak eskaera guztiekin entzungorrena eginez, Jemea deritzan erakundearen bidez, Sahara Espainiako zuzenbidezko ordenamenduaren menpe jartzen saiatu zen.

Orain arte aipatutako guztiengatik, Saharak gaur egun bizi dituen zailtasun guztiak Espainiaren zipozkeriak ekarri dituela, zalantzarik gabe esan genezake.

Azkenean Mafokko eta egindako itun baten bidez Espainiak Saharako aitatutako herri hauen eskuetan utzi zuen eta 1976an bazter haietatik alde egin zuen bere gogoz bestera.

MAROKKO eta RASDren arteko guda 1976an hasi zen Espainiaren onespenearekin baina orain Europako Elkarte Ekonomikoa dela eta, eta Europako elkarte ekonomikoa osotzen duten berri guztien arteko laguntza politikoa dela eta, Espainiak bere jarrera aldatu behar izan du eta hortxe dugu Espainia beti kontrakoa izan dena, orain berriaz hauteskundearen aldekoa.

Hilabete gutxi geratzen direla hauteskundeak egiteko, Marokkoren kainoi edo pozen erroak berriro Saharan aditzen hasi dira. Heldu zaio Espainiari Sahararekin dituen zorraz garbitzeko garaia, gogo beroz basamortu zahar honen bake eta askatasunaren alde ekinez.

J. M. VELAZQUEZ
«Zuzenbideko Irakaslea»

Serbiak bitan zatitu duenean

Kroazia Europari begira

Serbia eta Kroazia ez daude gerran ofizialki nahiz eta dagoeneko bien arteko borrokek ehundaka hildako eragin dituzten.

Kroaziarren deiari erantzunez Europako Komunitateak Bake Konferentzia inposatu duen bitartean, Serbiak kroaziar lurak bereganatzen jarraitzen du, bere ametsetako Serbia Handia eraiki nahian.

EKAINEAN Eslovenia eta Kroaziak independentzia aldarrikatu zutenean Europako Komunitateak ez zuen espero handik bi hilabetera agian NBEra (edo akaso indar europar berri batera) jo beharko zuenik serbiarren erasoak geldiarazteko. Esloveniak, duen homogeneousun etnikoa dela eta, independentziaren bidea arazo gehiegirik gabe jorratu duen bitartean, iragarrita zegoen Kroaziaren bidea aski arantzatsuagoa izango zela.

Kroaziako populagune serbiarrek hasiera batetik utzi zuten argi Kroaziaren independentzia nahien aurrean ez zutela etsiko, ez behintzat balizko Kroazia independenteak egungo mugak mantenduz gero. Sebiarrak nagusi diren ar-

mada federalak ere, lehenbiziko unean ez zuela aldenketarik onartuko segurtatu arren, azkenean onartzea besterik ez zaio geratu. Baina armadak argi zuen ezin zuela egoera berritik esku hutsik atera, eta zatiketa gauzatzuta egonez gero, bere betiko ametsa, Serbia Handia, birbizteko unerik egokiena iruditu zitzaion.

Europako Komunitatea (EK) ere gustoko ez zaion patata beroarekin geratu da eskuartean. Behin eta berriro azpimarratu arren gatazkaren konponbideak Jugoslaviaren egungo mugak mantendu behar zituela, az-

kenean apurketa irentsi behar izan du. Egia esan, zenbait estaturen pozerako, Alemania kasu.

Azkenean, serbiarrek kontrolaturiko armada federalaren eraso gogorre aurre egiteko, EK Bake Konferentzia inposatu dio Serbiari, besteak beste Eslovenia eta Kroazia ezagutzearen mehatxupean. Baina batek daki La Hayako Bake Konferentziazatik zer atera litekeen.

Gerra gordina

Lehenbiziko oztopoa, egoera Jugoslavia barrutik aztertuko duen soegile taldearen lana izango da. Horretarako azken asteetan behin eta berriro baieztatu diren suetenak, benetan egiazkoak diren arte itxaron beharko da, azken aste hauetan suetena 350 aldiz baino gehiagotan apurtu bait da, noizbait existitu ba du.

Konferentzian, Jugoslaviaren aldetik Lehendakariak, Gubernu federalak eta errepubliketako lehendakariak hartuko dute parte. EKren aldetik Hans van den Broek holandarra Komunitateko Ministro Kontseilaren aldetik, EKko hamazazkerri ministroak, eta Europar Batzordeko Jacques Delors lehendakaria eta Frans Andriessen lehendakariordeak.

Lanari dagokionean, lehen nazioek dira mugak zehazteari eta gutxienez arazo etnikoei eman behar zaizkie aterabideren bidea. Hipotesiak ugari izan litezke, baina alde biek aterabidera beharko dute etekinen bidea. Kroaziarentzat, dagoeneko bere egungo lurraldearen baten independentzia eskatu kuan duenean ia, txarrena. Krajina, Eslavonia edo Bosnija galtzea litzateke, serbiar populazioa biltzen duen lurraldeak hain zuzen Hirurak batera, serbiarrek eskuetan geratzea gehiago litzateke. Kroaziarentzat orduan posible da serbiarrek zenbait eskaintzekotan Krajina eskaintzea, hiruretan populazio serbiar homogeneousuna duen lurralde baten

■ Bake Konferentziaren arazorik zailenak mugen zehaztapena eta gutxiengo etnikoak izango dira ●

KROAZIA ETA SERBIAREN ARTEKO FRONTEAK

da eta. Slobodan Milosevic Serbiako lehendakariaren politikak gaur egun bereganatua du Kroazia galduta dagoela, baina ez guztia. Hiru lurralde horiek, edo horietako batzu lortuko balitu, ondorengo urratsak Bosniatik ahalik eta lurralde gehin hartzera bideratuko lirakeke seguruenik. Serbia Handia lortu ondoren Montenegrorekin federatu eta Macedoniak beste biekin bat egin ala desintegratzio arriskua artean aukeratu

beharko luke. Edo ikusi egin behar irailaren 8ko erreferendumetik Mazedonian zer ateratzen den: independentzia ala... Zail samarra, ordea, EKk guzti hori Serbiaren eskuetan uztea.

Dagoeneko Milosevicek bere politika Serbia Handia eraikitzen bideratu du

Azkenik, posible da EK Jugoslavia konfederatu edo antzerako zerbait lortzen saiatzea. Are gehiago Soviet Batasunekoak ikusirik. Hala ere, nahiko gauza zaila baita ere, kontuan harturik Europako zenbait estatu —Alemania eta Austria buru— zein aurrera joan diren Eslovenia (batik bat) eta Kroaziaren ezagutzean.

Guzti hori erabaki bitartean, serbiarrek, armada federalaren parte hartze masiboaren bidez, Kroazia-

tik interesatzen zaizkion lurralde guztiak bere eskuetan dituzte ia. Kroaziarrak ez dute erasoari aurre egiteko moduko armarik, eta galtzaile ateratzen ari dira modu nabarmenean. Oraingoz, populazioaren mobilizazio orokorra deitu beharrean, Zagrebeko agintariek nahiago izan dute Bruselatik etorri litekeena- ren zai egotea.

Xabier Letona

Suetenaren garaian murgilduta jada:

Marokko erreferendum prozesua bonbardatzen

Egun garrantzitsuak bizi ditu saharauiar herriak. Garrantzitsuak eta gogorrak. Marokkoko Hassan IIren azpijoku eta erasoen gainetik, irailaren 6an hasi da saharauiarrek beren etorkizuna aukeratu ahal izango duten egunerako atzera kontaketa.

Saharauiarrak prest daude erreferendumari aurre egiteko.

HAMAZAZPI urteko borroka luzearen ondoren, Marokko eta Fronte Polisarioren arteko gatazkaren konponbiderako argi izan bat uzten duen aterabide bere lehenbiziko urratsa bizi ditu egunotan. Alabaina, ez saharauiarren soilik mendu gutxierekin. NBER hasitako prozesua bere alderia jartzearen, abuztuaren 22tik suetenaren egunerarte ia, Hassan IIk Polisari eta saharauiar populagarenean aurkako erasoari ekarritako zion. Tifariti eta Bir-Lahia herriak txikitzeaz gain, berriro samortua zeharkatzen behartuz dozenaka pertsonen heriotza eragin zituen ur putzuak bonbardatzen.

Teorian bai erreferenduma eta bai berau gauzatzea arteko prozesua alde bietan onartu bazuten ere, Hassan IIk behin eta berriro adierazi du erreferendumak Saharako Marokko dela baieztatzen. Bakarrik balio dezakeen «Populazioak ešan du jadanik zer nahi duen. Marokko

Ixa Berdea, izandiren bauteskundeen emaitzak eta populazioak Koroarekiko izan duen atxikimendua sabarauiarren nabien frogaz ezinbobeak dira.

Errolda: arazoaren erdigunea

Prozesuaren hasieratik errolda izan da arazoaren funtsa: «nork bozka dezake erreferendum egunean?». Erroldaren oinarria 1974ean Espainiak egin zuen kontaketa da: 72.000 pertsonatakoa. Dena den, Fronte Polisariok zein Marokkok NBEko demografo taldeari beren zuzenketak aurkeztu ondoren, 75.000 pertsonak bozkatu ahal izango dute.

Erroldaren arazoak konponduta zirudienean, ezustekoa Marokkoko NBEko ordezkariak ekarri zuen, erreferenduma 75.000 pertsona horiekin egitea onartezina zela jakinarazi zutenean: «zenbaki horri espainiar jazarkunde kolonialen eraginez, 1956 eta 1958an, Saharatik alde egin zuten guztiak gebitu behar bait zaizkio. Beraz, botuemaleen zerrenda 125.000 biztanlez osaturik legoke», zebaztu zuen irrimo enbaxadoreak.

Abuztuaren hasieran NBEko Errolda Batzordeak atzera bota zuen Marokkoren proposamena. «Ez da posible Saharatik duela 35 urte ateratako jendea kontuan hartzea. Erreferendumean deskonfigurazio unean, egungo gatazkaren sorrera unean, bertan bizi ziren pertsonak bozkatu ahal izango dute bakarrik». Zer esanik ez, kopuru horretan oinarrituz gero, Hassan IIk eta Marokkok irabaziko lukete erreferenduma. Alabaina, batzordearen kontrako

Hassan II erregea Sahararako bisitaldi batean.

erabakiaren ondoren, Hassanek erreferenduma egin egingo zela baieztatu zuen. Baina «erreferenduma prozesu juridiko luze baten azken emaitza da eta prozesu horren hasiera erroldaren zebaztea da».

Marokkiar administrazioaren aldetik behin ere ez dira oztopak falta izan, ezta erasoak ere. Proze-

sua behar bezala eta sabarauiarrentzat gutxieneko garantiekin jarrai dezan, funtsezkoa da MINURSOko (erreferendumaren prozesua prestatzeko eta zaintzeko NBEk bidalitako taldea) 2.800 pertsonak Saharako lurraldean sartu eta bertan euren kasa ibil daitezen.

Plangintzan onartu arren, ez zitzaion utzi Marokkoko lurrik zapaltzen MINURSOri, eta taldeak Kanariar Irletara abiatu behar izan zuen. «Izan ere —azaltzen du Bachir Mustafa Sayed, Polisario eta NBEren arteko barremannen arduradunak—, marokkiar erasoaren aurrean ez dugu erantzun milita-

rrik egin, jakin bai bait gure nekien probokazio butsa zela. Guk militarki erantzunez gero, gerran ginateke berriro; eta MINURSO ez da gure lurraldeetan sartuko bake girorik egon arte. Finean, Hassan konturatu da erreferenduma onartzean kalkulu txarra egin zuela eta galdu egingo duela». Hortik dator, bada, oztopoen arrazoia. Errolda erabakiorra izanik, berau bere erara prestatu dadin denbora nahi du; horretarako MINURSOren sarrera atzeratu behar, eta sarrera hori oztopatzeko atxakia segurtasun gabeko giroa sortzea da.

Xabier Letona

«Hassan II MINURSOren sarrera atzera dezakeen edozein atxakiaz baliatuko da» ●

HISTORIA ETA GERO

Amaitu da Historia. F. Fukuyama, 1989

■ MENEMEK ATENTZIOA DEITU BEHARRA

EDOZEIN aukera agudo aprobetxatzen du Carlos Menem Argentinako lehendakariak argazkietan ateratzeko, eta are gehiago argazki bitxietarako aukera baldin badu. Lehenago ere ikusi izan dugu Argentinako futbol eta saskibaloiko jokalariei onetsuenekin ihardunean. Oraingoan, gorputzaren astindu beharrari ezin eutsiz, goiko argazkiko neskekin ekin zion gogotsu dantzari, telebistan elkar hizketa bat amaitu ondoren. Makina bat gauza egin behar direla atentzioa deitzeko.

■ SOVIET BATASUNEKO KOLPISTEN «BIRBIZKUNDEA»

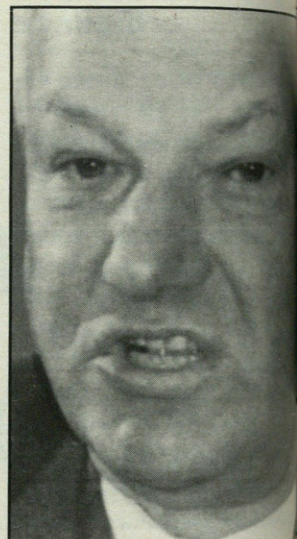
EZ zen txantxetakoia izan zenbait moskutarrek joan den igandean hiriko hilerria abiatu eta bi kolpistazaleen hilobiak zabalik ikusi zituztenean. «Hilobitik jaiki dituk», esan zuen batek. Bere lagunak, aldiz, «Horiek Kre-

mlinera abiatu dituk Gorbtxovi kontuak eske», barre ironikoarekin. Baina ez bata eta ez bestea, gauez lapur batzuk beraiei uniformeak kendu eta hilobiaren alboan utzi zituzten biluzik, kolpearen ondoren bere burua hil zuen Ajromeyev mariskala, eta haren aurretxoan hildako Sredin teniente generala.

■ «BASE ORBITAL MERKEA SALGAI»

DENETARIK dago salgai Soviet Batasunean, KGBko txapelak, Afganistaneko guda dominak... Baina base espazialak? Espazioaren aintzindariak izan direnak gaur egun Mir base espaziala EEBBei saltzeko prest agertu dira. Iparrameriketako industria espazialeko adituen esanetan, baseak 700 milioi dolarreko balioa izan dezake. Azken denboretan Ieltsinek zenbait negozio gauzatu zituen. Esaterako japoniar telebistako kazetari batek zortzi egun pasatu zituen Mir basean 1.100 milioi pezetaren truke (55 milioi libera).

E L E M E L L E

«Gaur egun, kolpearen ostean, duela hiru hilabete baino gehiago sinesten dut Gorbtxovengan».

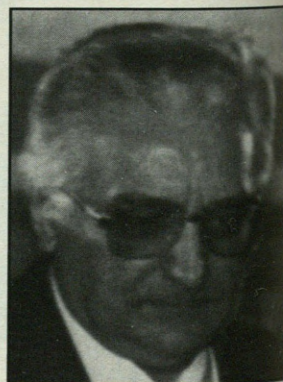
Boris Ieltsin, Errusiako lehendakaria.

«Hemendik aurrera herrialde horiekiko (Cuba, Etiopia, Albania) barremanak desideologizazioaren baritik bideratuko ditugu».

Boris Pankin, Sovietar atzerri ministro berria.

«Komunismoaren itzuleraren aurka borrokatzen dugu».

Franjo Tudjam, Kroaziako lehendakaria.

O I H A R T Z U N A K

KATALUINAKO GOTZAIAK AUTODETERMINAZIOAREN ALDE

EKIALDEKO nazionalismoen eraginez Estatu espainiarrean independentziari buruz sortu den eztabaidaren inguruan, Kataluinako hiru gotzaien ustez «*Kataluiniarrek bakarrik erabaki dezakete euren etorkizunaz eta beste inor ez*». Horrez gain, beraien esanetan «*legeak ez dira betirako, guztia bait da alda-gaia*». Nazionalismoaren birbizkunde garai hauetan, gotzaiantzat nazionalismoak ez dira ez hil, ezta modaz pasatu ere, «*munduko eta Europako mugak zabaltzen diren bonetan inoiz baino biziago daude*». Antoni Deig Solsonako gotzaiak bere aldetik Kataluinako Apezpiku Konfederazioa eratzeke proposamena egin du.

«Hori egin zutenek
ekonomia lan ona egin
zuten»

**Augusto Pinochet, Chileko
Armada buruak**
ehortz-zulo amankomunen
aurkikuntzaz.

«Ez dugu abaztu behar
Bulgaria, Polonia,
Txekoslovakia edo
Europako Ekialdeko beste
edozein herrialdek gure
ekonomi komunitatera
burbiltzeko duten aukera».

**Iván Silaiev, Errusiako
lehen ministroa.**

«Hamabien Europa amaitu
egiten da eta hogeien edo
hogeitabosteko Europaren
eraikuntzan sartzen gara.
SESBn gertatzen denaren
arabera dago guztia».

**Frans Andriessen, Europar
Batzordeko
lehendakariordea.**

«Bakean dagoen mundu
batean, aske eta duintasunez
bizi nahi duten frantsesak
lasai egon daitezke: PCFk
beraien zerbitzura darrai».

**Georges Marchais, PCFko
idazkari nagusia.**

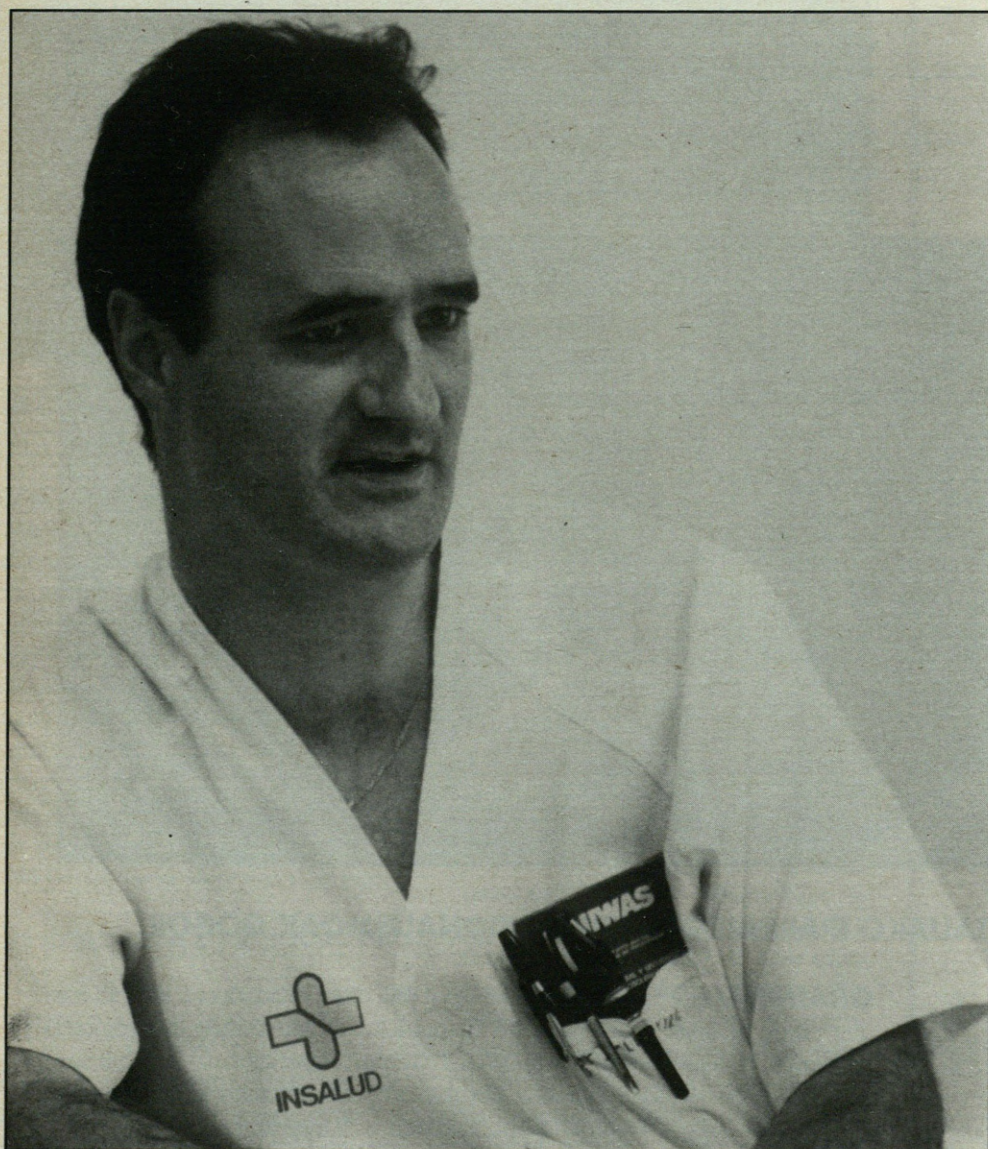

ITALIAKO IPARRALDEAN ERE NAZIONALISMOAK GOGOR

ORAINTSU arte nazionalismoekin lasai ibili diren estatuak ere, jadanik hasi dira euren arazoak izaten. Italiako Iparraldeko Adigio Garaia eta Trentoko agintariek (Italiak Austriari Munduko I Gerran irabazitakoak) legebiltzarre autonomoetan autodeterminazio eskubidea eztabaidatzeko proposamenak egin dituzte. Adigio Trentoko populazioaren %70 alemaniarra den bitartean, Trentokoa italiarra da. Adigioren alemaniarren kopurua sakabanatzeko, Italiako gobernuak biak batu zituen. Italiako Atzerri Ministroa ere laster asko atera da eskenara, «*Italiako mugak ez dira ikutzen*».

HIESren birusa dutenek oraindik ezjakina sofritzen dute

GIZARTEAK ISOLATURIK

Mundu guztian garatua, 'XX mendeko izurritea' bezala ezagutua, HIES da medikuntza arloan buruhauste gehien sortzen dituen gaitzetako bat. Euskal Herriak ere gogor jasaten du birus honen zigorra. Euskal ospitale handi guztiek dute seropositiboei tratamendu egoki bat eskaintzeko unitate bat. Bitartean, oso itxaropentsua ez den orainaldian bizi dira kaltetuak.

Iribarren doktorea, Donostiako Erresidentziako «Kutsatuen Unitate»-ko arduraduna.

DONOSTIAKO

Arantzazuko Ama Birjinaren Ospitalean solairu berria eraiki dute. Solairu hau eraikitzearen arrazoia HIES duten gaisoek leku egokiagoa izan dezatela da. Batzuentzat oso neurri egokia, askorentzat gaiso hauek gaur egungo gizartean sofitritzen duten isolamendua-
ren adierazgarri garbia da. Garbi dagoena zera da, gero eta errekurso, jende, ohe eta laguntza gehiago eskatzen dituztela gaitz honek jotako lagunek. Gaur egun Euskal Herrian milaka kutsatu daude, eta zifra zehatzik jakitea posible ez denez, ospitale guztietan egin ahal den gauza bakarra, medikuen ustean, unitate bereziak antolatzea da. Unitate hauen ugaltasuna kaltetuen araberakoa izanik, ez da arraroa Euskal Herriko ospitale handi gehienek mota honetako unitateren bat edukitzea.

Iribarren eta Arrizabalaga doktoreak izango dira Donostian antolaturiko «Kutsatuen Unitate» honen arduradunak. HIESk jotako jende asko zeukatela lehendik, eta kopurua gehitzen ari zela ikusirik, leku handiago bat behar zutela diote mediku hauek. «Nabi duguna zera da, HIES gaisotasun kutsakor bat bezala ikusia izan dadin, ez mamutzarra bezala. Horregatik sartu ditugu gaiso hauek unitate orokor batean, ez bait dira beste munduko gauzarik. Egia da beraien gaitza oso latza dela, baina besterik ez. Egia da baita hemen zainduko diren gaisoen %60k HIESren eraginez bartutako infekzioak izango dituztela, baina bobe da gaisotasun kutsakorren solairu bat dela esatea».

Baina gaitz honen aurkako borroka ez da gaur hasi. 1983an Daniel Zulaika doktoreak tratatu zituen lehen seropositiboen ka-

Heterosexualak izango dira seropositiboetan gehiengoa datorren belaunaldian ●

suak ospitale honetan. Urte horretan gutxigorabehera azaldu ziren Euskal Herriko lehen afektatuak. Garai hartan, material aldetik eta prestakuntza aldetik, euskal ospitaleak ez zeuden seropositiboen beharrei egokiturik.

1987an HIESren Plangintzaren Koordinatzaile izendatu zuten Daniel Zulaika, eta bere hutsunea lehen aipaturiko Iribarren eta Arri-

Goian, HIESaren birusa duen gaisoa; eta behean, Daniel Zulaika, HIESren tratamenduan espezialista.

Pedro, seropositiboa

«Ez dago mirari posiblerik niretzat»

ARGIA. *Axola al zaizu grabadorarekin hartzen badut esaten duzuna?*

PEDRO. Ez zaizkit gehiegi gustatzen grabadorak.

A. *Zein da zure izena?*

P. Pedro.

A. *Nongoa zara?*

P. Astigarrakoa.

A. *Zenbat urte daukazu?*

P. 29.

A. *Zenbat denbora daramazuhemen?*

P. Ez gehiegi. Gainera, hogeï egun barru kalera joango naizen esperantza daukat.

A. *Eta gero?*

P. Ez dago gerorik. Hemen zerbait ikasten baduzu, hori egunean egunekoa bizitzen da. Inork ez daki bihar zer gertatuko den, eta 'gaur' kontzeptua da erabil dezakezun bakarra.

A. *Bainabeti geratzen da esperantza piska bat, ezta?*

P. Neri behintzat ez gehiegi. Urteak daramatate esaten sendagai miragarria aurkitua dutela. Ameriketara ez bada Errusian, Errusian ez bada Txinan, eta horrela mundu garatuko leku guztietan. Ilusioak egiten hasia zarenean, bapatean esaten dizute dena kezko gortina bat zela. Gaur egun ez dut ezer sinesten, ez dago mirari posiblerik niretzat eta oso garbi daukat.

A. *Baina bizitzeko go-goak izango dituzu behintzat.*

P. A zer erremedio! Inoiz

ez duzu gustokoa heriotzaren hurbiltasuna. Baina hemen errealitatea onartzen ikasi dut, eta errealitatea da laster zulora joango naizela.

A. *Noiztik ari zara bona etortzen?*

P. Ba orain dela urte bat gutxigorabehera. Bane-kien seropositiboa nintzela, orain dela urte dexentetik. Baina ez nintzen benetan gaizki sentitu iaz arte.

A. *Eta nola beldu zinen bona?*

P. Ezagutzen nuen leku hau, eta kanpoko kontsultetara etortzen hasi nintzen, gero eta okerrago sentitzen nintzelako. Horrela, beheraldi bat izaten dudana bakoitzean, hemen gelditzen naiz ingesaturik infekzioa gainditu arte.

A. *Nola da hemengo langileekin duzuen harremana?*

P. Oso ona. Beti ari dira ahal duten guztia egiten guri oinazeak arintzeko eta gure depresioak gainditu ahal ditzagun.

A. *Zer moduz eramaten zarete gaisoak zuen artean?*

P. Beno, denetarik dago, baino normalean elkarrekin ondo eramaten saiatzen gara. Egia da, etxe guztietan bezalatsu, hemen ere izaten ditugula gure buruhausteak eta haserreak. Baina hori normala da, are gehiago hemen gauden gaisoek bizi dugun egoera kontuan hartzen badugu. Gure azken txanpan gaude denak,

eta ideia hori soilik onartzea, izugarri gogorra da dagoeneko. Nik esan dezaket hasierako momentu txarra gainditua daukadala, baina zenbait lagun etorri berriak dira, eta hasiera batean sentitzen duzun zeure patuarenganako ukapena oraintxe ari dira jasaten. Ez duzu hila nahi, eta bapatean konturatzen zara ez duzula inolako itxaropenik. Oso gogorra da, eta hasiera batean ez duzu onartu nahi izaten zure egoera.

A. *Eta hau gainditutakoan etxera.*

P. Bai, baina ez da berdina izango. Ezin izango ditut gustokoak ditudan gauza asko egin. Oso aktiboa izan naiz beti, beti kalean eta gauzak egiten, eta orain guzti hori galdutzat eman behar dut. Ez da batere atsegina.

A. *Zer moduz familiarekin?*

P. Ondo, beti egon dira nire gainean une latz hauetan laguntza eskainiz, eta egia esan hori oso garrantzitsua da niretzat.

A. *Arazo ekonomikorik izatea espero al duzu?*

P. Ez. Egia esan oraintxe eskatu behar dut ezintasuneko diru laguntza. Dirudienek HIESren birusa duten zenbait lagunek eskuratua dute, eta hori beharrezkoa dut. Oso garestia da tratamendua, eta horretaz gain, nola ezin dudana lanik egin hemendik ateratakoan, iraunbizi ahal izateko diru piska bat behar dut.

Haur seropositiboak hasieran espero baino gutxiago dira.

zabalaga doktoreek berraztertzen zuten. «Gaisotasuna beharrezko bizi zenean gu esperantzazkoak egiten ari ginen esaten digu Iribarrenek.

Hasiera batean kasu bakoitzeko batzuk besterik ez zituzten ematen, baina denborarekin, gaitz horren aurkako unitate berezi baten eraketaren beharrezkoa ikusi zen. 1988an jarri zen funtzionamenduan unitate hau. HIESren patologiak kanpoko kontsulta askoren beharra du ezaugarri nagusitzat berrikusketa asko behar baitu. Kaleko pertsonak pentsatzen dutenen aurka HIESren birusa ez da ga-

soari ohean asko egon araz-
ten dioen horietakoa. Jende
multzo haundi bat dago pe-
riodikoki ospitalera joaten
dena. Bertan, dagokion
botika hartu eta berriro ere
etxera. Bizitza normala egin
dezakete gaisoek, baina beti
neurri prebentiboak hartuz.
Lagun hauei beharrezkoa
den arreta eskaintzeko sortu
zen 1988ko moduloa. Ha-
mar ohez osatua zegoen,
infekzioen batek jota oso
gaizki pasatzen zutenentzat.
«Momentu txarrak pasatu

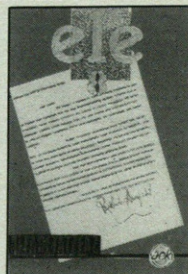
*eta berriro etxera buelta-
tzen dira gaisoak, burren-
gorarte —esaten digu Iri-
barren doktoreak—. Badira
baita ere etxeetara joaten
diren mediku eta erizai-
nak, gaisoek ezin izaten
bait dute batzuetan kon-
sultara etorri».*

Ezjakinak

Baina orain dela urte bat
gutxigorabehera, ez nahi-
koak geratu ziren instala-
kuntzak. Gaur egun 16-17
gaiso inguru izaten dituzte
Arantzazuko Ama Birjinaren
Ospitalean, eta 28 ohe dau-
de solairu berrian, beste
gaitzek jotako gaisoentzat.
Horrek jendearen ezjakin-
tasuna ezabatzen lagundu-
ko duela uste da medikuen

**Euskal Herriko
komunitate
homosexualaren
%13 besterik ez da
kutsatu ●**

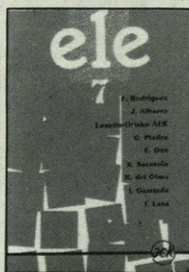
ele-8: ALFABETATZEAZ

Piarres Xarriton
J.L. Lizundia
Ana Eizagirre
Pauli Davila
Eduardo Diaz
Fito Rodriguez
Ana Teberosky
Paulo Freire
Arantza Ugartetxea
Idoia Fernandez
Erramun Baxok
"Txepetx"
Ferran Lozano
Juan Mari Larrarte

AEKren azken argitarapenak:

ele-7

Esakuneak

Nozio Espezifikoak

AEK (Materiala)
Diputazio kalea 1-1 - 424 17 10
Bilbo (Bizkaia)

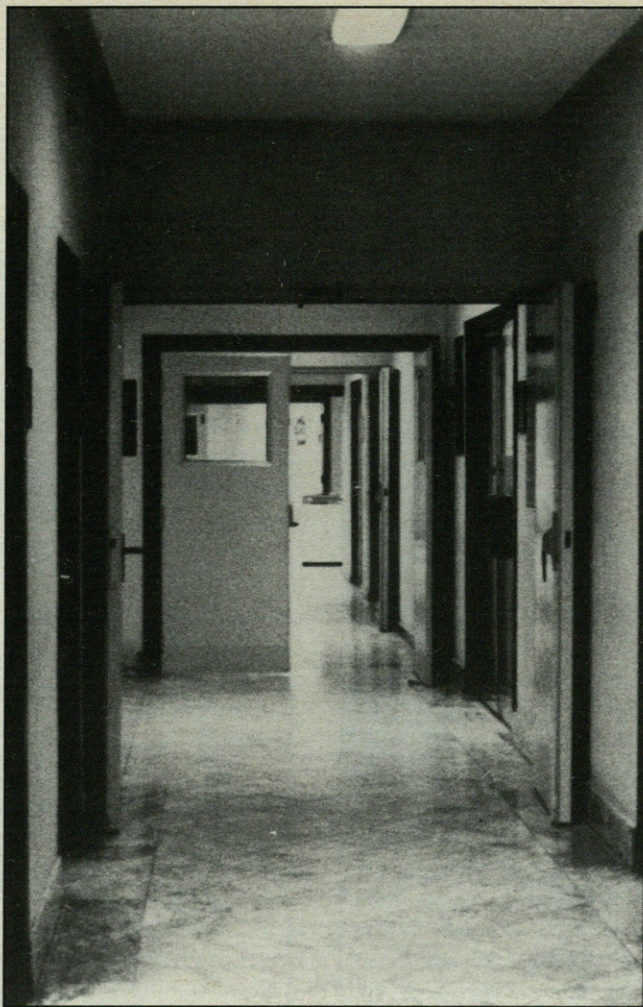
artean. Oraindik entzuten omen da bisitarien ahotan *«begira, hor doa HIESdu-na»*, hatzarekin unitate berezian sartzen diren guztiak markatzen dituzten bitartean. Hau ezabatzeko eta gaiso hauen egoera normalizatzeko ahalegin bat da unitate berrien eraketa. Ospitale guztietan.

Logikoa denez, depresioak ugariak izaten dira seropositiboan artean, eta animoa oso behean izaten dute askotan. Adituen ustean, gaisoek normalean izaten duten erantzuna kontuan hartu behar da: normalean ez dute egia osoa ezagutu nahi izaten. Horregatik, medikuek ez diote inoiz esaten kaltetu bati *«HIESa daukazu»*. Nahiago izaten dute HIESren birusak kutsatutako gaisoek hitz egitea.

Hala ere, laguntza psikologikoaren beharra handia izaten da pertsona hauetan, eta psikologoak ospitale guztietan egoten dira lagundu nahian. Baina erizainek betetzen dute gehien paper hori. Beraiek egoten dira egunero gizon-emakume hauekin eta beraiek ezagutzen dituzte beraien gorabeherak.

Baina hasiera batean, izan ziren asistentzi arazoak ere, ospitaleetan gaiso mota hauek atenditzeari uko egiten zieten mediku eta erizainak zirela eta. Badirudi gaur egun erreparu hori gaintitzea lortu dela, informazio hobe baten poderioz. Harreman sexualen edo odolaren bidez bakarrik erants daitekeenez birus hau, neurri batzuk hartzea nahikoa da kutsadura ebitatzeko.

Estatu mailan, Euskal Herriko ospitaleen maila oso ona da ekipaia eta atentzio arloan. Baina preben-

Ospitale guztiek dute seropositiboentzako unitate bat.

tzio mailan, beherakada handia ikusten da azken bi urteetako estatistiketan. Irabarren doktoreak dioenez, gazte askok ahaztu egiten dituzte prebentzio neurri primarioak. Garai batean eta gaur egun ere bai HIES

rioak entzutea. Duela sei, zazpi edo zortzi urte utzi heroína, eta orain azaldu gaitzaren lehen sintomak. Askoren erantzuna berriro drogara itzultzea izaten da.

Arraroa badirudi ere, Euskal Herriko komunitate ho-

■ Seropositiboan erantzuna kontuan hartu behar da: normalean ez dute egia osoa ezagutu nahi izaten ●

heroinomano eta homosexualen %13 basterik ez da kutsatu, eta lehen aipaturiko Daniel Zulaika espezialistaren ustean, hori euskal homosexualen ohitura sexualen eraginagatik da. Prostituten kasuan ere, heroína kontsumitzen dutenak bakarrik izaten dira

Gaur egun kalteturik dauden %70 ez da droga kontsumitzailea. Arrunta da heroinomano ohien isto-

mosexualaren %13 basterik ez da kutsatu, eta lehen aipaturiko Daniel Zulaika espezialistaren ustean, hori euskal homosexualen ohitura sexualen eraginagatik da. Prostituten kasuan ere, heroína kontsumitzen dutenak bakarrik izaten dira

seropositiboak normalean.

Ama seropositiboak izanik birusa dakarten haurren kasuak ere noizbehinka ematen dira, eta hauentzako pediatria bereziak egoten dira. Hala ere, hasiera batean espero zen baino hau gutxiagok ekarri dituztela birusaren aztarnak jaiotzerakoan. %15 basterik ez da kutsaturik jaiotzen.

Geroa

Etorkizunaz hitz egitekoan ez da erabateko sendagaia aurkitzeko posibilitaterik ikusten oraindik. Auzi honetan, denboraren garrantzia handia da. Zerbait gaisok urte pilaz iraun izan dute, gaur egun badaude eta gaisotasuna sendatzera heldu ez arren prozesua geldiarazteko balio duten botikak. Aurrera doaz aurkikuntzak, baina seropositibo batek esan digun bezala, *«biltzeaz zaudenean oso makala iruditzen zaizu medikuntzaren abiadura, erantzun zebatzak eskaintzen ez dizkizunean»*.

HIESren birusa dutenek beste arazoa izaten dute, fisiologikoaz kanpo: zurrumurruak. Euskal Herrian hiriak hain handiak ez direla eta, jendeak HIES besteen arazoa bezala ikusten du, eta afektatuak markatu egiten ditu. Gizartea oraindik ez da jabetu benetako arriskua dela HIES, eta denontzako dela arrisku hori. *«Bide okerreko»* entzuten omen da birus hau, hau da, heroinomano, homosexual eta prostitutentzat. Baina estatistikek beste zerbait adierazten dute. Heterosexualak izango dira seropositiboetan gehiengoa daterren belaunaldian.

120 kidek EHNE sindikatua utzi dute

NEKAZARI; EZ POLITIKARI

Euskal Herriko Nekazarien Elkartea (EHNE) urte osoan dabil zer esanik ematen komunikabide guztietan. Hamaikatxo mobilizazio egin ondoren, beste arrazoi batengatik da orain aldizkarietako berri: 120 kidek sindikatutik alde egin dute, eta arrazoia GBBtik bidalitako gutun bat dela dirudi.

UZTAILAREN hasieran jakitera eman zenez, 120 lagunek alde egin zuten Gipuzkoako EHNE sindikatutik. Sindikatu hau «HBren aldeko beste tresna» bilakatu zela esanez, euskal nekazarietako elkarte berri baten eraketa anuntziatu zuten ordurarte EHNEko batzordean izan-

dako hiru nekazarik prentsaurreko batetan. Prentsaurreko horrez geroztik ez dute inolako deklaraziorik egin izan nahi, eta ARGIA-rako elkar hizketa eskutatokoa, beraien erantzuna «deklarazioak guk nahi dugunengan egitea erabaki dugu, eta ez kazetariak agindutakoan» izan da.

Goian, EHNETik alde egin duten hiru nekazari; eta behean, sindikatu honetako partaide batzuk prentsaurreko bat ematen. (Argazkia: Carlos Villagran)

Horrela, Alberto Aldasororen gaitasuna jo dugu, Gipuzkoako EHNEko lehendakariarengana. «Guk oraindik ere sinesten dugu independentzian —esaten digu gizon honek beraien aurkako salaketan balorazio bat eskatzerakoan—, nabiz eta gizarte hau nabiko bihurtu ahal da. Gure mundua nabiko txikia dela jakinik, ez dugu inoiz bi sindika-

ten dugula esatea, eroen gauza da».

EHNEkoek beti gogorregi jo dutela esan dute alde egin duten baserritarrek, eta Aldasorok horri erantzuten diona zera da, baserritarren arazoak ez direla aintzakotzat hartzen ez Eusko Jaurlaritzako eta ez Aldundiaren nekazal sailetan. «Hori erreibindikatzeko dugu, gure lanaren atal bat bait

da erreibindikapena. Administrazioaren parte hartzea falta da. Dauden funtzionari guztiak ez dira baserriak bisitatzen ari, ez dira laguntza, aholku edo informaziorik ematen ari. Guk borrokan jarraituko dugu, ikusten eta sentitzen duguna kaleratuz. Ez dakit radikalki edo ez, borrokarako ez bait dugu inolako alderdi politikoren partaide izan behar. Bakoitzak bere baserriko leibotik bota dezala bere orrua».

Joandakoen salaketak

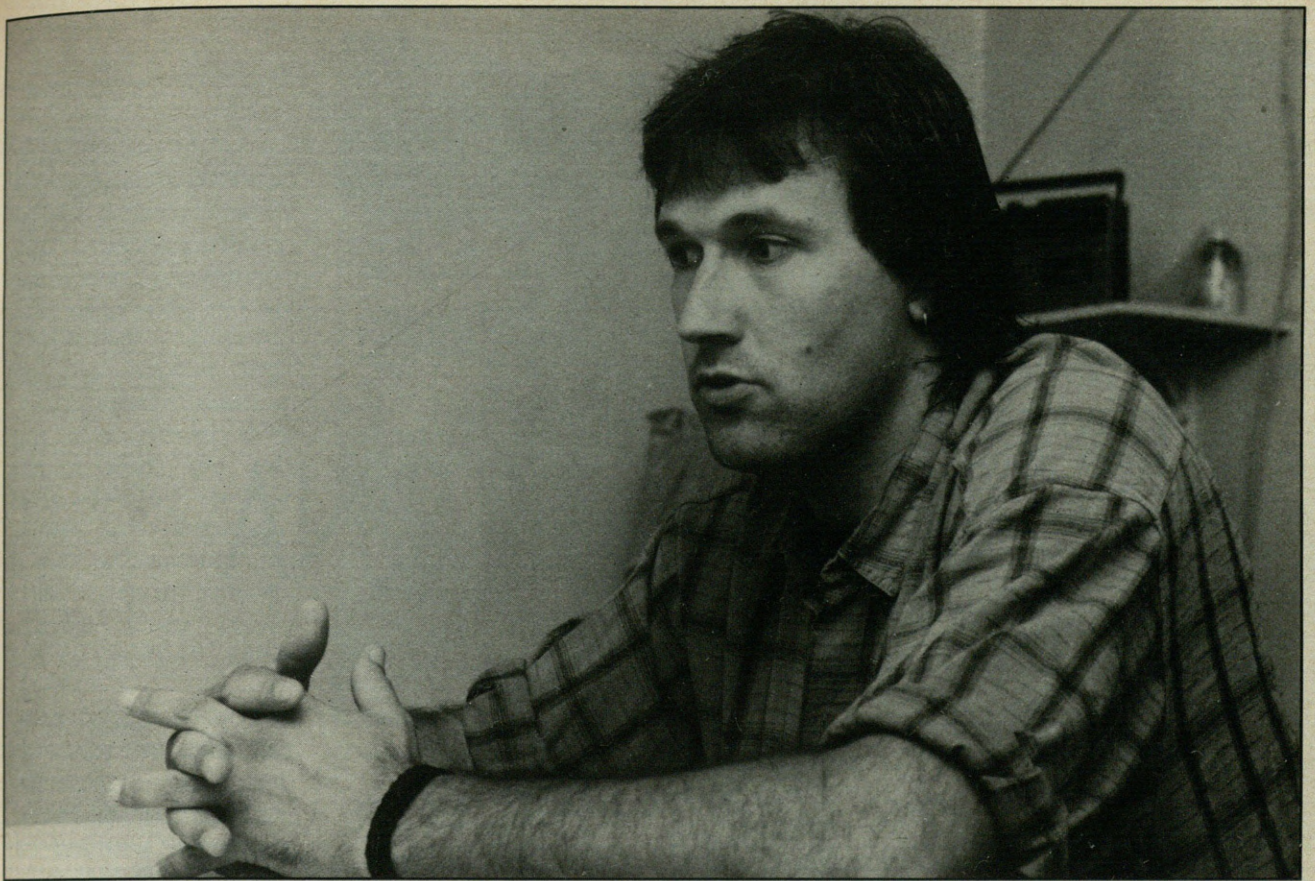
Alde egindakoek «irainduak, zikinduak eta baztertuak» izan direla ere esan izan dute. Aldasorok hori emandako erantzuna hau izan da: «Alde egin dutela? Egia esan ia poztu egin beharko genuke, sindikagintzan eta baserritarren

«Alde egin dutenak ezer konstruktiboa egin gabe sindikatua haustera etorritakoak dira» ●

ALBERTO ALDASORO

arazoen aldeko borrokan benetan sinesten dutenak geratu egingo bait dira. Alde egin dutenak ezer konstruktiboa egin gabe sindikatua haustera etorritakoak dira. Ni oso itxaropentsu sentitzen naiz. Baja eman dutenen arteko batzuek jadanik aldea eskatu dute berriro».

Baina EHNEkoek ere ba-

Alberto Aldasoro EHNEko lehendakariak ez ditu onartzen sindikatua utzi dutenen salaketak.

dute salaketarik egiteko. EAJ nekazaritza saila dominatu nahian dabilela diosku sindikatu honen lehendakariak, eta Gipuzku Buru Batzarretik irtendako paper bat herriz herri eta bailaratik bailarara ibili dela dio, EAJ-ko afiliatu edo sinpatizantei zuzendua, bajak lortu asmoz. «HBkoak ginela leporatu digutenak, gero EAJren azpiegituratik lanean jardun dira, jendea engainatuz —gehitzen du Aldasorok—, eta izugarriko lanak hartu dituzte gu bonдорatzeko. Halaere, ez dute ezer lortu, bakar batzuen sinadura beste-rik».

Guzti honi garrantzia kendu nahi diote EHNEkoek, eta irailean oso kanpaina garrantzitsu bati hasiera emanaz gizarte honetan nekazariak duten garrantzia adierazi nahi dute. Udaletxeak, ikastetxeak,

eliz gizonak, kirolariak, etabar ikutuko dituen kanpaina izango da. «Manifestu bat aterako dugu ziurrenik, eta prentsaurreko bat egiteko asmoa ere bada. Oraindik ez dakit mobilizazio gogorren bat egingo dugun. Oraindik erabakitzeke dago, baina zerbait egingo da».

EHNEkoek irailean kanpaina garrantzitsu bati hasiera emango diote, nekazariak duten garrantzia adierazi nahian ●

Erreibindikazioak

Etiko erreibindikazioei ez diete uko egiten baserritar hauek. «Baserritarrak euskaral gizartearen %3 bakarrik suposatzen dugu, baina gure lekua merezi dugu

—gogoratzen digu Aldasorok—. Gizarte osoari elikagaiak eskaintzen dizkiogulako, monokultiboa geldiaraziz ingurunea zaintzen dugulako».

Udaberriko Batzar Nagusian, udazkenean kongresu bat egitea erabaki zuten EHNEko kide guztiek. Lehendakariaren ustez, zer

Barne funtzionamendurako beharrezkoak diren zenbait aldageta, kritika eta moldakuntza nabiatzekoak dira».

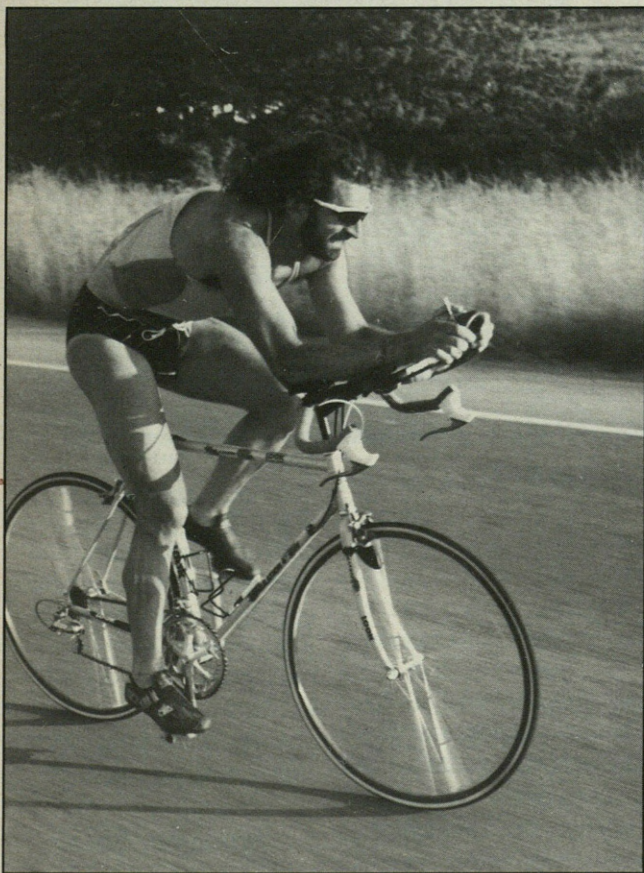
Orokorrean, edozein gai dela eta, produkzioak nahiz komertzializaketak buruhauste handiak eragiten dizkiete euskal baserritarrei. Ingarugiroari kalte egingo ez dion neurrian, kalitatezko produkzio bat lortzea da erronkarik handiena. Komertzialitateaz hitz egiterakoan, beste gauza asko eduki behar dira kontutan. Konpetitibitatea gero eta handiagoa izanik «Europako makina mamu hau poliki burbiltzen eta estutzen ari da», baserritarrek dioten bezala. Hori dela eta, egokitze lana latza da, eta «horren bila abiatuko da EHNE udazken honetan».

Amagoia Iban

Martin Olalde, Munduko Ironman Triatloian euskaldun bakarra

BURDINAZKO GIZONA

Beste bost ironman (burdinazko gizon/emakumeak) daude Euskal Herrian baina Martin Olalde Alemaniako Ironmanean klasifikatu den bakarra dugu. 30 urte zituela entzun zuen lehengo aldiz triatloi hitza eta ordutik hona, buru belarri dabil. Lau urte hauetako balantzea benetan ona da: korrikalari izatetik Munduko Ironman Triatloi Txapelketara. Marka ona.

EUSKAL Herriko eta Estatuko lehiaketak gaiturik, 1991ko Rotheko Ironmanera joan zen, Hawaiiko Ironmanerako klasifikatzeko beharrezkoa bait zuen. Bertan, 4 kilometro igerian, 180 kilometro bizikletaz eta 42,195 kilometro korrikan egiteko 10 ordu eta 34 minutu eman zituen, eta honi esker, kategoria gorena, Ironman titulua lortu zuen.

Triatloia hiru kirola batean biltzen dituen kirola dugu: igeriketa, txirrindularitza eta oinezko karrera. Hawaien (EEBB) 1978an sortu zen, «apostu baten antzera, jakiteko zein zen biru kiroleetatik gogorrena», azaldu digu Martinek. Euskal Herrira 1986an heldu

zen Jabi Berazategi Bilbo Club Deportivo Triatloi taldeko kidearen eskutik. Berarekin batera Alfredo Olalde begoia ere aritu zen, eta biak izan ziren burdinazko lehenengo euskal gizonak eta Hawairako ere 1988an klasifikatu zirenak.

Inkonpatiblea ote?

Hasierako ideia kirolen arteko inkompatibilitatea zen. Batez ere, atletismoa eta txirrindularitzaren arteko kirola hauetan garatu behar diren giharrak desberdin direlako. Martinek esan du gunez, hau ez da egia. «duela asko gaititu zuen ideia hori eta kirola batean bestera pasatzerakoan giharrak sumintzen badira ere, gaur egun oso-osoko kirolatzat jotzen da».

Esan beharrik ez dago triatloia praktikak formak fisiko eta prestaketa bereziak behar dituela. Martinek, sei edo zortzi ordu ematen ditu egunero entrenamendu

Triatloia hiru kirola batean biltzen dituen kirola dugu: igeriketa, txirrindularitza eta korrika.

natzen. Astero, 15-20 kilometro igerian, 700 bizikletaz eta 90-100 oinez, burutzen ditu. «1988an Triatloi lehiaketetan parte hartzen hasi nintzenean, —esan digu Martinek—, Hawaiko Munduko Ironman Triatloi Txapelketan jokatzeari nion helburu nere buruari. Hori dela eta, entrenaldietako oinarria ibilbide luzei begirakoa izandut hasi nintzenez geroztik. «A» eta «B» mailako triatloiak neurri bezala hartuta, egokitzeko bidea izan dut».

Berez, Martin fondoko atletismotik etorri zaigu, eta triatleta izan baino lehen Pariseko maratoian ere parte hartu zuen. Txirrindularitza ere gustakoa du baina igeriketa «aspergarria da, piszinako marra zuriak besterik ez dituzu ikusten, bizikleta edo korrika lagunekin ere egin ditzakezu. Gainera oso kirola teknikoa da eta ni hasi nintzenarako, 30 urte nituen, apur bat berandu zen».

Kirola minoritarioa

rentsan eta telebistan gutxitan ikusi ditugu triatloiko irudiak baina Martinek azaldu digunez 150-200 partaide biltzen dira eukal lehiaketa bakoitzean. Bestetik ez dugu ahaztu behar jadanik, 1988an Jabi Berastegi eta Alfredo Olabegoia Hawaiko Munduko Txapelketan egon zirela, joan den urtean Txiki Plazas eta Dina Bilbao bezala.

Martin Olalde burdinazko botsgarren euskal gizona dugu. Munduko Txapelketara joateko behar duen aurrekontua 700.000 peze-

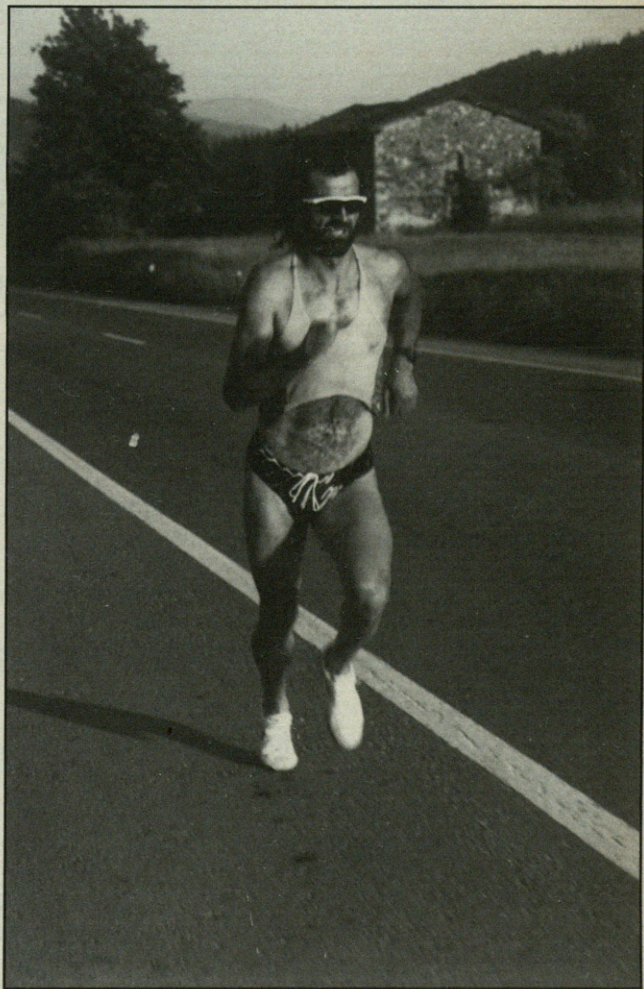
tetakoa da (35.000 libera inguru) eta hauetatik 200.000 aipatutako herri subentzioaz lortu du. Martin autodidakta da, liburuek, aldizkariak eta esperientziak erakutsi diotenarekin ibili da lau urte hauetan. «Igeritan ikasteko ikastarobat egin nuen baina bestela, nere kabuz egin dut, materiala erostea barne eta

Martin fondoko atletismotik dator, eta Pariseko maratoian parte hartu izan du ●

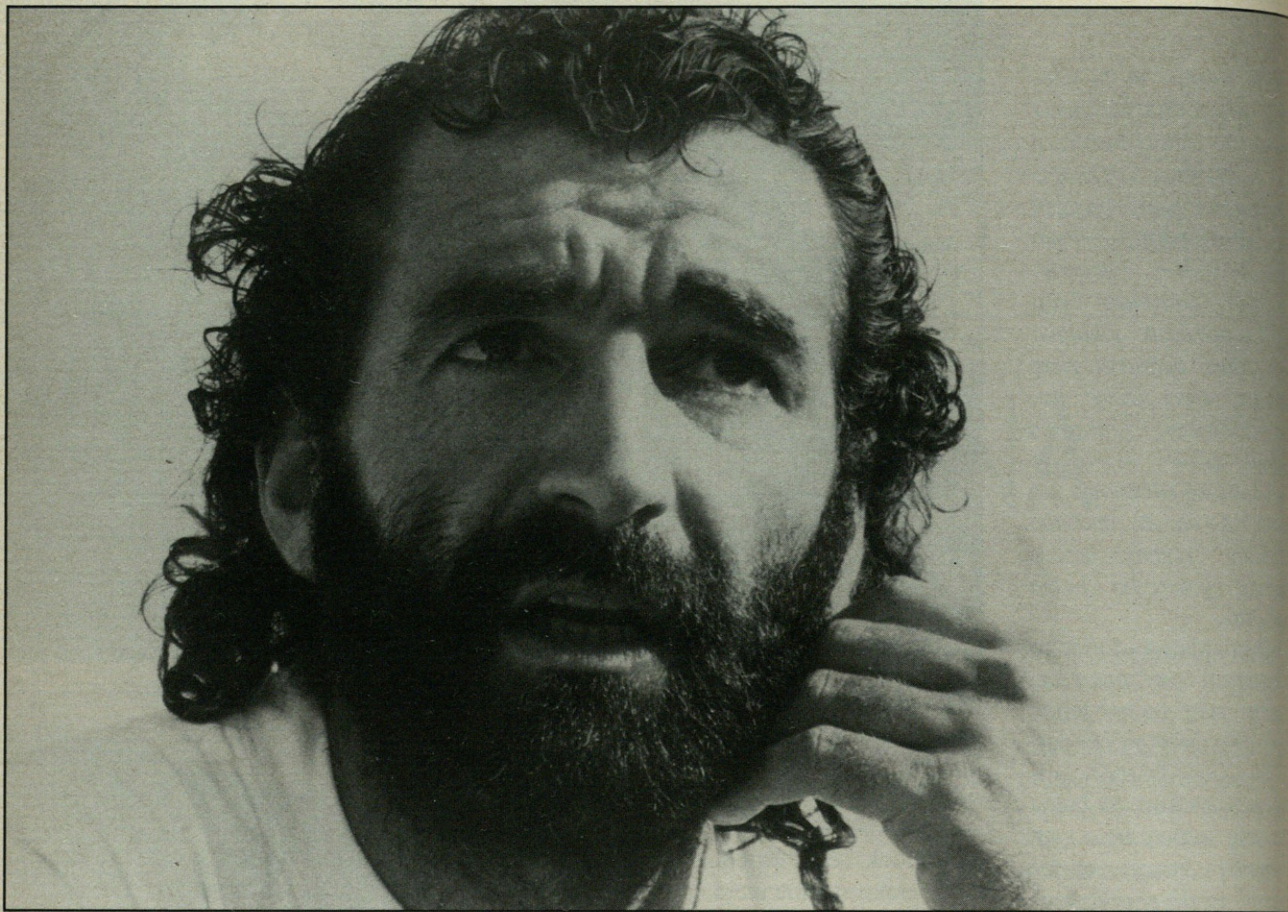
erakundeetara jotzeak ez du ezertarako balio baina nik Larrabetzuko herria dut babeslea».

Hawaiko Txapelketa

Hawaiko Txapelketa urriaren 19an izango da eta mundu guztiko 1.500 partaide onenak bertan bilduko

Ironman maila lortzeko Martinek Rotheiko Txapelketan igeriketan 4 kilometro, bizikletaz 180 eta oinezko karreran 42 egin behar izan ditu.

«Hawain maila profesionaleko triatletak egongo dira, eta horiekin konpetitzea ezinezkoa da», esan digu Martinek.

dira. Lehendabiziko frogak igeriketa izango da, Ozeano Barean 4 kilometro, bi barrunrantz eta beste bi bueltan. Segidan bizikleta hartu eta 180 kilometro burutuko ditu, erdia joan eta beste er-

dia etorri. Azkenik, korrikan 42 kilometro inguru, joan eta etorri baita ere. Distantziak Alemanian, Rotheko Ironman Txapelketan burututako berdinak dira baina, Martinek azaldu digu-

nez, «txarrena bertako tenperatura da, 30-35 gradukoa, umeltasuna %80koa da eta gero baize fuerteak egoten dira».

Parte hartzen dutenen artean profesionalak daude,

«eta jende horrekin ez duzu konpetitu. 12 urte zutenetik dabilta kirola egiten eta hori ez da malka».

Dena den, frogak amaitzen ere poztuko nintza teke, nere ametsa hori bada. Bertan nagoela eta in darra badut, apur bat konpetituko dut lehenengo 200-300 artean egoteko.

Bestetik, aurten Hawain egongo den euskaldun bakarra naiz eta ea Euskal Herriaren izena altu uzten dudana, abalegina egingo dut. Alemaniako Ironman 10 ordu eta erditan egin banuen, Hawain ere antzekoa lortuko dudala esan nahi dut. Hori da nere helburua».

Larrabetzutik pasiatzen

Udako azken egun hauetan Larrabetzutik pasiatzea benetan lasaia da. Batez ere, Martin Olalderekin batera egiten bada. Burdinazko gizon honek bere herriaren laguntza eta morala eramango ditu Hawaira, batez ere, herriak berak ere berarekin entrenatu duelako. «Zer, Martin, gero korrika egitera joango al gara?» esan dio gazte batek. Aurrekontuaren zati bat ere herrian lortu du. Pegatak, txosna, subentzio popularra martxan jarri da Martinek bere bizitzako ametsa burutu

dezan: Munduko Ironman Triatloi Txapelketan parte hartzea.

Martin triatleta egin zenetik, herriak ere triatloia praktikatzeko hasi da. Neska-mutil koskorrek, jadanik, beste kirola bat dute futbolekin aparte. Kirola minoritario hau Larrabetzun masifikatu da, triatloiko eskola sortu zenetik. Martin eskolako kolaboratzaile zuzena izango da. Isila eta serio hasieran, Martinek bere herriko arazoez ere hitz egin digu. Kezkatzen duen gauza bat Ozeano Bareko tiburoiak dira.

Myriam Gartzia

AUTOSERVICIO
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

SAN JUAN BAUTISTA
Villas auzoa
HERNANI

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR
San Juan kalea, 9
EIBAR

DIFERENTE C.B.
Gran Vía kalea, 11
GROS AUZO — DONOSTIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa 2/8
ASTEASU

EKO SAN MIGUEL
Bartolomé de Urdiso kalea, 9
IRUN

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, 2/8
BERAUN — ERRETERIA

ECONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz — Kalea, 1
ZUMARRAGA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ABARKA Jatetxearen atzean)
HONDARRIBIA

BASTIDA
Erdiko Kalea, 32
MUTRIKU

SUPER RENTERIA
Vicente Elicege kalea, 5
ERRETERIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96-zbk.
ALTZA

SUPER ANDONAEGUI, C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO — DONOSTIA

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRETERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

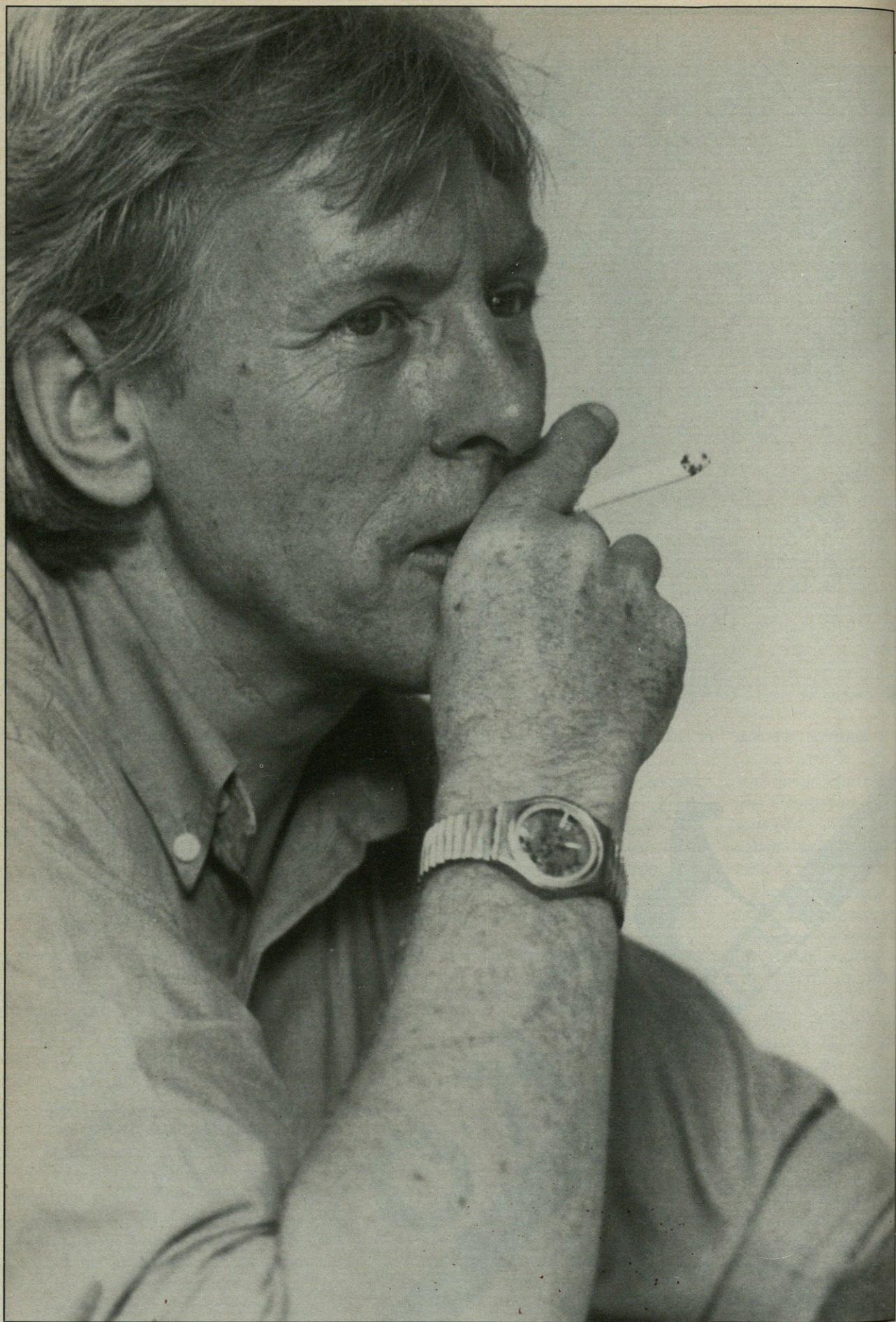
EKO AIETE
Etxadi Salla
AIETE — DONOSTIA

SUPER AMARA
Isabel II.a, 16-zbk.
DONOSTIA

EKO

Vivodist

«Donostia sorketa kontenporaneoaren lekuko bihurtu nahi dugu»

Rudi Barnet Donostiako Zinemaldiko Ordezkar Nagusi berria dugu. Belgikatik etorri zaigu molde berri, aldaketa ugari eta asmo handiekin krisi larrian dagoen zinemaldia zulotik ateratzera. Flamenkoa izateaz harro dagoen gizon honek antzerki eta bideoaren munduak ondo ezagutzen ditu, eta 16 urte zituela ikasketak utzita, irumena eta sortze eskolan matrikulatu zen, ametsen fabrikanteen mundura iristeko azkenik.

R. BARNET. Woody Allenek esan zuen bezala, nik erantzunak ditut, norbaitek badu galderarik?

ARGIA. Nondik atera da Rudi Barnet eta nola beldu zen Donostiara?

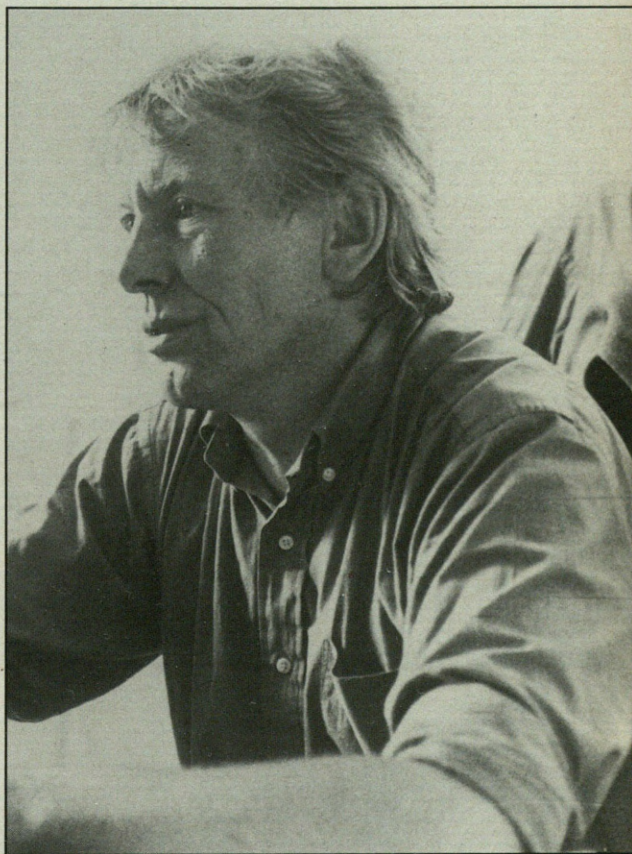
R.B. Hona heldu naiz, eskatu didatelako. Orain dela hiru urte, Euro-Aim Screenings Donostia, hau da, produkzio independenteei laguntzeko eratutako europar merkatu kulturala dela eta, Donostiako Zinemaldira hurbildu nintzen. Oso merkatu ezaguna da Europa mailan eta daramatzan azken bi urte hauetan oso ondo dabil. Elkarteko Idazkari Nagusia nintzenez, Donostian nere izena ezaguna zela uste dut. Zinemaldirako Ordezkar Nagusia bilatzeko momentuan, nere izena nonbaitetik agertu zen.

A. Badago jendea zuregan konfidantza osoa duena. Jadanik «Barnet Aroaz» hitz egiten da.

R.B. Duela 25 urte hasi nintzen jatorri aurrerakoidun medio kultural honetan lan egiten. Belgikan kutsu antifrakistadun Kultur Etxeetan, Eskola Lankidegoetan egonda nago. Ez zait gustatzen izarra bezala kontsideratua izatea, egia ez delako. Nere atzean lan talde garrantzitsua dago, eta egia bada Zinemaldia erantzukizunez egin behar dela, Europa eta munduko testuinguruan Zinemaldia eragilea izan dadin saiaturko naiz. Eta era berean, kulturarako eta produkzio independenterako tresna izatea.

A. Aldaketa asko ekarriko al dituzu?

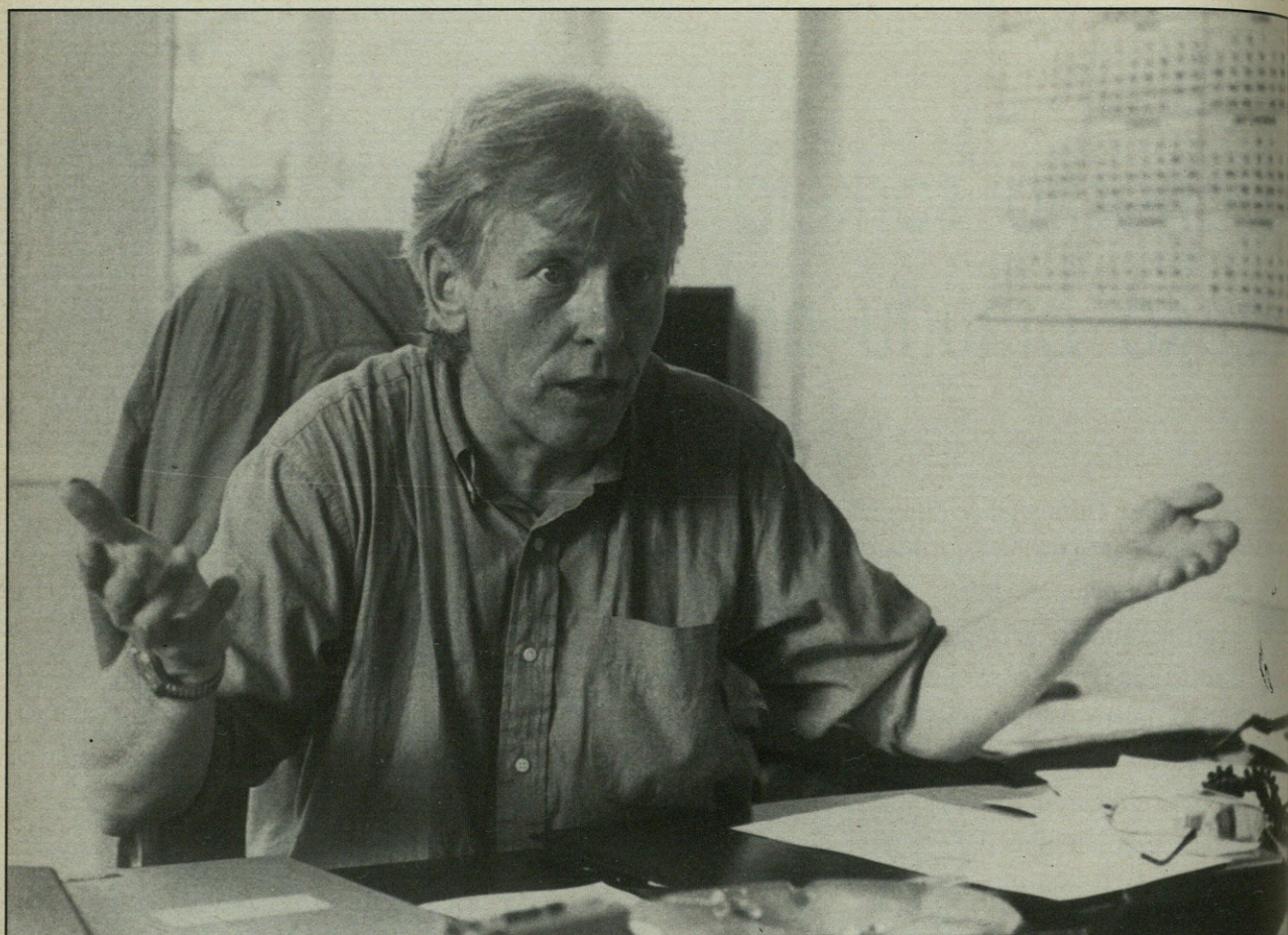
R.B. Jadanik, aldaketak

ekarri ditut. Horrek gure aurrekoak oso txarrak izan direnik ez du esan nahi, ezta gu hobeena garenik ere. Ez da hori. Tradizioa gorde behar da eta, batez ere, gaur egungo Zinemaldia toki egokian berrezarri.

Aldaketak jasan dituen gauza bat filmeen aukerarako sistema izan da. Harrokeria da zinemaldi bateko zuzendaria eta bere bi edo hiru lagun Europako filme

«Aukeraketa sistemak aldaketa ugari jasan ditu. Hemendik aurrera herrialdeko ordezkarien bidez egingo dugu».

«Zinema kritikoak ez daude pozik, etortzen diren gonbidatuak ez direlako ezagunak».

guztien aukeraketa egiteko gai direla ustea. Fisikoki eta praktikoki ezinezkoa da. Europan soilik, urtean 1.500 filme produzitzen dira. Sistema berriaren arabera mundutik 22 ordezkari sakabanatuko ditugu eta hurrengo urtean 30 izango dira. Bakoitzak dagokion estatu taldearen, hiru herrialde

adibidez, filme produkzioa ondo ezagutzen du eta zer filme egiten ari den eta maila ona eskeiniko ote duen esateko gai dira. Hemendik ezinezkoa da kanpoan egiten den guztia ezagutzea. 1.500 filme horietatik 300 aurreaukeratuak izan dira, eta hauetatik Sail Ofizialean 50 daude. Sistema honek

biltze eta aukeraketa prozesuak izugarri eragiten ditu.

Zinema kritikoak ez daude oso pozik Sail Ofizialean bi edo hiru izen ezagun besterik ez daudelako, beste guztiak pertsona ezezagunak direlako. Dena den, harrituta geratuko direla uste dut, filmeetik maila ona dutelako.

Beste aldaketa bat Zabaltegin gauzatu da. Orain arte, bertan elkartzen ziren beste toki guztietan sartzetik ez zuten filmeak. Joan den urtean 52 filme aurkeztu ziren eta aurtan 25 besterik ez dira aukeratu. Oso aukeraketa gogorra izan da, bide batez Zabaltegi indartzeko balio izan duena. Egile gazteak, joera berriak, zine marginala izango dira arlo honetako

NORTASUN AGIRIA

Flamenkoa da ● Bere aita meatzaria zen ● Belgikako lehendabiziko bideo mugimenduaren sortzailea da ● Herri antzerkia oso gustokoa du ● Bere sustriak oso kontuan izan ditu edozer egiterakoan ● Komunikazio bide guztiak landu ditu ● Zinemaldian hitzaldi bat euskaraz egingo du ●

eremuak. Bestetik, Zabaltegin dauden filme batzuk Sail Ofizialean egoteko maila eta kalitatea ere badute baina... dena ez da posible.

Aurtengokoa ikasteko urtea izan da, zinemaldia atzeritik besterik ez nuen ezagutzen, ikasi eta aldatu aldi berean. Hurrengo urte-

■ «Atzerrian zinemaldiak ez du fama onik» ●

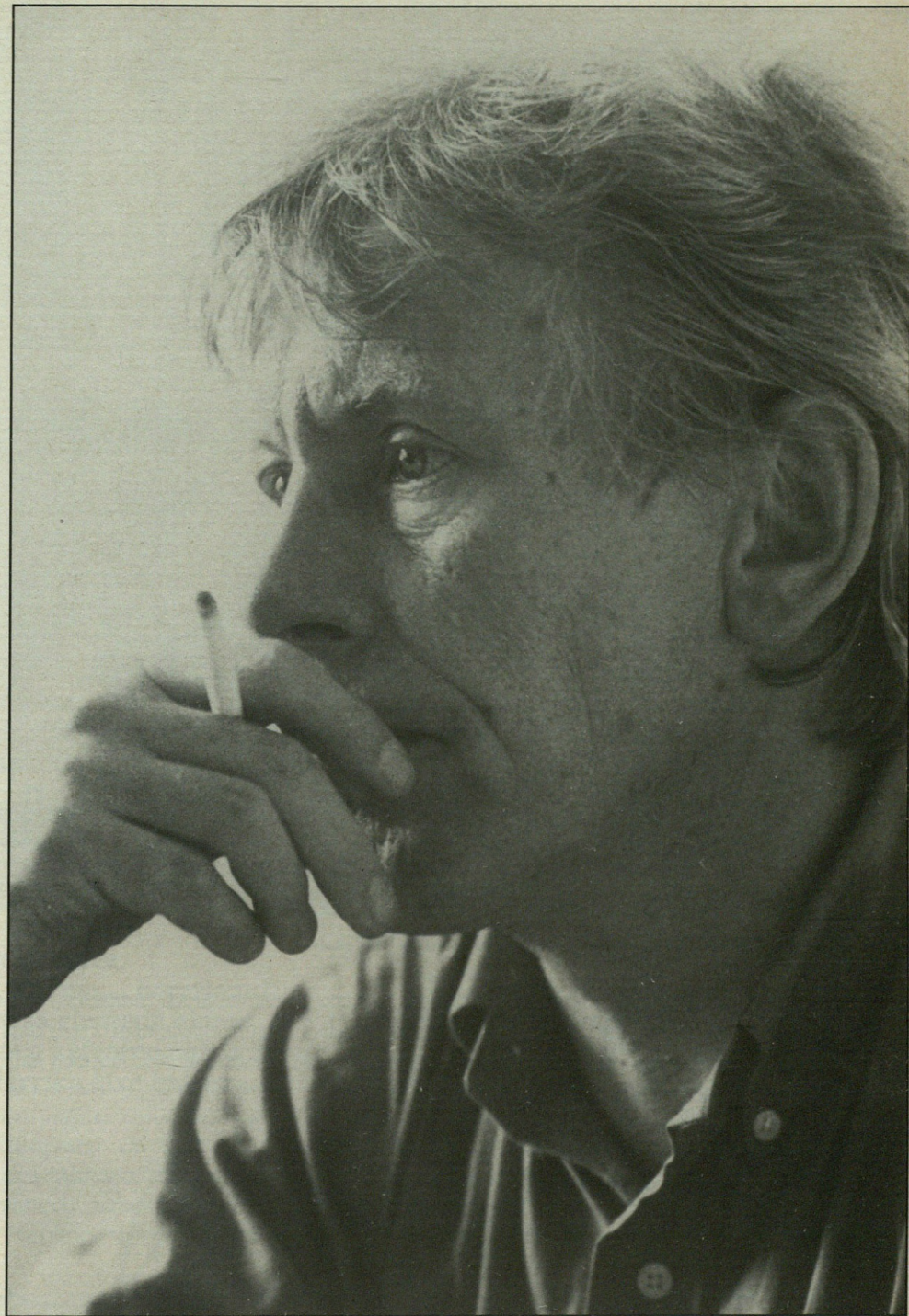
tik aurrera eraiki edo berreraiki ahal izango dugu. Zinemaldiaren irudia berregiteko urteak beharrezkoak dira. Aurtengo edizioa gogorra izan da produktore batzuk beraien filmeak Donostian ez zituztelako aurkeztu nahi. Zinemaldiak, atzerriara begira, ez dauka fama onik. Zuhotik atera behar gara, aurrera jo eta berreraiki.

A. *Horiek izango al lirateke krisia gainditzeko beharrezkoak diren puntuak?*

R.B. Bai. Lehendabizi irudia aldatu, berreraiki, eta gero, garatu.

A. *Nork zuzenduko du Zinemaldia, Rudi Barnetek edo Koldo Anasagastik?*

R.B. Leku guztietan nagusien beharra dago. Nik aukeratu nuen Koldo nere ordezkoa izateko. Aurreko lan taldearen gaisotasuna horixe zen: nolabait esateko, pertsona batek edo bik pentsatu eta beste guztiek horiek esandakoa betetzen zuten. Aurten, pertsonei dagokienez alorrean, bakoitzaren irumenak eta erantzukizunak garrantzi handia du. Neri asko gustatzen zaidan esaldia aplikagarria da

kasu honetan, «lurra lantzen duenarena da». Koldok eta nik ez dugu arazorik izan. Bakoitzak arlo desberdinak lantzen ditugu. Gure hezkuntza, izaera, desberdinak dira, eta ez nuke esango eguneroko arazorik ez dagoenik, baina urtariletik lana natural banatu da. Azken erantzule bat bilatu behar bada hori neu naiz.

A. *Zein da isladatu nahi den Zinemaldia?*

R.B. Beste nazioarteko zinemaldiak, askotan akordio politiko ekonomiko baten emaitza dira. Filmeak ikusterakoan herrialdeen presioa egon dela nabaria da, edo beste hainbat gauza.

Donostiako Zinemaldiaren islada aukeraketaren gogortasuna izatea nahiko

«Aurtengo edizioa gogorra izan da, atzerriko produktore batzuk ez zituztelako beraien filmeak Donostiara ekarri nahi».

«Oso garrantzitsua da euskarak, berez, presentzia bat izatea».

nuke. Eta esan dezaket aur-
tengo edizioan ez direla
presioak egon. Beraz, au-
keraketak ahuleziak baditu
gure errua da. Adibidez, gu
izan gara lehiaketan hiru fil-
me espainiar egotea erabaki
dugunak eta egia da beste
herrialde bateko zinemaldia
izango balitz hiru izan beha-
rrean bi filme espainiar izan-
go zirela, baina beno...
akordio hori nik egin dut eta
aurrera.

Bestetik, esan beharra
dago zinema munduan
aberastasun handia dagoela,
irudimenari dagokionez.
Europako produkzioa 1.500
filmetakoa da eta hauek
askok ezin dituzte mugak
pasatu. Merkatuen gora-
beheraz informatu gabeko
sorketa independente bat

dago, errealizadore txikiak.
Eta kontuan hartu behar di-
tugu sortzaile hauek. Do-
nostia zine mota honen bil-
gunea izan dadin saiatu ga-
ra. Gaur eguneko sorketaren
lekuko izatea nahi dugu.
Aurtengo aukeraketa horre-
tara bideratuta dago.

■ «Berrikuntzak gauzatu eta gero, Zinemaldiak bere burua saltzen ikasi behar du» ●

A. Zer falta zaio Donostia-
ko Zinemaldiari nazioar-
teko maila izateko?

R.B. Berrikuntzak egin eta
gero, Zinemaldiak ikasi
behar duena zera da, bere
burua saltzen. Canneseko

Zinemaldia, adibidez, ber-
tatik ikusita, hain ona ez dela
ohartzen zara. Filmeen kal-
itatea aztertuz, etabar, eta al-
diz, bere burua saltzen oso
ondo daki, eta horregatik
uste dugu oso zinemaldi ona
dela. Ikasi behar duguna
zera da, gurea ere ondo sal-

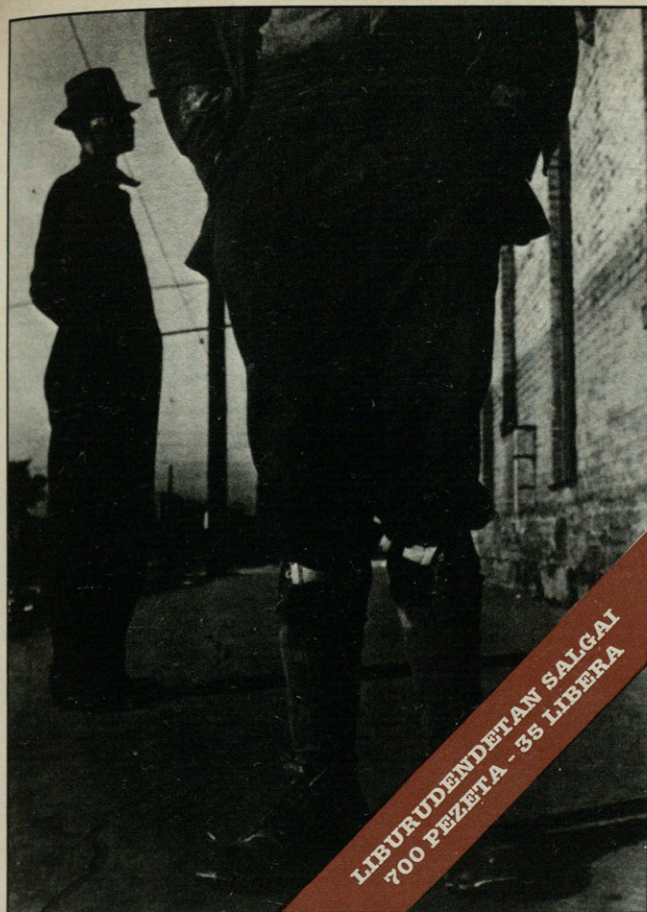
tzen. Momentu honetan
esan dezaket Donostiako
Sail Ofiziala Veneziakoa
baino hobea dela. Harroke-
riarik gabe esaten dut, Do-
nostian hartu ez diren filme
txar batzu Venezian daude-

lako. Venezia izarren bila
joan da. Donostian kalitatea
hobea da, baina izenak ez
dira hain ezagunak.

A. Zer presentzia izango
dute euskarak, Euskal He-
rriak eta euskal filmeez?

R.B. Neretzat oso garran-
tzitsua da euskarak, berez,
presentzia bat izatea. Zine-
maldi hau aldi berean eus-
kalduna, espainiarra eta in-
ternazionala delako. Beste-
tik, euskal filmeei dagokio-
nez, Sail Ofizialean Juanma
Bajo Ulloaren filmea dugu
eta Zabaltegin «Terranova»
euskal filmea dugu. Beste
euskal filme batzu ere aur-
keztu ziren baina ez zuten
beharrezko kalitatea.

Myriam Gartzia

LIBURUENDEKATAN SAIGAI
700 PEZETA - 35 LIBERA

Susa

AMERIKA

LITERATUR ALDIZKARIA
27. ZENBAKIA

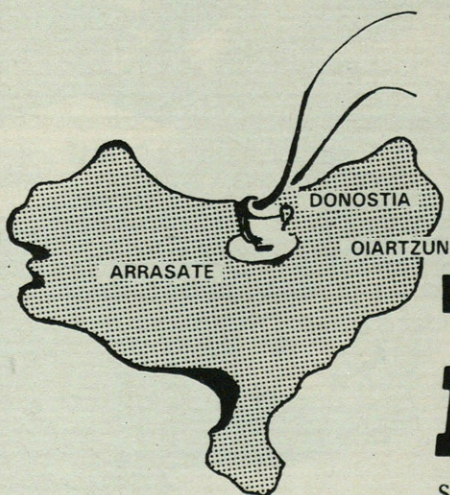
&

POEMAS NAUFRAGOS

Galegoz heldutako poemak
JOSEBA SARRIONAINDIK euskaratuak

SUSA ARGITARALDIA ☎ (943) 37 15 45

Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.

LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12—35 49 14

Estatu kolpe txikiaren zain handiagoak espero ahal izateko

MITO eta tabuen hondoratzea bizi dugu uneotan. Nor den europarra, zer den progresismoa... politikan bezala, edo haren eraginez agian, eredu eta funtzionamendu kulturean ere eskema piloa aldatuko da hurrenez. Europa errotik birdifinitu beharra dagoen honetan, aurrerapausoak emateko bideak oinarriagotik bilatzen hasi behar den honetan... atzerrian aurkitzen dugu kontsolamendua, eta bitartean bertan ahalik eta posizio hobeak eskuratzen dihardute denek. Aliatu / etsai eskema aldatzen hasia dago, eta sorpresak geroari dagozkio.

Euskararekin lotutako istiluek ekar ditzakete ezustekorik handienak, seguruenik. Prezio kontua da hasteko, euskara merkantzia merkea eta salga-

rria bait da. Baina bestetik, aintzat hartu beharrekoa da orain arteko gatazka guztiak (euskalduntzea, prentsa, eskola...) printzipio politikoek blokeatutako gaiak izan direla. Joan Mari Torrealdai zuhur ibili da, intuizio edo esperantza batek bultzatuta, muturka datorren egoera berriak «Egunkaria»-ren gatazka bideratzen lagunduko ote duen. Estatu kolpe

txiki baten —edo haren ondorena— lehen zantzua izan liteke, jipoialdi sakonago baten atartea.

IRAILA ikastaro hasierari lotuta egon ohi da, eta matrikulen inguruan hainbat prentsaurren berri jaso dugu. Horietako batean, Gasteizko Hezkuntza Sailak berea lortu zuen: eskolaurrean hasitako hauren %75k

**— Euskararen
alorrean orain arte
izandako gatazka
guztiak
(euskalduntzea,
prentsa, eskola...)
printzipio politikoek
blokeatutako gaiak
izan dira ●**

Aste honetan B ereduari euskalduntasun efektiboaren etiketa oparitu zaio.

Oporrak astotzeko dira

eredu euskaldunak hautatu dutela sinestaraztea. Politikoei salduakoa komunikabide guztiek errepikatu egin dute, B ereuari euskalduntasun efektiboaren etiketa oparituz. E-maila errealean daturik ezean, susmo hedatuena kontrakoa dio. Bestetik, egia baldin bada euskaraz ikasteko eskaria gorantz doala, noizko hiriburuetako eskola transferituetan euskaraz hutsez ikasteko aukera?

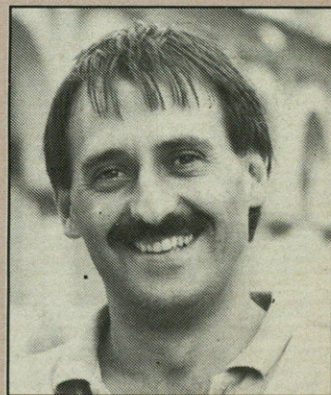
Oliveri eta EHIKren arteko aurrea-kordioaz ere jakin dugu zerbait. Ekai-nean 1.000 milioi pezetako desadostasunak hitz gogorrek sortarazi bazituen ere, berriro suetena sinatuko bide dute alde biek. Suetena besterik ez da eta. Zuriñe Mendizabalek esan bezala, aurrerantzean diru publikoa nola bideratuko den ez da argi geratu. Horrezaz gain, Lakuak seinale du erizpideok behingoz definitzeko beharko lukeen egonkortasuna faltan duela.

PELLO Esnalek zazpigarren aldiz irabazi du bertso paperetako sari bat. Basarri Saria egokitu zaio oraingoan. Bertso idatziek lehiaketan bidea besterik ez dute ezagutzen beren txokoa aldarrikatzeko, eta Esnal maisu garaitezin ageri irudi du lan horretan. Bertso paperekiko interesa bizteko, ez dirudi, ordea, bide falta soilak denik arazoa. Sari bereko bigarrena Imanol Lazkanok eskuratu izanak ematen du halaber zer pentsatu. Zaila dirudi bertso idatzien gailentzeak, bapateko bertsolariek ere gertuagotik esku hartuta ez bada. Aspaldiko ohitura galdu da horretara jartzeko, baina idatzizkoa plaza egokia izan daiteke, eman dezagun, bertsolari gazteen-tzat, eskaintzeko omen dute zer 'berri' hori kanporatzeko. Honetan ere Amurizak arrazoiak du, berak esandakoaren izkiriatailearena baizik ez bait dute egin gaurkoan.

Josu Landa

BADUT lagun bat, trenean doanean, inkesta moduko bat egiten duena beti. Oso inkesta berezia da, eta zutitu eta komunera edo kafetegira doan bitartean hasten da begiratzen eta kontatzen zenbat irakurle dagoen bertan. Eta hasten da, baita ere, erreparatzen zer nolako irakurle diren, hau da, zer ari diren irakurtzen. Eta esaten didanez, beti iristen da ondorio berara.

Gutxi gora behera, hauxe izaten da beti jasotzen duen emaitzen porzentaia. Ehunetik hirurogeitamar bat ez da ari ezer irakurtzen. Dauden irakurleen artean ia denek egunkaria irakurtzen dute; ehuneko bost batek aldizkariak, bihotzeko aldizkariak, prentsa horia etabar; eta gehienez jota, bakar bat aurkitzen omen du, batzuetan, liburu bat irakurtzen ari dena. Normalean, bagoi oso batean ez da inor aurkitzen liburutik irakurtzen. Eta hurrengoan gauza bera.

JOXEMARI ITURRALDE

UDA honetan neroni ere, oporrak zirela eta, halakoxe inkesta pertsonal bat aritu naiz egiten nire baitarako, ez trenetan ordea, etxetik kanpo baizik, hots, nonahi: kaleetan; plazetan, hondartzan, terrasetan, edozein lekutan. Halako deformazio profesional batek jota aritu naiz kontatzen zenbat jende ikusten nuen irakurtzen leku publikoetan. Ondoren, ahal izan ezker, saiatu naiz ikusten; behar bada isilka hurbilduz hura zegoen lekura, eta aurkitzen ze liburu moeta zen; zein hizkuntzatan zegoen eta zein zen titulu eta egilea. Jakina, ondorioak ezin penagarriagoak izan dira.

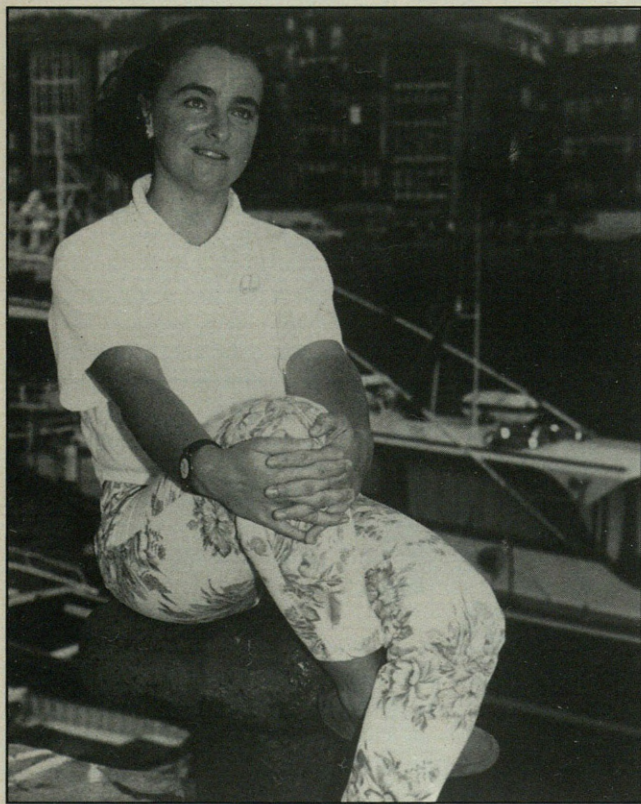
Aurretik esan beharra daukat egunak eta egunak ibili naizela irakurle baten bila eta ez dela batere erraza izan, leku publikoetan, liburu bat eskutuan zuen norbait aurkitzea. Eta aurkitutako irakurle bakar horien artean jasotako ondorioak ezin tristeagoak izan dira. Lehenengo gauza, eta behar bada negargarriena, ez dudala inor aurkitu, aurtengo udan, euskaraz idatzitako nobelarik irakurtzen, Euskal Herrian. Aurkitu ditudenen artean espainolez edo ingelesez edo alemanez idatzitako liburuak ziren gehien bat. noski, gehienak gaztelaz idatzita zeuden. Euskaraz alerik ez. eta bestelako liburuak nolakoak ziren aztertzerakoan esan beharra dago ia denak best-sellerrak zirela, orain modan jarri diren zimaurre obra horietatik aukeratutakoak, esate baterako: «Nola atera garaile negozioetan», «Nola gehiago ligatu» edota «Nola txortan egin hamabost minututan», «Neska ederrekin nahiago dituzte mutil itsusiak», «Yupi batek jakin behar duen guztia goi mailan irauteko» eta antzeko zimaurre obrak...

KALITATEZKO obrarik edota klasikoetatik, ez dut alerik aurkitu. Norbaitek pentsa lezake horrelako liburu bat eskuartearen edukitzek gaitz kutsakorren bat itsasten duela betirako. Edo agian norbaitek esango luke, baita ere, gizakiak nolabaiteko atsedenaldira hartu nahi izaten duela udartearen urtean zehar hainbestearaino jantzi eta ikasi ondoren, eta erabaki duela udaldira dela aproposena astotzeko; pittin bat gehiago oraindik, esan nahi dut.

Itxaro Mentxaka opera munduan izen handia bilakatzeko bidean

«Abesteko tradizio handia dago»

Mezzo lekeitiar gaztea ilusioz beterik ageri zaigu zitara. 27 urte besterik ez ditu eta opera munduan gero eta garrantzi handiagoa hartzen ari da. Bere agenda betean Valentzian Rossini-ren 'La Cenerentola' du aipagarrien 92ko urtarrilerako, eta egindako paperen artean 'Dorabella' nabarmendu digu. Donostian abuztuaren bukaeran Mozart-en 'Requiem'ean ere parte hartu du arrakasta handiz.

«Oraindik ahotsa hazi egingo zait».

ARGIA. Nola izan zen zure hasiera?

ITXARO MENTXAKA. Ikastolako koruan hasi nintzen 'solo' batzuk egiten eta hango zuzendariak aurrera jarraitzeko animatu ninduen. Etxean komentatu nuen eta ondo iruditu zitzaizen baina BBBraino ikasi behar nuen eta gero aukeratu. BBB bukatu nuenean kantua ikasten hasi nintzen eta urtebete Bilbon eta gero lau urte Bordelen egin nintuen. Aurreratzekotan kanpora joan behar nuenez, «Scala de Milan»-eko eskolara aurkeztu nintzen. Ehun lagun ingururen artean bi bakarrik aukeratu zituzten eta hango maisuak eman zidan Valentziako irakasle baten bitartez hara joan eta orain han bizi naiz.

A. Eta orain zertan ari zara?

I.M. Beti dago zer ikas irakasleak kontrolatzen zuten eta desmadratzen zaren beti eduki behar du konfidantzazko pertsona bat zure lana kontrolatzeko. Orain aurrera eta atzera nabilenez ia astirik ez daukat eta ahal dudana guztietan berarekin egoten naiz, teknika-kari erreposoa eman eta lan.

A. Teknika asko lan behar da?

I.M. Ordu pare bat egunero eta gero aparte obratzen bat baduzu hori prestatu behar duzu, baina bakarrik abesten ordu pare bat.

A. Nola aritzen zara, bakarrik edo jende gehiagorekin batera?

I.M. Ez, bokalizatzen ez bakarrik, bokalak goran eta beheerantz egiten, eta gero sartzen gara partitura baten tekin, daukazu kontzertuetako edo programa pianoarekin ikasten. Formazioa konserbatorioan egiten dena da. Bordelen adibidez, solfeo, pianoa, opera eta musikaren kondaira, arte dramatikoaren hizkuntzak... denetatu ikasten genuen.

A. Hizkuntzek ere garrantzi

tzi bandia izango dute...

I.M. Euskara eta gaztelera gain, frantseseraz dakit lau urtez bertan egon naizelako; ingeleseraz eskolan ikasi eta bertan ere izan naizelako, italieraz piska bat eta orain alemaneraz ikasten ari naiz beste piska bat. Abesteko frantsesera eta alemanera zaizkit zailenak; italiera, berriz, errazena.

A. *Ikastolako saltotxotik zer moduzko esperientziak izan dituzu?*

I.M. Gogorrera orain dela bi urte egin zitzaidan, lanean gogor Bartzelonako Lizeoan eta Madrileko antzokietan hasi nintzenean. Horiek bai esperientzia gogorrak, hor ikusten bait duzu nola zauden momentu horretan, zein posibilitate dituzun. Beno, piska bat listoia jartzen duzu.

A. *Zein izaten da mezzo baten bataz besteko adina?*

I.M. Mezzo baten ahotsak 30-36 urterarte irauten du eta nik oraindik 27 ditut, ahotsa hazi egingo zait piska bat, gauzak ondo badoaz behintzat.

A. *Eta esperientziarik go-goangarriena...*

I.M. Asko, gehienak. Gustora bazaude leku batean abesten, ondo ari zarelako usteak animatu egiten zaitu.

A. *Kanpora irteteak zer aportatu dizu?*

I.M. Dena, ez bakarrik kantuan, maila pertsonalean ere bai. Perspektiba eta ikuspegi osotuagoa hartzen duzu gauzekiko.

Euskal Herritik kanpora joan behar nuen aurreratzekotan ●

«Laguntza handia izan dut etxeko eta lagunen aldetik batez ere».

A. *Euskal Herrian ez dago musika eskola tradizio handirik...*

I.M. Abesteko tradiziozko badago, baina lan egiteko zaila dago, ez dago aukera handirik. Urtean zehar oso opera emanaldi gutxi izaten dira, Arriagan ABAOk antolatzen dituenak eta Donostian bakarren bat, besterik ez.

A. *Laguntzarik jaso al duzu orain arte?*

I.M. Laguntza handia izan dut etxeko eta lagunren aldetik batez ere. Diputazioko beka bat eta Eusko Jaurleri-

tzako laguntza bat ere izan dut, baina ez da nahikoa izaten, gehiena poltsikotik egin behar izan dut etxekoei eskerrak. Urtetako ikasketa guztiak familiak ordaindu dizkit, zazpi urte egin ditut etxetik kanpo.

A. *Profesional moduan gauzak aldatuko zitzaizkizun...*

I.M. Bai, kontzertuak badituzu eta egutegia beteta ere bai. Gainera proiektu berrietarako aukera asko handitzen da. Horien artean, urtarrelean lehen kontzertua dut Valentzian, eta horretan

daukat ilusio guztia jarrita. 92-93 urteetarako egutegia, berriz, dena lotuta daukat dagoeneko, Lizeoan, Madrilén, etab.

A. *Opera ala kontzertisti - ka nahiago?*

I.M. Biak aurrera eraman nahi nituzke, osagarriak dira nire eritziz. Jende zaletua bietan dago, interesa biek daukate; operan eszenak ere garrantzi handia hartzen du eta kontzertuetan ia ia biluzik zaude.

Patxi Sarriegi

Umeen erabakitzeko aukera eskatzen

Aretoan antzezteko pentsatua dago «Aguro», Hika antzerki taldearen obra berria. 1988 urtean sortu zen eta barne antolaketa aldaketak izan dituen taldeak haurren mundua jorratzen du ipuin fantastiko batean oinarritua dagoen antzezlanean. Taldeak prestatzen duen laugarren lana da, aurrekoak «Alpargatak euria ari duenean», «Eta ohea egin gabe» eta iaz estreinatu zuen «Txaplin tropela» dira.

IPUIN baten ohizko eskema jarraitzen duen istorio fantastikoa kontatzen da «Aguro»n. Antzezlanea, ortzadarrean bizi den neska baten abentura da. Aintzina profezia baten arabera ortzadarra desagertzen ari da norbaitek koloreak lapurtzen ari zaizkiolako.

Hemen hasten da «Aguro» obra. Ortzadarra, 'koloretsu' batek salbatu egin dezake

eta aukeratutakoa inoiz maite ez duen neskatxo bat da, «neska, ortzadarreko biztanleak diren beste 'koloretsuen' artean ez dago ondo ikusia, gizona da, txikia, oso lasaia, aferra eta bere kasa ihes nabi duena». Baina berri izaten da aukeratua, salbatzailea izango denaren debentziazioa berari dagokiola.

Protagonista antzerki

da. Bere asmo bakarra lasai bizitzea da baina bapatean erabakiak hartu beharrean ikusten du bere burua. «Bideak ere berak aukeratu behar ditu, pentsatu egin behar du. Ordura arte horrelakorik egin ez zuenez guzti borren aurrean ez daki zer egin, ez eta nola jokatu».

Bere helburua aurrera eramateko ez daki nora jo, eta mundu desberdinetatik ibiltzen da: izarretara joaten da, lur azpiraino... «Ume batek erabakitzeke aukera izan behar duela aipatu nabi genuen. Neska boni bapatean ardura bat ematen diote eta erabakiak hartzeko askatasuna izaten du». Hauxe da «Aguro»-ren ideia nagusia: umeek erabakiak hartzeko izan behar duten askatasuna aldarrikatzea.

Rap erritmoa nagusi

Erritmo biziak gertatzen da istorioa, rap erritmoaz kontatzen da. «Izatez obra oso martxosoa da, protagonista horrelakoa delako, rapzalea da eta beti kantatzen aritzen da».

Musikaren bitartez une samurrak, mistikoak eta biziak lortzen dituzte Hika-koek baina dena estilo berean. Ipuinak ohizko eskeina jarraitzen du baina raparen berrikuntza ezarriaz.

«Aguro», haurrei zuzendua dago, «bala ere estrei-naldi aurrekoan helduak oso ondo pasatzen ari zirela ikusi genuen. Gazte-txoei zuzenduadago baina helduei zuzendua egongo balitz bezala kontatua; musika ere ez dago umeentzat eginga».

Pertsonaiak nola izan behar zuten aukeratzeko

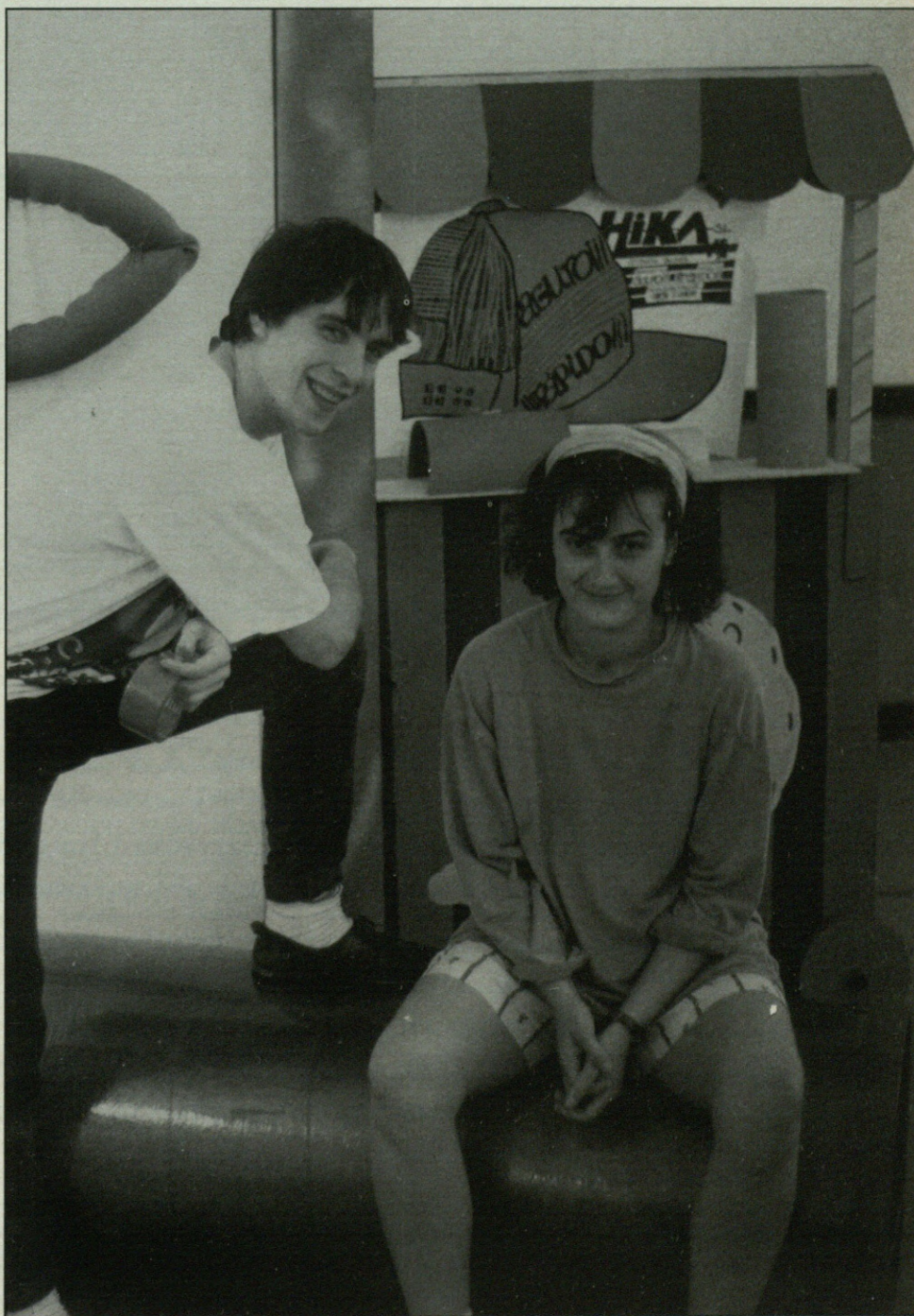
garaian gaur egungoa izatea erabaki zuten: rapzalea, txapelarekin... «Ez dakigu antzerkian guzti hau gauza berria den alaez. Argi dago rapa orain modan dagoela, baina ipuina antzezteko garaian zerbait berezia egin nabi genuen. Berezi-tasuna kontatzeko eran

datza. Guk kontatzeko era gogor eta gaurkotuena erabiltzen saiatu gara».

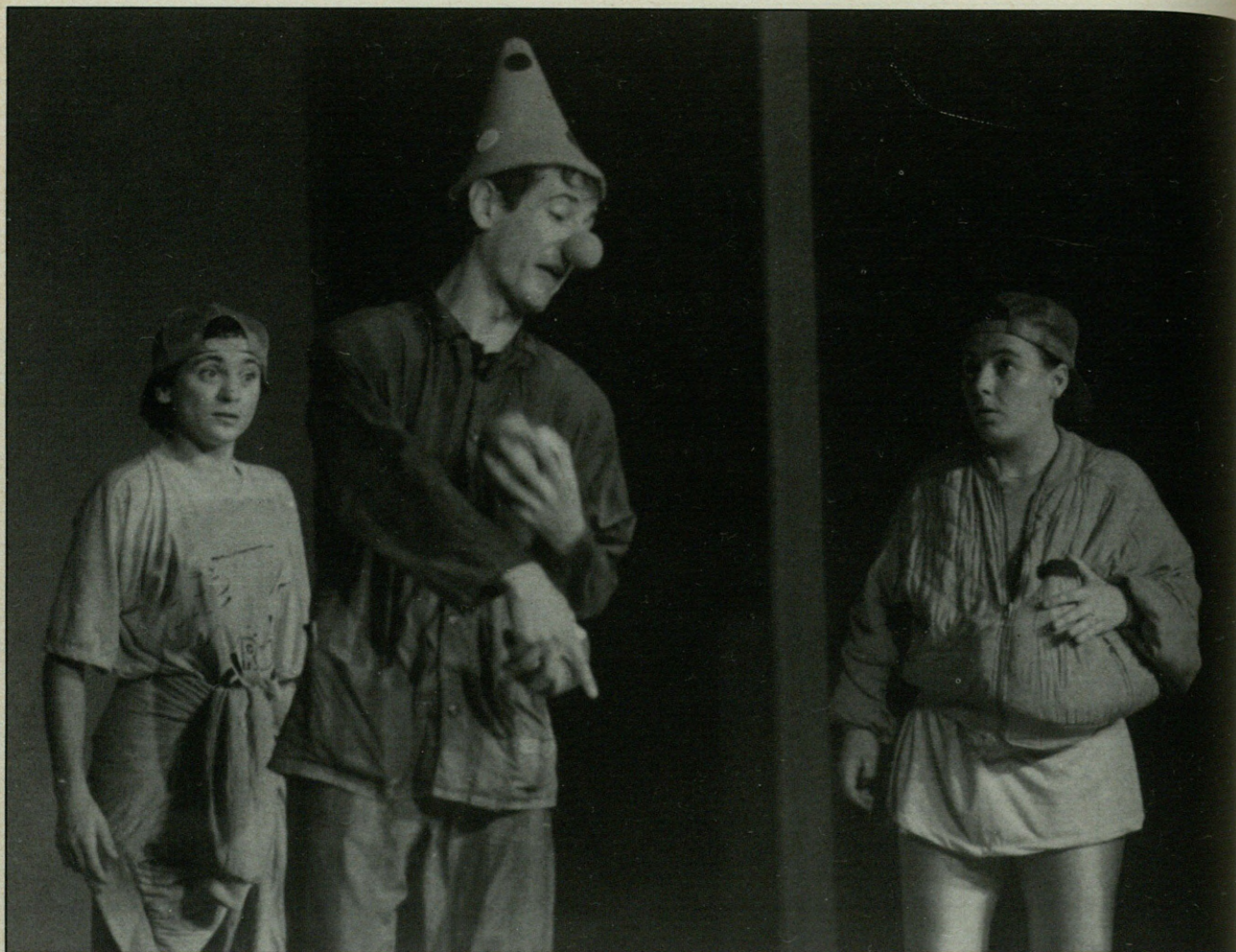
Hikan, barne aldaketak izan dira. Taldean sei pertsonak hartzen dute parte eta nahiz eta seiak aktoreak izan, «Aguro»-n lau bakarrik antzeztzen dute.

Talde bezala jarraitzeko

modu egokiena dela uste dute. «Aurreko obran seiak ginen aktoreak, seiak egin behar genuen dena eta azkenik lana nabaste-borraste bat bilakatzen zen. Nik nere aldetik argi neukan idatzi egin nabi nuela —aipatzen digu Agurtzane Intxaurreagak, «Aguro» oina-

«Uste dugu mundu fantastiko bat medio gutxirekin adieraztea lortu dugula». (Argazkia: Patxi)

«Argi dago rapa modan dagoela, baina ipuina antzezteko garaian zerbait berezia egin nahi genuen». (Argazkia: Carlos Villagran)

ritzen den ipuinaren idazleak—. Taldeko beste partaideek konfidantza osoa eman zidatenez orain idatzi egiten dut. Zuzendaritza lanetan ere aritzen naiz laguntzaile moduan nere helburuetariko bat zuzentzea delako. Argi daukat gainera guzti hau egiten badut ezin dudala antzezten aritu».

Joseba Aierbek, bestalde, ardura artistikoa bere gain hartu du. Eurentzat antolaketa berria izan da. Obran aktoreek antzeztu bakarrik egin dute. Beste guztiaz Agurtzane eta Joseba arduratu dira.

Orain arte Jorge Amich izan da euren zuzendaria eta antzeztan honetarako

Hikakoek aldatu eta jende berria ezagutu nahi zuten, beste aurrerapauso bat bezala. Oraingo zuzendaria Garbi Losada da, Ttamtaka taldeko partaidea.

Musika Joxan Goikoe-

Miren Mujelona dira.

Diputazioak taldeari iaz bezalako diru laguntza eman die eta Patronatoak ere bai. Talde profesionalen artean Hika izan da laguntza txikiena jaso duena. «Oso

erizteko ere izandira barne antolaketan izan ditugun aldaketak».

Taldea emanaldien bide mantentzen da, subentzioen bitartez lortzen duten diru gehiena muntaian, publikitatean, inprimategian... josten bait zaie.

«Aguro»-k bestalde oinarritzko muntaia dauka, eskenografiarik gabekoa, dena elementoak dira eta argiak oinarritzkoak dira baita ere. «Eskenografiarik ez dago baina jendeak ez du batere faltan bota, uste dugu mundu fantastikoa medio gutxiarekin adieraztea lortu dugula».

■ Hikan barne aldaketak izan dira eta «Aguro» obran, sei partaideetatik lau bakarrik antzezten dute; beste biek produkzio lanetan dihardute ●

txeak egin du, Txaplin Tropela» aurreko lanean ere berarekin aritu ziren eta aktoreak Javi Marcos, Belen Cruz, Mikel Laskurain eta

gutxi da. Aktoreek ezin dugu entsaioen bidez dirua irabazi. Diru horrekin ezin duzu talde bat aurrera eramane eta gastuak mu-

Joxi Goikoetxea

SALGAI DUZU 10. ZENBAKIA

EUSKAL HERRIKO UNIBERTSITATEA?

- ☐ Elkarriketa: *Ikastolak. I.Etxezarreta - A. Izagirre* ☐ Dosierra: **Euskal herriko Unibertsitatea?** ☐ Sarrera. **J. Tobar-Arbulu** ☐ *Unibertsitatea Euskal Herriaren historian. F. Rodriguez Bornaetxea* ☐ *UPV/EHuren euskalduntze prozesuaz. J. P. Etxebarria* ☐ *UEU Euskal Unibertsitatearen sorrera eta garapena. J. Alvarez*
- ☐ *Sindikalgintza Unibertsitatean. A. Azkargorta* ☐ *Ikasle Abertzaleak eta «UPV»a. Itxaso Idoiaga* ☐ *Kontratu Laboralaren aldeko borroka. Haizea kolektiboa* ☐ **ERTZA** *kandidatura: haruntzago doan projektua. Laura Mintegi* ☐ Saiakera: **Sozialdemokrazia? Ez mila esker! J. Tobar-Arbulu** ☐ *Publikoa, pribatua eta herritarra J. Agirre* ☐ *Klase sozialen agerpena eta emakumearen egoera. A. Mendizabal S. Lopez*
- ☐ Elkarriketa: *Nikaragua hauteskundeen ostean. Xabier Gorostiaga.*

Erein-ekin berriro, Patxi Zubizarretaren bigarren lana kaleratzear

«Gabrielle» nobela, etengabe bilatu eta ikertzearen emaitza biribildua

Hil honen amaieran idazle ordiziar honek bere bigarren nobela, «Gabrielle», emango du argitara. Idazle izan eta horretan bakarrik aritzeko bidean sentitzen du bere burua. Orain barne-barnetik sortzen zaion guztia idazten du, teknikak, egiturak eta karakterizazioak lantzeko.

KALERATUKO

duen bigarren nobela duela urtebete idatzi zuen. Bere bizitzaren une zehatz bati dagokion lana denez gero, egun, bere burua ez du

Literatura, bidea

BILAKETA batean dagoela sentitzen du, bidea jorratzen. «Bilaketa horrek oraindik ez du fruiturik eman, baina ez nago kezkatuta, ez dut presarik. Daukadan lan nagusia estiloa, egituraketa eta beste alderdi teknikoak sakon ezagutzea da. Oraindik ez dakit zebazki, zeri buruz idatzi, baina idazteko moduak bakarrik axola dit».

Bere ustez, egileak duen altxor existentziala azaldu beharko luke idazterakoan. Literaturak egunerokotasunaren gazi-goza eman behar dizkio idazleari. «Urrun ikusten dut oso, zalapartatsua gertatu eta aldian behin ematen den zerbait izaten da».

Idazleak bere buruarekin koherente izan behar luke eta dituen kezkak garbi azaldu bere kontaketen. «Neure kasuan, adibidez, galduta nagoela uste dut, ez dakit nondik jo, baina ez da gauza tragikoa; gus-tora sentitzen naiz bilaketa horretan. Ez nintzateke konformatuko gauza guztiez ziur dagoen jendeak egiten duen bezala jokatz. Erantzunak emanak ez izateak asko erakusten du, esperientzi iturri eman-korra da».

Irakurleagoak ere badu bere garrantzia. Gero eta garbiago ikusten du gauza arinak eta freskotasan handikoak eskatzen direla, eta oso zuhurra izan behar dela nork bere kezkak idatziz emateko moduan.

identifikatuta ikusten garai hartan idatzi zuenarekin.

Emaitza biribildu nahian,

etengabe aritu da «Gabrielle» orrazten eta zuzentzen, «aurrekoa, Jesus, Joxe eta

Marie', idatzi eta bandak bi urtetara argitaratu zen, leben lan hartan bildu nuen materiale guztia sartu nuen, ez neukan kritiko garbirik. Orain, berriz, dexente saiatu naiz traketsegia ez izaten».

Ia autonomoak dira nobela osatzen duten hamabi kapituluak, «historia berriz oso lineala da; bukaeraren hasierarekin abiatzen da Gabrielle aireportu batean irriten aurkitzen dugu, etxerako bidean, eta em-baki bat hartu behar du...».

Datu-bilduma hori egiteko derrigorrezkoa iruditzen zaio leku eta errealtate berriak ezagutzea, bidaiatzea. «Denbora pasa abala leben nobelako bi pertsonaia nagusiak nere izaeraren isla zuzena direla konturatzen joan naiz. Orain-goan, ordea, nobelarekiko distantzia ondo mugatzen saiatu naiz. Horrexegatik aukeratu dut nereganetik oso urrun dagoen giza-tearen alderdi bat».

Euskararen kontuarekin ere izan du hainbat be-

Patxi
Zubizarre-
taren
helburua ez
da egoera bat
ahalik eta
modu
fidagarrie-
nean islatzea,
irakurleari
sentsazio bat
—kasu
honetan
galduta eta
euskarririk
gabe
egotea—
adieraztea
baizik.

ruhauste, «euskalkiak iker-
tu eta lantzen aritu naiz, ez
nuke neure Goierriko biz-
kera bakarrik erabili nabi.
Baina lehen lan luzean
beste ertzerara joan nintzela
uste dut; izan ere, garai
hartan zubererak liluratu

ninduen eta izugarri erabi-
li nuen, ulergarritasunari
so egin gabe.

'Gabriele'n, bizkaiera
ezagutu nuen garaian ida-
tzi banuen ere, hartu du-
dan bizkuntz erreferentzia
askoz ere orekatuagoa izan

da». Bere helburua irakur-
lego zabalenera iristea da,
nobeekin edozein adineko
jendeak gozatzea.

Literatur generoen artean
gustokoena zein duen gal-
detzerakoan, zera diosku:
«orain arte nobelak eta
ipuinak idatzi ditut; prosa
poetikoa izan dut helburu
eta hori egiteko ez diot be-
giratu lanaren luzerari.
Baina prosan nere senti-
menduak garbi azaltzeko
arazoak izan ditut; hau de-
la eta, badakit, edo hala

uste dut behintzat, egunen
batean poesiara iritsiko
naizela».

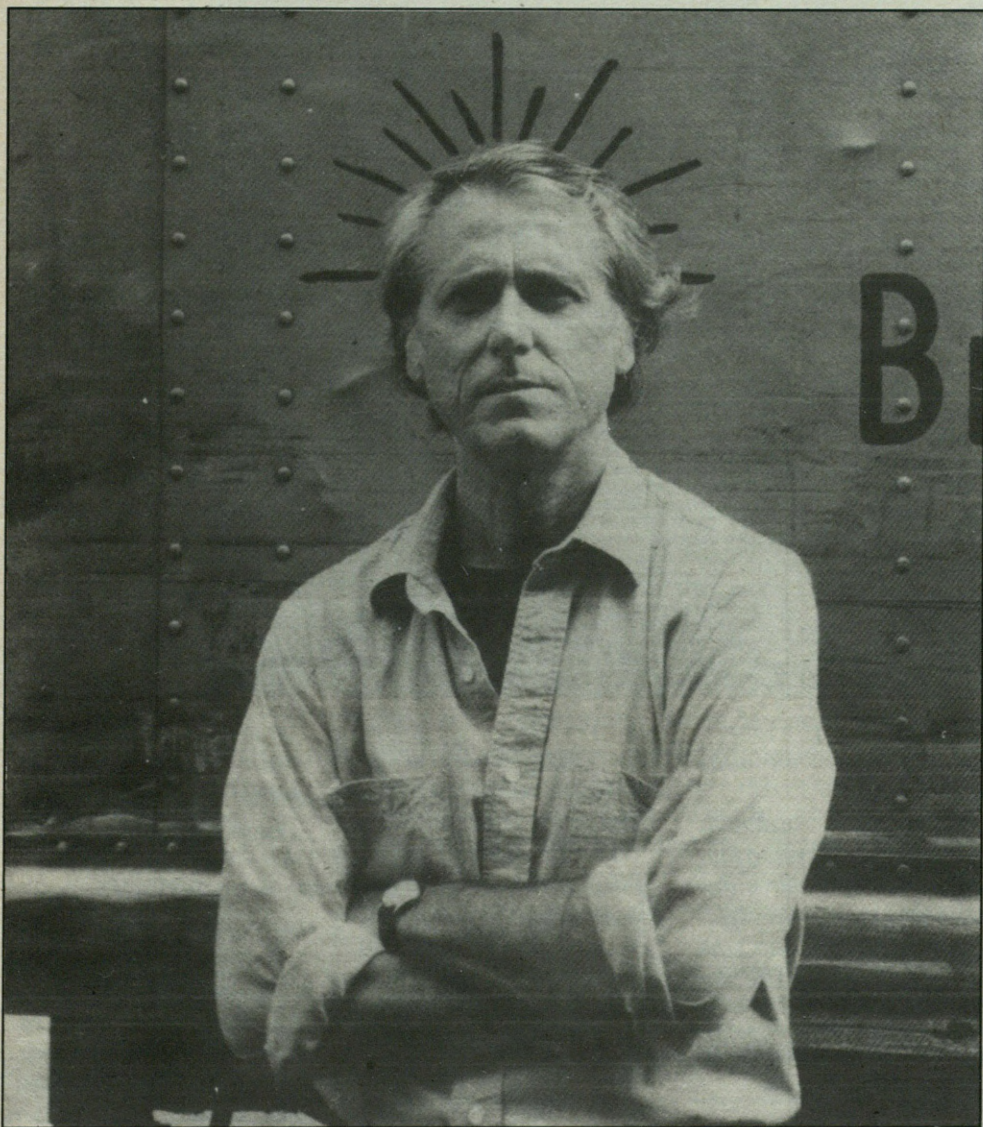
Eskuartearen orain dituen
lanan berri ematerakoan,
burutu berri eta epe labu-
rrean kaleratuko duen ipuin
bat aipatzen digu; «horre-
taz gain, bi nobela labur
itxuli berri ditut. Itzultzea
ez dut neure gustoko lana,
baina horretan ere gozatu
egin dut».

**Euskalkiak jorratu ditu kontakizunetako
hizkera aberasteko, baina irakurlego
xeheak ulertzeko modukoa izatea
espero du ●**

Ritxi Lizartza

Don DeLillo

izkutua maite duen idazlea

Azken nobelarekin, *Mao II*, izugarritzko arrakasta lortu du EEBBtan inmigratu italiarren seme honek. Fikzioa, errealitatea eta historiaren arteko loturak eta manipulazioak oso gustokoak ditu eta, berriki adierazpen deigarriak plazaratu ditu arte eta terrorismoaren arteko loturen gainean.

FIDELCastroren hilketan prestatzeko eta mafiarekin harremanetan jartzeko balioa eman zuen gizona bihurturik hiltzea harritzen du. Koa ez dela dio Don DeLillok J.F. Kennedyz hitz egin

«Terroristak tokia kendu dio nobelagileari»

terakoan. Bere liburuek lortu duten arrakastaren parte bat, Kennedy, Hitler eta Rushdie bezalako pertsonaien gaineko fikzioa egiteari zor dio baina, argitu gabeko historiaren lantze horretan, egungo gizartearen azterketa pertsonala ere burutzen du. Bizitza osoa New Yorken eman du idazleak eta, bertako eredu kulturalak urtetan zehar jasan duten aldaketaz kezkatutik agertzen da. Negargarria da, bere ustez *«film»* tako heroea edo telebista ko pertsonaia izan daitekeena baino integratzen ez duen kultura. (...)

Azkeneko liburua *«The Commitments»* Parker-en azken filmea azkeneko honetan: zuzendaria Londresekoa izanik, Dublineko bazter-auzo langileetara ausartu da, bat. Rap eta antzerako musiken hamarkadan, superbibentziarako soul musika hartzen duten gazteak dira protagonista, bi. Eta, hirugarrenez, egungo zuzendari famatuak ohi ez bezala, aktore ezezagunekin egin du lan, gainera denak irlandarrak. Hegoaldeko pantailatera heldu ez bada ere, Baionan estreinatua da dagoeneko, bertara jo beza ikusmina duenak.

Azkeneko liburua *«The Commitments»* Parker-en azken filmea azkeneko honetan: zuzendaria Londresekoa izanik, Dublineko bazter-auzo langileetara ausartu da, bat. Rap eta antzerako musiken hamarkadan, superbibentziarako soul musika hartzen duten gazteak dira protagonista, bi. Eta, hirugarrenez, egungo zuzendari famatuak ohi ez bezala, aktore ezezagunekin egin du lan, gainera denak irlandarrak. Hegoaldeko pantailatera heldu ez bada ere, Baionan estreinatua da dagoeneko, bertara jo beza ikusmina duenak.

Azkeneko liburua *«The Commitments»* Parker-en azken filmea azkeneko honetan: zuzendaria Londresekoa izanik, Dublineko bazter-auzo langileetara ausartu da, bat. Rap eta antzerako musiken hamarkadan, superbibentziarako soul musika hartzen duten gazteak dira protagonista, bi. Eta, hirugarrenez, egungo zuzendari famatuak ohi ez bezala, aktore ezezagunekin egin du lan, gainera denak irlandarrak. Hegoaldeko pantailatera heldu ez bada ere, Baionan estreinatua da dagoeneko, bertara jo beza ikusmina duenak.

Azkeneko liburua *«The Commitments»* Parker-en azken filmea azkeneko honetan: zuzendaria Londresekoa izanik, Dublineko bazter-auzo langileetara ausartu da, bat. Rap eta antzerako musiken hamarkadan, superbibentziarako soul musika hartzen duten gazteak dira protagonista, bi. Eta, hirugarrenez, egungo zuzendari famatuak ohi ez bezala, aktore ezezagunekin egin du lan, gainera denak irlandarrak. Hegoaldeko pantailatera heldu ez bada ere, Baionan estreinatua da dagoeneko, bertara jo beza ikusmina duenak.

Azkeneko liburua *«The Commitments»* Parker-en azken filmea azkeneko honetan: zuzendaria Londresekoa izanik, Dublineko bazter-auzo langileetara ausartu da, bat. Rap eta antzerako musiken hamarkadan, superbibentziarako soul musika hartzen duten gazteak dira protagonista, bi. Eta, hirugarrenez, egungo zuzendari famatuak ohi ez bezala, aktore ezezagunekin egin du lan, gainera denak irlandarrak. Hegoaldeko pantailatera heldu ez bada ere, Baionan estreinatua da dagoeneko, bertara jo beza ikusmina duenak.

J.M. Heritz

«Amerika joan-etorria»

Bostgarren mendeurrenaren harian baina aldi berean Colonen itzalpetik alde egin nahiean prestatu dute Turinen Laugarren Argazkigintza Erakusketa. Cartier-Bressonen berrogeitamar irudietaz gain, nahiko Amerika ezezagunaren irudiak plazaratuko dira. Besteak beste, Jamaika Erminio Sella-k ikusirik, Fray Vittoriok aurkitutako Alaska, duela mende bat Panamako Kanalaz argitaraturiko irudiak, Benito Juarez-en Mexiko edo joan den mende bukaerako Brasil. Amerikako sailaz aparte Werner Bischof-en antologia ere aurkeztuko da.

«The Commitments» Parker-en azken filmea

Musikazale zenbaitzuentzat ez da kalitate handiko lana, bestelako kritiko askok ostera giro gazte eta freskua azpimarkatzen dute filmea komentatzerakoan. Eritziak eritzi azpimarkatzekorik bada Parkerren azkeneko honetan: zuzendaria Londresekoa izanik, Dublineko bazter-auzo langileetara ausartu da, bat. Rap eta antzerako musiken hamarkadan, superbibentziarako soul musika hartzen duten gazteak dira protagonista, bi. Eta, hirugarrenez, egungo zuzendari famatuak ohi ez bezala, aktore ezezagunekin egin du lan, gainera denak irlandarrak. Hegoaldeko pantailatera heldu ez bada ere, Baionan estreinatua da dagoeneko, bertara jo beza ikusmina duenak.

Modigliani-ren irudiak: faltsukeria salaketak

Gaztaroan egin eta orain gutxirarte ezezagunak ziren A. Modiglianiaren hirurogeitameretzi irudi daude ikusgai, urriaren bukaerara, Viterbo herrian. Irudiok pintorearen anaiaren etxean aurkitu zituen Luigi Servolini ikerleak duela hamabost bat urte baina jendaurrera agertu orduko iskanbila sortu da. Christian Parisot-ek (Modigliani Artxibategi Legaletako presidentea), Modigliani familiak eta beste hainbatek salaketa aurkeztu dute Erroman lanaren aitatasuna ukatuz. Alde bietakoek adituen testigantzak

T E I L A K

■ EUSKAL HERRIKO 7
TALDE TARREGAN

AURTENGO edizioan Maskarada, Trapu Zaharra, Tarima, Porpol, Jake Mate, Pikor eta Puertas Abiertas, Euskal Herriko taldeak izango dira Tarregako Antzerki Ferian. Orain dela hamar urte Els Comediantes taldeak sortu zuen eta urtero egiten den antzerki azoka hau Europako handienetakoa da. Aurten, kale antzerkia lan du nahi izan dute antolatzaileek.

■ BERTSOLARI ELKARTEA
EGOITZAZ ALDATU
BEHARREAN

EUSKAL Herriko Bertsolari Elkarteak egoitzaz aldatu behar izan du, joan den astean Donostiako Antiguu auzoko Zumalakarregi ibilbideko edifizioa bota egin zutelako. Behin betiko kopapena non izango duten oraindik jakin gabe, oraingoz, Udaletxeak AEKri Igeldoko bidean eman dion etxe batean daude.

■ KULTUR EKINTZA
UGARI HILABETE T'ERDIZ
MIARRITZEN

URRIAREN 15a arte izango da «Maitatzeko Garaia Miarritzen». Bertan, Arte Garaikidea eta klasikogoa landuko duten Arteak, Eskultura, Musika, Dantza, Antzerkia, eta erakusketa ugari izango dira hilabete t'erdiz. Miarritzen ere, Filme Iberiko eta Latino Amerikarraren astea izango da irailaren 23tik 29a arte eta urriaren 4, 5 eta 6an «Miarritzeko Literatur Topaketak», gaia 'Uhainak' izanik.

■ NEGU GORRIAK
TALDEA MUNDUAN
ZEHAR BIRAN

EZPELETAN hasi zen joan den asteko larunbatean Gora Herria Tour 91, Negu Gorriak taldea munduan zehar egiten ari den bira. Negu Gorriak hemeretzi emanaldi egingo ditu guztira Europan zehar eta Cuban azaroaren 9a arte iraungo duen biran.

E R R A N A K E R R A N

«Ez litzateke 'alfabetatzeaz' hitz egin beharko, euskaraz idatzi eta irakurtzen ez dakitenek erderaz bai bait dakite».

EKB.
Euskaldunon Egunkaria,
1991-IX-3.

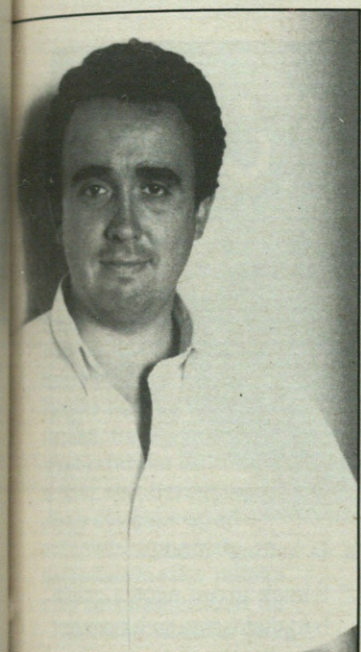
«Jadanik ez dut diskorik erosten. Orain leben baino hamar aldiz disko gutxiago erosten dut baina hala ere, gauzabandirik ere ez da ateratzen, gero eta gutxiago.»

Jose txo Ezponda, Los Bichos.
El Diario Vasco. 1991-IX-6.

«Gure garaian euskara ikastera bultzatzen gintuen ideologiaren atzetik sentimenduak zeuden eta, gaur egun ere, diren arrazoi praktikoan atzetik ere sentimenduek segitzen dute. Arrazoi estetiko butsa da. Euskarak ematen du mundua beste modu batez ezagutzeko aukera eta Euskal Herria benetan sakonki ezagutzeko premia zkoa, derrigorrezkoa da euskara. Ezagutzen ez den gauza bat ezin daiteke maite.»

Natxo de Felipe.
Egin, 1991-IX-5.

TXUTXU - MUTXUKA

IRIGOIEN ANAIK DSKOA GRABATZEN ARI DIRA

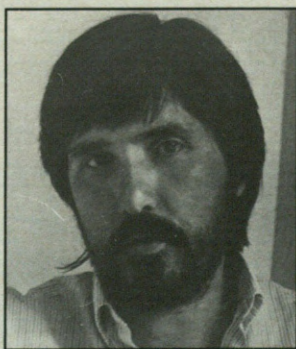
GILLAUME Irigoien, Frantxua bere anaiarekin gabonetarako kalean izango den diskoa grabatzen ari da. Lp-a Elkar argitaletxearen eskutik aterako da eta zer izen jarriko dioten ez dute oraindik erabaki. Gillaumek eta Frantxuak, Anje Duhalde eta bere taldearen laguntzarekin burutzen ari dira argitaratuko den lanaren grabaketa.

«Beste batzuk bezala ez dui nahi hemendik joan. Hala ere badakit txistegile profesionala izateko behar litekeela Euskal Herritik joan, Parisera. Txistegile ospetsua izateko, Parisen egotea baitaezpadakoa iduritzen zait. Kontaktuak baditut Parisen baina han, behar nuke hemen egin nuen lana berriz abiatu.»

Yves Ugalde.
Euskaldunon Egunkaria,
1991-IX-4.

«Guk euskaltegietan somatu genuenez euskaldun berri bati asko kostatzen zaio bertsolaritza munduan sartzea, eta horrelako ekintzaz (Donostia Bertsotan) maila baundi batean errazten da. Beraz, gure erakundeak, AEK-k, laguntza fuerte bat ematea erabaki zuen eta buru belarri sartu gara euskal giro bat lortzeko.»

Koldo Alduntzin.
Deia, 1991-IX-3.

R. SAIZARBITORIA

izango da Joxean Agirreren nobela berriaren hitzaurrea egingo duena. Aspaldi prest zegoen «Gizon bat bilutsik pasiloan barrena», Joxean Agirrek idatzitako nobela laburra, urriaren hasieran kaleratuko da Elkar argitaletxearen eskutik ●

JON SANTOSI

eman diote San Telmo Museoan bere obrak erakusteko aukera. Hondarribiko pintore honen hamazazpi obra izango dira ikusgai. Bertan, Hendaia bere estudioan hiru urte t'erdiz egindako lana islatzen du ●

PELLO ESNALEK

irabazi du aurten ere Zarauzko Udalak antolatutako Basarri saria, «Teleferikoan» izeneko lanarekin. Sari hau zarauztarrak lorzen duen hirugarrena eta bertso paperetan eskuratzen duen zazpigarrena da ●

NOR - NORI - NORK

Bidaiak

Uharreetan arriskuaz gozatuz

Zenbait argitasun:

- Eraman beharreko materiala: untzia, txalekoa, janzki impermeablea, kaskoa.
- Untzi bakoitzeko jende kopurua: Hamar, sei edo lau lagun.
- Barianteak: 'Hidro-speed'a, piragua.

RAFTINGA sorrera berriko beste zenbait kirola bezala aparra bezala ari da igotzen. Bere jaiotza hiru-rogeigarren hamarkadan eman bazen ere, hamabost urte beranduago inork uste ez zuen ospea eta erakarpena sortarazi du sentsazio berrien eta arriskuaren zaltetuen artean. Hastapenak Coloradoko arroilean izan ziren, baina berehala zabaldu zen Alpeetara, eta handik Pirineoetara, eta azken hau da Estatu espainiarreko

lekurik egokiena raftingaz gozatzeko. Kirola gaur egungo eran ikusita zaila da asmatzea bere oinarria kayaketan duela, erreken jaitzieretan hain zuzen ere.

Bi sasoi desberdin daude raftingaren praktikatuko, eta bata bestea baino arriskutsuagoa da: udaberriko raftinga eta udarakoa. Udaberrikoan elurraren urteza dela eta uharreak askoz ur gehiago darama abiadura izaugarrian harrien artean beherantz. Udar, berriz, urak lasaitzen dira, maila jaitsi, eta untziak askoz errazago kontrolatzen dira. Urtaro honetan kutsu familiarreko turismoa gerturatzen da beren bizitza jokatu dutenaren sentsazioa edukitzeakotan peril handirik gabe. Hori bai, rafting jaitziera organizatua bada aseguruak sartzen dira jokoan edozein

Arriskuzaleentzat kirola egokia da 'rafting' delakoa.

ezbehar egon bait daiteke.

Materialari dagokionez gauza bat da ezinbesteko: untzia, noski. Kautxozko untzi honen barruan hamar, sei edo lau pertsona joan daitezke. Bataren edo bestearen erabilera urtaroaren arabera dago, honela udaberrian estabilitate handiagoa behar denez uren mugimenduagatik hamarrekoa izango da ohizkoa.

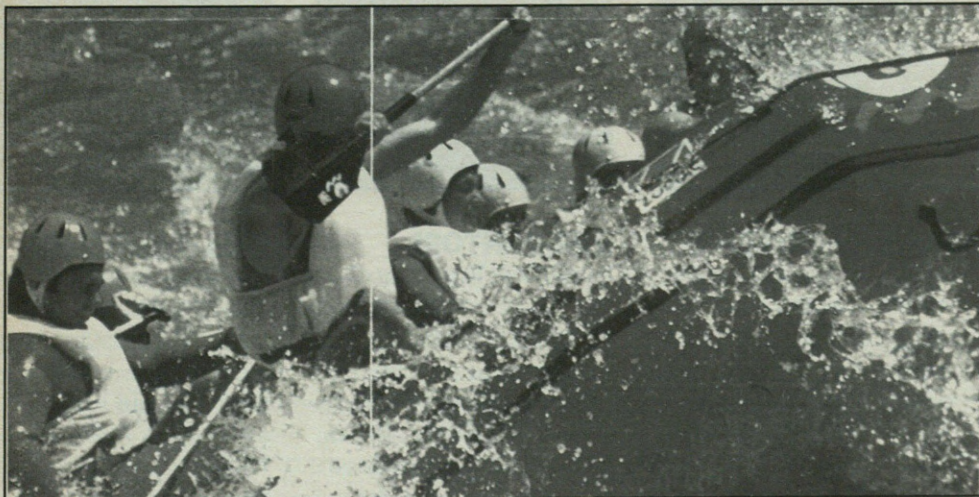
Dena den, eta jaitziera

lekuak urrun egotea gaindibadaiteke ere, gehienentzat gaindiezina izango dena materialaren prezioa izango da, untziak berak zazpirehun milatik ia miloi t'erdiko balioa eduki bait dezake. Honek abentura or-

'Rafting'aren hastapenak Coloradoko arroiletan izan ziren

ganizatueta bultzatuko du derrigorrez jendea.

Estatuan raftingerako lekurik egokiena Lleidako Pirinioetan dago, nahiz eta bai Galizian bai Balentzian ibai jaitziera ere antolatzen diren. Bertara joatekotan Llavorfi herrira jo beharko da, eta han materiala alokatu ondoren 35 kilometrotako jaitziera egin daiteke. Telefonoa: (973) 62 21 58.

Ibaian behera, uraren indarrez ziztu bizian.

Zientzia

Gastronomia

O sasuna

Erabat birziklaturiko automobila

Aurtengo udan Frantziako Saint-Pierre de Chandieu herrian (Lyon ondoan), beste inoiz ez bezelako fabrika pilotua hasi da lanean. Bere egitekoa erretiratutako automobilak erabat aprobetxatzea da, zeren eta gaur egun automobil zaharrak degradaezinezko milaka tona sorteraizten bait du.

Motorea, abiadur-kaxa eta berriz erabil daitezkeen elementuak kendu ondoren, hondakinak xehetu eta pusketa metalikoak berezi egiten dira. Gainerakoa, beira, ehun, plastiko, kautxu eta abarrez osatua egoten da, beren pisua hondakinaren %25-%30 izaten delarik. Gainerako honetatik beira berezi egiten da horretarako ohizko sistema erabiliz. Gelditzen dena, hauts bihurtu, eta ikatz-hautsarekin nahastuta tutu batetik labera injektatzen da, bertan erre dadin.

ELHUYAR

ZIKULU SALTSETAN

Mingaina saltsan

Aste honetan prestatu dizuegun errezeta euskaldunok hain gustoko izan ohi dugun mingainez egiten da. Hauexek dira beharrezko izango dituzuen osagaiak: txahal mingain txiki bat, salda egiteko bi pastila, gatza, pipermina, 30 bat gramo hirin eta beste hainbeste gurinana, okel kontzentratu piska bat, eta nata.

Hortik aurrera, pazientzia asko izan, eta ondoren esan bezala egin prestaketa. Sukalde lanetan hasi berriak zaretenei, behar bada, ez zaizue lehendabizikoan ondoegi aterako, baina ez zaitezte horregatik larritu tankera ematera koan ez dago gauza errazagorik eta. Tira ba, has gaitezen bada, gaurko menua prestatzen:

Lehenbiziko gauza, kazola batetara bi litro ur botatzea izango da, eta honekin batera, pipermina eta saldarako pastila pare bat ere bai. Irakitze-rakoan, aldeztu aurretik ondo garbituriko mingaina

bota eta hiru ordu luzez egosten utzi. Samur-samur egoterakoan kazolatik atera, ura kendu eta ondoren, azala garbitu.

Guzti hau egin ostean, hirina eta gurina su bignez berotu, mingaina egositako salda litro laurdena bota eta berriz ere 10 minutuz egosi. Ziapea gehitu behar zaio ondoren, eta egin beharreko okela hartuaz, berriz ere minutu batzuz egosi. Azkenik platerari ikutu berezia emango dion mingaina pusketa mihitan moztu beharko da eta ondo zatitu ondoren, saltsa gainetik bota beharko zaio.

Koparik nahi?

EZ da guztiz egia alkohola pozoina hutsa deneko baieztapena. Bere neurrian hartuz gero kalterik ez duela egiten onar daiteke. Baina, zein da har dezakegun arazoizko kopurua? Azter dezagun. Izan ere, elementu honek, pertsona bakoitzean eragin ezberdina izaten du.

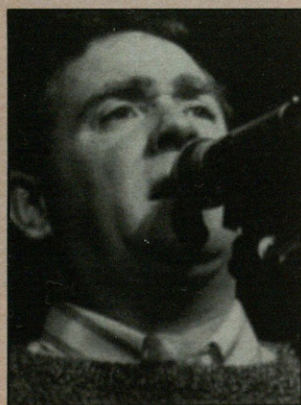
Gure gorputzak orduko 50 mg. alkohol erre ditzake eta kilo bateko pisua. Alegia, 50 kilotako pertsona batek egunean zehar 10 gradutako litro erdi ardo edan dezake (4-5 basoerdi); 60 kilotakoak egunean 5-6 basoerdi ere har ditzake inolako arazorik gabe.

Hala ere edozein edari alkoholiko hartu aurretik saiatu haragia, gazta edo esnerik hartzen, alkohola odolera iristea eragozten bait dute. Saia, bestalde, poliki edaten, eta beste edari alkoholiko desberdinekin ez nahasten.

Bertsoak

H A R I A K H I R U M U T U R

ARGIA. *Plaza asko egin al dituzu udaran? eta zure herrialdeko beste bertsolariek?*

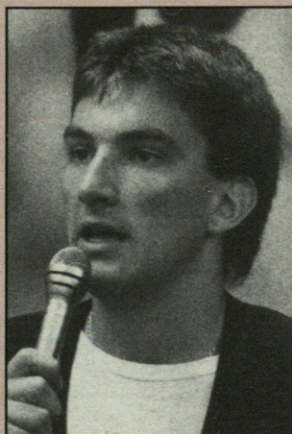
MANUEL AROZENA

Orainartekoak nahiko dexente joan dira, entzule artetik gehiegirik ez baina. Bertso mailarekin gabiltza bueltaka oraindik, ez dut uste txapelketatik hona gauzak asko aldatzeko tarterik egon denik. Bertsolari zaharrekin hau aldatzerik ez dago, hori garbi eduki, eta beste herrialdeekiko daramagun atzerapena era kontuan izan. Bertsolaritzarekin aurrera jarraitzeko beste lekuetan egin zenetik ikasi behar da, eta horrela orain hasi gara gu ere bertso eskolekin Bortzirietan bertan, eta badirudi emaitzak ematen ari dela. Bitartekoak ez dira handiak, ez bertsolariantzat diru aldetik, ez entzuleentzat promozio aldetik.

JON MAIA

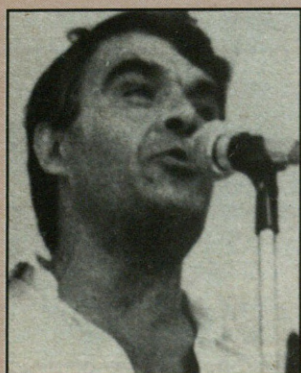
Aurtengo udaran sekulan baino gehiago kantatu dut, festak direla eta ez direla. Gazteoi, behintzat batzuei —Unai Iturriaga, Igor Elorza, Arantzazu Loidi— aukera gehiago ematen ari zaizkigula dirudi. Gazteon arteko saioak gutxi antolatzen dira, batez ere Gipuzkoa aldean.

Baina bai Gasteizeko festetan, Bilbokoetan, Bizkaiko herriska batzuetakoetan gurekin kontatzen dute. Gero gainera gure artean parranda giro egokiagoa izaten dugu. Honekin ez dut esan nahi zaharrekin disgustora egoten garenik, baina gure artean giro berezia izaten dugu. Orain gainera negua datorrela eta, Gipuzkoako txapelketarekin, ongi dator hainbeste kantatzea eta zaharrekin jardutea, hauengatik beti ikasten bait da.

JON LOPATEGI

Nahikoa mugitu naiz plazetan zehar, jaialdiak baino festetan, Bizkaian bertan gehiago beste lurraldeetan baino. Patxada handiagoz hartu dezaket gainera ez bait dut txapelketetara aurkezteko asmorik, atzetik datozenak onak dira, gaztetxoak batez ere, eta nerretzat garai hori pasatu da. Hain zuzen ere gaztetxoena izan da uda honetako fenomenorik aipagarriena, Igor Elorza, Unai Iturriaga, Arratia eta Gernikako bertsolariak... Gainera Gipuzkoatik deituak ere izan dira. Bestalde Mañukorta bera ere saio mordoan egiten ibilia da, Gipuzkoan gehiago beharbada.

● Irailaren 14ean, Alegiko 'kalebera' auzoan, gaueko 22.00etan hasita, **Jon Maia, Lizarreta, Olosa, Aitor Sarasua** eta **Xabier Narbarte** bertsolariak arituko dira. Gaijartzen Felix Irazu-tabarrena izango da.

● Hilaren 14ean ere, herriko festak direla eta, gaueko 22.30etan, bertso saio bikaina izango da Zerainen. Bertan **Imanol Lazkano, Jose Lizaso, Sebastian Lizaso, Euzkitze, Jose Luis Gorrotxategi** eta **Jose Agirre** arituko dira kantari.

● 1991ko «Donostia Bertsotan» kanpaina da goeneko martxan jarria da. Gipuzkoako hiriburuan bertsozaleasuna eta euskal giroa zuzpertz asmoz, aurtengo egitaraua Donostiako auzoetan zehar izango diren bederatzi saioz osatua dago, denak ere irailetik ekainara bitartean izatekoak. Bertso saioak bi eratakoak izango dira, lau bertsolari eta gai-jartzaile batez egingo direnak batetik, eta zazpi bertsolari izango dituzten 'Saio haundiak' bestetik.

Antzerkia

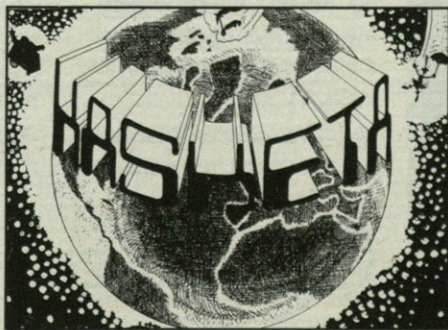
«Jake Mate» Nafarroan zehar

ALEMANIATIK

bueltan, orain arteko bidean eten bat egin eta umeei begira lan egitea erabaki du Jake Mate talde erreteriarrak.

Izan ere, hainbat antzezpen burutuko du Nafarroan zehar, hilaren 16an hasi eta 29an bukatuko den biran.

Horretarako, «Kasketa», prestatu duten azken muntaia eta ikuslego gazteenari eskeinia, etengabe aritu dira lantzen eta dagoeneko estreinatua dute. Honako he-

rrietan izango dira: irailaren 16an Peraltan, 18.30etan; hilaren 17an Tafallako kultur etxean, hilaren 18an Korrellako Arte eskolan eta 19an Tuterako Keiles pasealekuan; hiruetan ordu

berean izango da. Lizarran, berriz, 20an izango dira antzerki talde honetakoak, Antzoki plazan, eta hemen ere 18.30etan emango diote hasiera beren saioari.

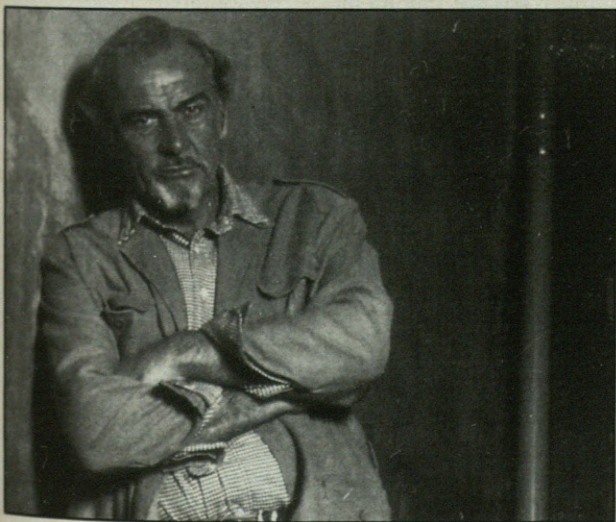
Hilaren 29an, azkenik, eguerdian, Olazagutiako plazan arituko dira. Aukera ona, Erribera inguruko haurrek jorratuegia ez den antzerki-mota hau ikusteko eta antzerki-gintzara hurbiltzeko.

● Hilaren 14ean, **Kuku-biltxo** antzerki taldeak «Umeak gara, eta zer?» antzezlan burutuko du Bizkaiko Lezama herriko Kurutze auzoko kaleetan zehar. Zizur herrian, berriz, hilaren 15eko 18.00etan, «Jalgi hadi dantzara!» lanari ekingo dio.

● Irailaren 14ean, larunbatez, **«Harizpe pastora-la» Arrasateko Monterron parkean izango da ikusgai, 16.00etan.**

● Antzerki mutua egiten duen **Pikor** taldeak, irailaren 14ean «Nor da da?» antzeztuko du Araiako herriko plazan, 20.30etan hasita.

Zinema

● Euskal Herrian dugu dagoeneko **«Hilezkorrak II»** filmea, aurrekoak izan zuen arrakastaren ondotik maila bera erakutsi nahi duena. **Christopher Lambert** amerikarra eta **Sean Connery** britaniarra protagonista nagusiak dituela, ez du erraza izango aurrekoaren arrakasta berriz errepikatzea.

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxe: 43 12 56
20 004 DONOSTIA

Musika

Artea

Minxoriak: «Taldea bakarrik dugu lantoki»

ARGIA. *Udara ostean zer gertatzen da plaza taldeekin?*

MINXORIAK. Denbora da ez dugula diskarik ateratzen, eta asmoa genuen orain bertan lp bat grabatu eta Durangoko azokarako aurkeztekoa. Asmo hori atzeratu egin dugu piska bat, baina dena ondo badoa, apirilerako kalean izango da diska berria. Oraindik kantak ez ditugu erabat bukatuak, eta nahiz eta biz-

pahiru uda honetako ekitaldietan jo ditugun, gehienak lantzen ari gara oraindik.

Bestela, negua aldaketa latza da. Ia egunero jotzetik aldian behinka jotzera, kanta berriak prestatu entsaioetan... eta ongi moldatu eta egokitu. Denbora asko izaten dugu, denok Minxoriak bakarrik bait dugu lantoki. Ekitaldiak asteburutan baino ez ditugu izaten, eta abendua eta urtarrila oporrak azkenean.

● Galdakaon, hilaren 14ean, larunbatez, udaletxeko plazan, **Hertzainak** taldeak rock kontzertua eskainiko du, 23.00etan.

● Bizkaiko Nabarniz herrian, musika folk egiten duen **Ganbara** taldeak kantaldia emango du, plazan, gauerdian.

● Bermeoko Lameran, irailaren 15ean, gauerdian,

Minxoriak taldearen kontzertua izango da, eta hurbilduko direnentzat dantzaldia izango da. Hilaren 16an, dantzaldiaz arduraturako direnak **Joselu anaiak** taldekoak izango dira, 22.00etan hasita.

● Hilaren 22an, igandez, **Drindrots** taldearen eskutik, dantzaldia izango da Andoain herriko Goiko plazan, 18.30etan.

● Donostiako Altxerri Galerian irailaren 16tik urriaren 16a bitartean **Dora Salazar, Asun Goikoetxea** eta **Marta Barrenetxea** ren margo erakusketa dago ikusgai. Lanegunetan 17.30etatik 21.30etara.

● Donostiako Hamasei Galerian, irailaren bukaera

bitartean, formato handia eta txikia, **Muñon, Canogar, Valdes, Chillida, Tapies, Pasmore, Gorrillo, Nagel** eta **Villalba** ren lanak ikusgaiongo dira. lanegunetan 11.00etatik 13.00etara eta 17.00etatik 20.30etara. Igande eta larunbatetan itxita.

Oihu eta zurrumurruak

BILBOKO Arte Ederretako Museoa zabaldu den erakusketa honen oinarriak honako hiru hauetan labur daitezke: alde batetik, eza-gunagoak izan behar lituzketen artisten lana ezagutzera ematen saiatzen da; bestetik, hamarkada honen ezaugarri bereziak ezagutzera ematen dituzte; eta azkenik, batez ere, pintura biltzen saiatu dira.

Aurreikus daiteke gai

● **Ordutegia.** Lanegunetan: 10.00etatik 13.30etara eta 16.00etatik 19.30etara. Igandeetan: 10.00etatik 14.00etara. Astelehenetan itxita.

● **Egunak.** Irailaren 29a bitartean zabalik.

● **Tokia.** Bilboko Arte Ederretako Museoa.

zehatzik, baterakoitasunikusuntuari buruz, giroa buruz. Sarritan erakusketa espero zitekeen orokortasunik ez digu eman ezinbestean. Halere, erakusten diren artisten giroa azken hamarkadari dagokio, hain zuzen ere ingeles pinturamerkatal balio handi hartu duen aroan.

Terry Atkinson, Tony Bevan, Vivien Blackett, Steven Campbell, Elieen Cooper, Graham Crowley, Ken Currie, Micky Donnelly, Graham Duward... denek giza irudiaren arrasto biltzari dihardute. Testuinguru egokian.

Ikastaro ugari irailetik aurrera

UDAKO azken egunak gaineen ditugula, hasiak dira udazken parteko dantza ikastaroen berriak iristen.

«Bizkai Euskal Folklore Elkartea», Baztango Folklore lehen ikastaroa antolatzen ari da. Helburuak, batipat, Baztango folklorea ezagutzera ematea eta gaur egun gainbehera etorria dena birbiztea izango lirarteke. Antolatzaileen esanetan dantza ikastaro hauetako ezaugarriak aintzinakotasuna, arintasuna, eta jende

askoren parte hartzea dira. Irakasle bezala Xabier eta Patxi Larralde, Arizkungo dantza maisu eta txistulariak arituko dira. Lehen zatia irailaren 21-22an, 28-29an eta urriaren 5-6an eta 12-13an emango da; bigarrena, berriz, azaroaren 2-3an, 9-10an, 16-17an. Ikastaroa Bilbon izango da, «Bizkai Folklore Elkartea»n egoitza. Informazioa nahi duenak dei telefono honetara: (94) 421 01 61.

«Trebeska» dantza taldeak

Udazkenetik aurrera dantza ikastaro aukera zabala izango da.

bestalde, Donostiako Duque de Mandas kalean duen egoitza honako egitaraua duen ikastaroa antolatu du: urriaren 5ean 'kontrapasa', 'Muxeta' eta 'Bedaio ingu-

rutxo'. Urriaren 19an 'Gorulariak'. Azaroaren 9an gipuzkoar dantzen ikastaro laburra izango da. Argibiderako telefono honetara dei egin: (943) 46 04 87.

ZINKUNEGI
OPTIKA

HERNANI, 4
Telf. 42 06 24

20004 DONOSTIA

URRETXUKO LIBURU AZOKA

Irailaren 13tik 19era
Gernikako Arbola Enparantzan

- Azken euskal eta erdal liburuak
- Euskal diskagintzaren azken nobedadeak

**EUTSI
HAMARRARI!**

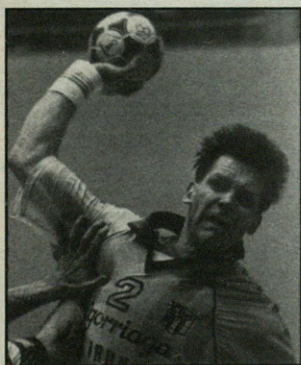
Euskadiko Liburu Azoken Batzordea

T elebista-Irratia

IKUSI BAIETZ

● Irailak 15 (igandea), 18.25etan, **estropadak**. «Nerbioi Saria» eskuratzeko lehia ikusgarria zuzenean.

● Irailak 18, asteazkena, 21.15etan, **futbola**. Eurokopako lehen kanporaketako Barcelona-Hansa Rosstock partidua.

● Irailaren 19an, osteguna, 20.45etan, **Donostiako Nazioarteko Zinemaldia**. Festibalaren inauguraketa.

● Hilaren 20an, larunbata, 21.30etan, «**Hor Konpon Tour**». Patxi Gonzalezek aurkezturiko umore eta musika show ibiltaria.

● Irailak 22an, 12.30etan, **eskubaloia**. Elgorriaga Bidasoa eta Avidesa taldeen arteko norgehiagoka.

● Hilaren 22an ere, 18.30etan, «**Basabizitza ikusgai**». Munduko basamorturik handienak erakutsiko dizkigun dokumentala, eta horietatik bereziki, Sahara basamortua.

TXORI BATEK ESAN DIGU

■ RNE4 itxi eta gero, hasi berria da Amaia Zubiria egunean hiru orduko irratsaio batean, RNE1n. Ordu t'erdi iraungo duen bere ihardunak «**Gure artean geurea**» du izen eta euskal kulturaren bilgune izango da. Komunitate Autonomo osoan izango da entzuterik.

BOTOIA SAKATU AURRETIK

Ohizko gerra filmea

Igandea 22

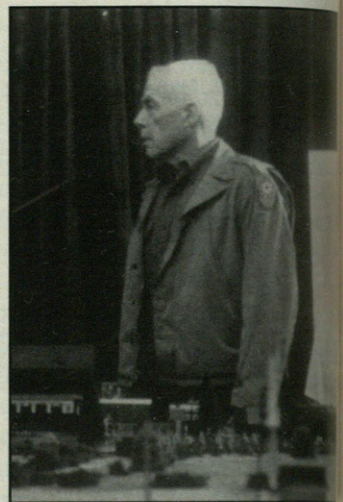
14.50etan,

«**Erasoa**».

Zuzendaria: Robert Aldrich.

Antzezleak: Jack Palance, Eddie Albert, Lee Marvin, William Smithers.

II gerrate mundialean kokaturiko pelikula, tankera honetako filmeek izan ohi dituzten osagai guztiak ditu honek ere. Alemaniar gaiztoak batetik, aliatu zintzoak bestetik, ondo desaroilaturiko aurgumentua da kontatzen zaiguna. Bertan, gainera, era honetako lanetan sarri ageri ohi den militar beldurti eta ausartaren arteko lehia ageri da, gaur egun bat baino gehiagori zer pentsaturik

eman beharko liokeena.

Ekintza 1944eko negurazazoko da, tropa alemaniarak Bulge-ko burrukar gogor erasotzeari ekitekoan. Erskine Cooney kapitaina izango da etsaiei aurre egin beharko dien gizon taldearen buru izendatutakodutena, bere militar karreraren azken lana izan daitekeenean.

● Irailak 19

21.35etan, Udako zinegaua: «**Odol Merkea**»

Zuzendaria: Joel Coeni.

Antzezleak: John Getz, Frances McDormand, Dan Hedaya, M. Emmet Walsh.

Emakume bat tabernabaten jabe den gizon aberats bezain paranoiko batekin ezkondua dago. Emakumea senarraren tabernako barmanarekin harremanetan hasten da, eta hark detektibe baten zerbitzuak alokatuko ditu.

● Irailak 21

22.45etan, Udako Zinegaua: «**Mitchel**»

Zuzendaria: Andrew B. McLaglen. Antzezleak: Joe Don Baker, Martin Balsan, John Saxon, Linda Evans.

Berriro ere narkotrafikua eta polizia zintzo eta integritate baten arteko istorioa. Azken honek, jende guztia aurka eduki arren, abokatu bat eta bere laguntzaileen aberasarraroak ikertuko ditu. Tentsio handiko luzemetrai poliziakoa.

T elebista-Irratia

Joseba Leizeaga: «Irrati libreak ahotsgabeen ahotsa dira»

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Apartheid

Errenteriako Zintzilik irrata duela sei bat urte sortu zen eta oraindik ere uhinen munduan dihardute. Joseba bertan aspalditik lanean dabilenez, berarekin irrati libreei buruz solasean aritu gara.

ARGIA. Beste obizko irratiak betetzen ez duten zein funtzio dute irrati libreak?

J. LEIZEAGA. Herri mailan ematen diren mugimendu ugari ez dira beste komunikabideetan azaltzen eta irrati libreen bidez mugimendu hauek aditzera eman nahi ditugu. Marjinaturik zeuden mugimenduei kanporako itenbide bat eman zaie eta gero eta eza-gunagoak egin dira. Beste-tik irrati libreak tailer modura ere jotzen dute; beste

irratietan parte hartzeko aukerarik ez duen jendeak hemen bere espresio bidea aurkitzeaz gain komunikabide batean lan egiten ikas bait dezake. Hitz gutxitan esateko, irrati libreak ahotsgabeen ahotsa dira.

A. Nolabaiteko koordinaziorik ba al dago irrati libreen artean?

J.L. Duela gutxi arte koordinazio bat izan dugu eta honi esker iraun dugu bizirik. Azken urteotan irrati libre asko desagertu dira eta orain berriro nolabaiteko

lotura lortu nahi dugu. Horrek albisteak zabaltzeaz gain irrati bakoitza isolaturik ez egotea suposatuko luke.

A. Irrati libre askoren arazo larriena legala izan da, Zintzilik irratiak alde horretatik arazoak izan al ditu?

J.L. Aspaldi honetan ez dugu arazorik izan. Udaletxea gu botatzen saiatu zen baina hortzak erakutsi genizkien eta bakean utzi gintuzten. Gu legalki ez gara existitzen, eta ez zaigu legalizatzeko aukerarik ematen. Legalak izateko oso gutxiren esku dagoen

azpiegitura eskatzen bait da, guk inolaz ere lortu ezin duguna. Bestetik uste dugu ez diogula inori baimenik eskatu behar, airea guztionak bait da.

A. Zer etorkizun ikusten diozu Zintzilik irratiari?

J.L. Herriak gure beharra duen bitartean etorkizuna badugu. Gu jendearengandik hurbil egoten saiatzen gara eta entzulegoa dugun bitartean guk hemen segituko dugu.

Uda amaierako eguraldi haizetsuek erdi izorratu dute etxeko antena.

Ohituak gara zazpi kanale ikusi ahal izateaz, eta orain baten faltan hanka motz sentitzen dugu gure burua. Ez bakarrik aukera bat galdu dugulako (provisionalki espero dut nik) bai ordea euskaraz den bakarra izkutatuta zaigulako. Ezin izan dugu orain ETB-1 sintonizatu, eta Atxagak zioen bezala, gure 'bizitza esparrua' erdaldundu egin da are eta gehiago.

Asko bezala, euskarari komunikabide desberdinetan ematen zaion lekuaz kezkatutik gutxieneko presentzia exijitzeko ordua heldua dela otu zait. Onar ezina da dagoeneko, gure hizkuntzak kanale bakar batean toki apropos eta duina edukitzea, besteetan existituz ez balu bezala ahaztua izateko. TVEren emanaldietan, are gehiago Euskadiraiko buruturikoetan euskarak toki egokia beharko luke izan. Telebista pribatuen kasuan ere antzera aldatu beharko lirakeke gauzak, ez bait da gaur egun inondik ere euskararik entzuten. ETB-2ri ere, besteeri eskatzen diegun maila bera eskatzearen iritzikoa naiz. Hego Afrikako apartheidaren aurka, esate baterako, ez da nahikoa beltzentzako garraio publikoa antolatzea, baizik eta, zuriertzako martxan diren autobus dotoreetan koloredunei sartzeko eskubidea zabaltzea.

AITZIBER YARZA

EDORTA ARANA

Liburuak

«Euskal Kazetarien
Jardunaldiak». Argitaratzen
du: Eusko Jaurlaritzaren
Argitalpen-Zerbitzu
Nagusiak. 98 orr.

Kazetarien fado koralak

EUSKARAZ dihardu-
gun kazetariok orain urte ba-
tzuk otxote bat osatzen ge-
nuen, eta orain berriz koru
bat, beti ere negar zotinka,
gure pena, dolore eta ezinen
melopea zaharra kantatzeko.
Beraz, orain urtebete pasatxo,
Hizkuntza Politikarako Idaz-
karitzak deiturik, bi egune-
tako jardunaldiak ospatu ge-
nituenean Igeldon, pentsa zer
nolako giroa biziko zen han.
Horren lekuko, bertan aur-
keztutako txostenen bilduma
argitaratu berri hau.

Hor datorkigu Pello Esnal,
inori parte horretako minik
sortzearen, kazetariok belar-
riak garbi eta erne izan behar
ditugula esanez. Ibon Sara-
sola belarri berbera horietatik
tiraka, hitzen eta hitz kateen
eltzea zabaltzean, batek daki
nork sortu eta gehienok ja-

rraitzen ditugun moda bitxi
horiei stop gorri gorria jarri
aurrean. Inaki Zabaletak Uni-
bertsitatea, edo hobe esan
Kazetaritza Fakultatea, larru-
tu du. Duintasuna aldarrika-
tzen du oraindik ere Mikel
Atxagak inuxente koadrila
hontzat. Antton Aranburuk
berriz, dagoen panorama
ikusi eta txokora biltzeko deia
bota du, besteen —erdaldu-
nen— atzetik ipurdia galtzen
ibili orde, geurea, geure era-
ra, konta diezaiegun balizko
irakurle-entzule -ikusleei.
Txema Auzmendik, azkenik,
jaio orduko linboan utzi du-
gun Euskaldun Kazetarien
Elkartearen asmo onak azal-
tzen ditu.

Kontrapuntua, sarritxotan
bezala, Kataluniatik datorki-
gu, hango kazetagitza, nor-
malizazioari dagokionez, gu-

re aldean aspaldi ilargira iri-
tsia dela erakutsiz. Hurrengo
jardunaldiak antolatuko di-
renerako 90eko hauen azken
ebazpenean jasotakoa beteta
balego, konforme.

Eszeptizismorako tenta-
zioa alde batera utzi eta behin
baino gehiagotan entelekia
hutsa dfinudien euskarazko
kazetagitza ba omen dela
behintzat frogatzen du txos-
ten bilduma honek. Hor dago
eretrato posible baten zirri-
borroa. Edo eretratoaren zati
bat, hobe esan. Izan ere, eta
adibide gisa, txokora biltzeko
deiareen kontra defenditu bait
daiteke gurekeriaren mugak
haustek, kanpoko haize
bolada bat hemengo ahotsez
aurkezteak, eskertzeko ar-
naskada dakarkiola irakur-
le-entzule-ikusle sufrutuari.

Belarri kontua zalantzan
jarri gabe berriz, zera galde-
tzen dut nik, ea nola egiten
den zubia AUSPOAko prosa
txukun, goxo eta kutsatu ga-
bearen eta teletipoak erdaraz
botatzen duen ezinbesteko
zaborraren artean, batez ere
minutuek argiaren abiadura
hartzen dutenean. (Telebis-
tarako lehiaketa proposame-
na)

‘Txikieria’ horien oina-
rrian, dena den, badago gal-
dera sorta: ze toki ematen zaie
euskarazko komunikabideei?
Zer nolako bitartekoak dituz-
te? Izan ere argitalpen hone-
tako txostenetan azaltzen den
arazo zerrendari gorputz
eman lekiokkeen koadroa falta
bait da. Hitza hain gastaturik
ez balego, plangintza falta
deituko nioke nik horri.

ELIXABETE GARMENDIA

Egilea: Enid Blyton.
Titulua: Bosten asteburu
bat.

Itzultzailea: Margarita
Altuna.

Argitaratzen du:
Elkarrek.

Nobela. 187 orr.

Elkarrek sail ospetsu
honetako hamar liburu
argitaratu ditu. Ezaguna
denez, gazteei
irakurtzaletasuna
hurbiltzeko abentura
hauek arrakasta handia
lortu izan dute.

Egilea: John Fante.

Itzultzailea: Aintzane
Ibarzabal. **Titulua:**
Bunker hilleko ametsak.

Argitaratzen du:
ELKAR-ek (Erdal
literatura-elaberria). 178
orr.

Hil ondoren bai Europar
bai Estatu Batuetan
arrakasta eta onespina
jasotako John Fante idazle
amerikarraren azken obra
da hau. 1982an argitaratu-
liburu honekin bukatu
zuen Bandiniren saga.

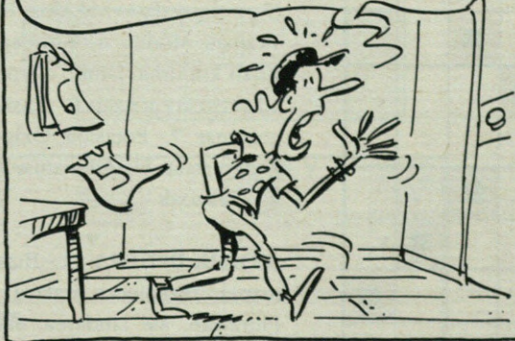
ADISKIDEAREN...

OPARIA

GAUR DAENE
URTEBETETZEA!

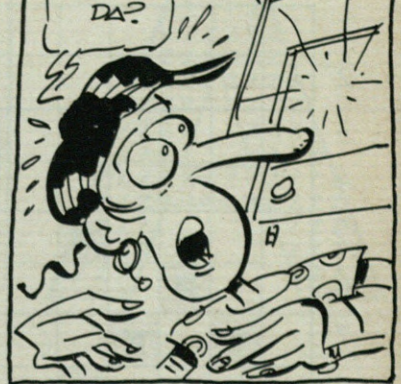

OSPATU? ZERTARAKO?
TOTAL, EZ DA INOR NITAZ
GOGORATZEN! EA EGUNA
LEHEN BAIT LEHEN AMAI-
TZEN DEN! HAU NAZKA!

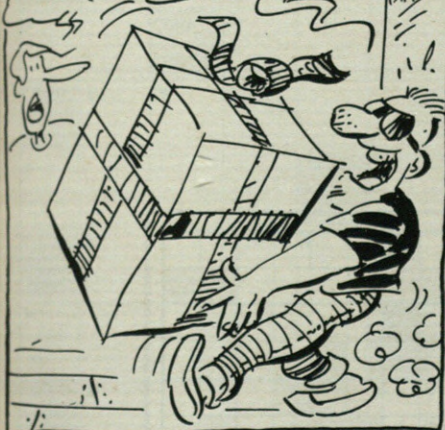
JOKA
ARI
DIRA!
NOR
OTE
DA?

TOK!
TOK!

ZORIONAK AXUN!!
TORI! HIRETZAT
DUN!

MIKEL!

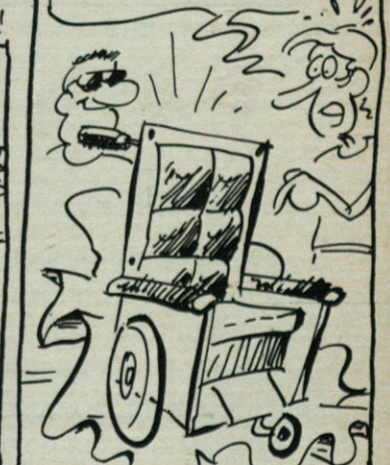

BENGA! IREKI! OSO OPARI
PRAKTIKUA DUN!

HAU POZA!

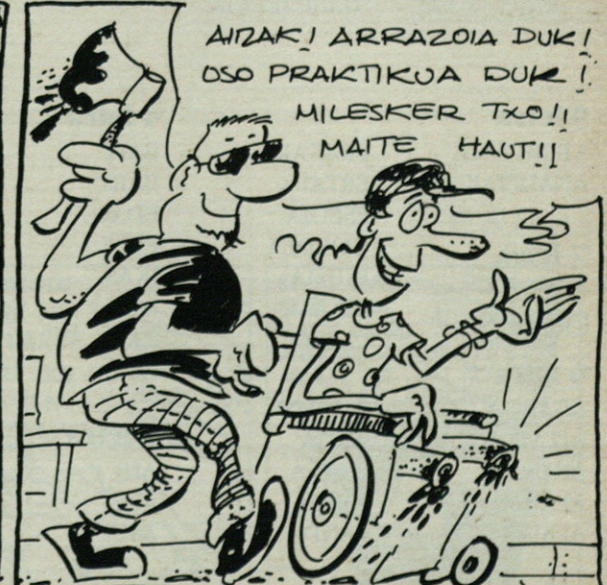
KONTXO!!
SILLADERVEDAS
BAT!

OPARI
PRAKTIKUA?
EZ ZEKIAT
BA...

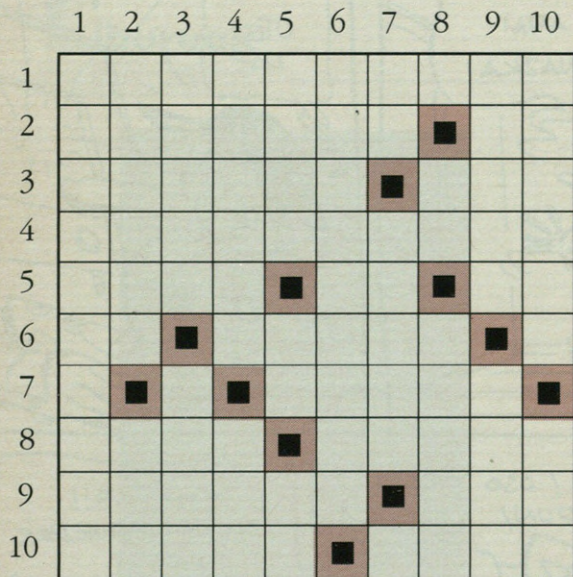
AIZAK! ARRAZOIA DUK!
OSO PRAKTIKUA DUK!
MILESKEK TXO!!
MAITE HAUT!!

BIHOTZET MAITE DITUZUNAK ZURE OPARIAREN ZAI DAUDE! ZOAZ ETA EMAN OPARIA! MUGI!

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN : 1.- Belak daramatzan untzia. 2.- Gorputzari darion likidoa. Kontsonante bikoitza. 3.- Txaloak. Modua. 4.- Kirol egileak. 5.- Egun baterako janari kopurua. Jainko egyptiarra. Landare multzoak adierazteko atzizki. 6.- Kasik. Musika tresna. Berrogeitamar. 7.- Potasioa. Oxigenoa. Kuartzo mota. 8.- Zango atala. Abandonatua. 9.- Ibilia. Bete. 10.- Karrika. Zintzoak.

GOITIK BEHERA : 1.- Bizkaitarrak. 2.- Bizkaieraz, itsusia. Bizkaieraz, iratzea. 3.- Marra. Enbutu. 4.- Pluralean, ale landarea. Sarrera. 5.- Herri. Musika nota. Arabako alderdi espainiarra. 6.- Ertamerikako estatua. 7.- Eta. Marokkoko hiriburua. Zero. 8.- Azkeneko kontsonantea. Bizkaieraz, omen. Zeharka jarri. 9.- Irratia, hitz elkarketan. Erraz. 10.- Nafarroako harana. Alfabetatze Euskalduntze Koordinakundea.

Hitz kateatuak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

9 letra

ABERTZALE
ANALISIAK

7 letra

ETEKINA
TRAKETS

6 letra

ABAROA
AITATU
AKURIA
ALABAK
ALALAK

ERAKAR
ERTAIN
ESEGA
GORDEA
IKUSIA
IZARAK
LARRIA

5 letra

ASTIA
KATEA
KIROL
LANDA

4 letra

BAIT
BART
EDAN
ERRE
IKAS
LOTI
ZART
ZURA

3 letra

AHI
AIA
AMA

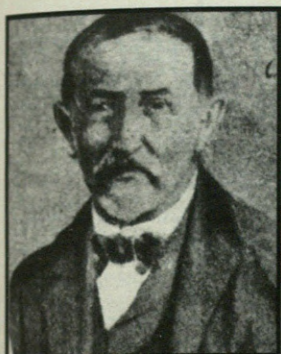

ANE
ARI
ATE
AZA
BAI
DOA
ERI
ERO

EZA
HOR
IAZ
IOI
KAI
KOI
LAR
LEO

MAO
ORA
ORO
OSO
SOA
SOR
TAR
ZEN
ZER

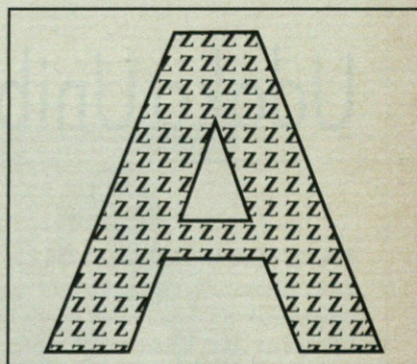
ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulara eta grabatuan ageri den pertsonaiaren izena; euskaraz idatzi zuen erdal nobelagile ospetsu baten aita alegia, ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6	7
	8	9	10	11	12	13

		Min zalea	▼	Abladurak	▼	Ate, hitz elkar,	▼	Ukape-nak
		Arriskutik urrundu		Lodosa-koak		Edo		
		▼		▼		▼		▼
		1						
Hizkun-tzalaria	▼	Sines-gaitz	▼	Xinpleak	▶			
Godoa	5	Musika nota		(Infin.) Gidatu		11		
▶		▼		▼			Bokala Agur, katalane-raz	▶
8								
Poetikoa	▶					Ameri-zioa	▶	▼
Musika nota			3			Une itiki		
		Lagun	▶			▼		
		Hitzak						2
Herri nafarra	▶	▼				Instintu	▶	
Zoladura					4	Egurats		7
▶				Harrema-na	▶	▼		
			9	Egile atzizkia		10		
				▼				
Gudaria	▶						Potasioa	▶
Zintzarri handi						6	"p ^a gabe-ko poz	
▶				Ipar. Ardo	▶		▼	
12				Lehen bokala				Bokala
Neka	▶			Ordotsa	▶			▼
								13

— Hieroglifiko —

Zein soineko aukeratu zenuen?

Aurreko asteko soluzioak

Gurutzegrama

			S	A	B	I	N	O
			A	R	A	N	A	
			●	D	●	I	●	I
			L	O	T	S	A	T
●	B	●	A	●	I	Z	U	K
B	I	L	B	O	T	A	R	R
●	Z	A	●	G	U	R	I	A
I	K	U	S	I	A	●	A	T
●	A	R	I	●	K	I	K	A
Z	I	D	A	K	●	R	●	K
●	T	E	M	A	T	I	A	●
H	A	N	●	N	O	N	G	O
●	R	A	D	A	R	●	I	N

EZKER ESKUTIN: 1.-Madarikatu, 2.-Atera, Arra.

3.- Hori, Bira, 4.- Arindu, Eka, 5.- Trokela, Em

6.- Sa. Intsusa. 7.- Oka. Azartu. 8.- N. Ia. Ab. U't

9.- Dirua, Anas. 10.- Ote, Bekokia.

GOTTIK BEHERA. 1.- Mahatsondo. 2.- Atorrak.

It. 3.- Derio. Air. 4.- Arinki. Au. 5.- Ra. Dena

Ab. 6: 1. Bultza, E. 7: Kai, Asahak, 8: Arne, Ue

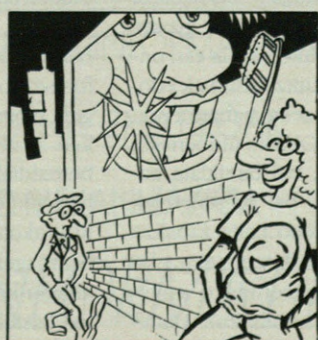
No. 9: Trakehnar 10: U'a Amantsi

Hieroglifikoa: Ez dakite esaten

Hitz
Kateatuak

G	I	L	T	Z	A	Z	E	N	T	Z	I	Z
G	I	E	R	I	Z	H	O	R	I	O	N	
G	I	Z	E	N	A	Z	O	R	I	O	N	
O	Z	E	N	H	E	I	J	N	K	A		
T	U	A	Z	O	R	R	K	A				
O	K	O	I	N	Z	I	O	Z				
R	I	L	D	A	S	K	A					
E	N	O	N	I	A	Z	A					
E	N	I	R	A	D	A	K	S	U	M	E	
K	A	N	A	L	I	R	D	R	A	K		
U	N	A	T	A	O	T	A	R	R	E		
Z	E	N	A	F	A							
A	H	E	R	E	N	O	I	N	A			

EGUNEROKO KALEA.

Perham

Udako Unibertsitatea etorkizunari begira

EUSKAL HERRIKO gizarte bizitzan suertatzen diren gauza propioenak ere inguruaren eragina dutela erabat garbi eduki beharko genuke. Egun, garaia eta egoera geopolitikoak baldintzaturik, independentziaren aldeko jarrerak azaltzen ari diren bezala beste zenbait une historikoetan psikoa-nalisiak gizartearengan zuen eragina, Hatha-yoga zein radja-yogaren zabaltze soziala edota zenbait literatur joera (poesia, elaberri ala entsaio irakurtzearenak adibidez) izan dira bai hementxe baita gure inguruan ere kultur mailan antza handiaz sortu eta hedatu direnak.

Udako Unibertsitateak ditugu hirurogeitamargarren hamarkadaren hereditentzia. Izan ere, eta 68ko gizarte harremanen aldaketa medio hezkuntza mundua krisialdi latzan murgildu zen. Honen ondorioz irakaskuntzaren hastapen teorikoak errebisatuko ziren (ikus UNESCOaren babesean E. Faurek eta P.H. Coombsek argitaraturiko ikerketak) eta irakasleen birziklaia ezinbesteko iharduera gisa hasiko zen planteiatzen. Udako Unibertsitateak aipatutako azken honi aurre egin ahal izateko sortuak izango dira hain zuzen ere. Guzti hau mendebalde osoan zehar barreiaturiko fenomenoia izan arren estatu honetan ezaugarri bereziaz horniturik agertuko da, funtsean tokian tokiko hizkuntzarako aldarrikapen eta birziklaierako. Bai hemen baita nonnahi ere (Univ d'Estiu, Open University etab...) iharduera honetako behar ziren egitura zein edukien egitarau berriak oinarritzko gizarte-taldeetatik jaio ziren; hots, ohizko unibertsitateetatik at.

UDAKO Ikastaroak ordea, Unibertsitate ofizialek goian planteiatutako irakaskuntza aldaketari larogeigarren hamarkadaren haseran eman nahi izan zioten erantzun gisa azaldu ohi dira. Kasu hauetan unibertsital eredu klasi-

FITO RODRÍGEZ BORNAETXEA

UEUko partaidea

koak ditugu iturburutzat eta kultur hedapena nahiz ikerketetan gaurkotzea helburuak. Irakaskuntza arautuaren arauera tituluak ematea da bere zereginetariko bat eta tokian tokiko hizkuntzak ez ohi dira egituralki aintzakotzat hartzen. Aitzitik, nazioarteko hizkuntza homologatueta oinarritu behar dira zeren nazio desberdinetako ikerle edota ikasleen arteko komunikazioa bideratzea da bere betekizun garrantzitsuetariko bat.

Tituluen azokan suertatutako fluktuazioen emaitzak dira gaur egun (larogeigarren hamarkadarekin bat) Unibertsitateek eratu dituzten curriculum berriak. Estatu Batuek egun gizarte mendebaldar osoan duten itzala eta, ondorioz, beren irakaskuntza sistimak edonon duen eragin zuzena nabarmendu daiteke honetan ere. Ohizko unibertsital eskaintzetatik aparte, bai birziklaia aurrera eraman nahian, bai prestakuntza espezifikoki erantzuteko baita zabaltze eta ikerketarako joerak eguneratzeko gaurko osagarri gisa sortutako egitarauak modu berri batez arautuz. Haue-

kek ditugu, orohar, hirurogeigarren hamarkadan eta hezkuntza mailan abiatutako bidaiaren helbide eta helmuga.

ORAIN arte adierazitakoak nazioarteko unibertsital hezkuntza joerak azaltzen baditu ere euskararen kasurako gehiago zehaztu beharko genuke. Izan ere hezkuntza tendentziak dira eta ez hizkuntza tendentzien azalpenik. Izatekotan erreferentziagarriak lirateke hizkuntza eta unibertsitate 'normalizatu' batean baina inolako unibertsitaterik eta ordezkapen prozesuan sartuta dagoen hizkuntza gutxiagotueta batean, euskarak kasu, nekez aplikatu daitezkeenak. Behin baino gehiagotan esan denaren arauera izeneko Euskal Herriko Unibertsitatean euskaldunak maizterrak besterik ez garen bitartean eta Udako Euskal Unibertsitateak bere sorreraren ezaugarri (beraz, duela hoge urteko plantamenduei) tinko eusterik ezinbestekoa bihurtzen zaionean ezin da esan aurre-erapen handiegirik dagoenik.

Illo honetatik, gaurko soziolinguistikaren ikuspegietatik bezalaxe, Euskal Unibertsitatearen aldarrikapena gero eta ozenago izan behar den ustea da, Udako Euskal Unibertsitatearen jaiotzan kontutan eduki ziren plantamenduak gaurkotu eta egokitu behar direlakoan nago. Irizabalbeitia eta Zalakain lagunak guzti horretarako premiazkia den elkarren arteko informazio zein eritzi trukaketaren alde agertu zaizkigu dagoeneko, gaurko honek azkar batean Euskal Kulturaren modernizaziorako funtsezkoa izango den debate horri segida eman nahi dio. Alde batetik, udazken honetan udako euskal kulturaren beroaldiak erabat hoztu ez daitezen eta bestetik, euskarak egin behar duen bide luzerako urtesasoia eta, ziur asko, urte bat baino gehiago behar izango dugunez, aipaturiko bideari lehen bait lehen ekiten hasteko.

APIKA

I N F O R M A T I K A

- Telefonoz deitze hutsarekin, zure instalazioa diseinatu dutenen laguntza jakituna gehitu diezaikezu zure sistema informatikoari.

- Software ekoizpen zentrua. Talde gazte eta kualifikatu batek APIKAren software eskaintza eguneratzen du etengabe.

- Hardware mantenu zerbitzua.

- Training zerbitzua.

DONOSTIA

Ametzagaña 19, behea
Tlf.: (943) 27 47 11 - 28 33 99
Fax: (943) 27 46 00

BILBO

Begoñalde 9-1
Tlf.: (94) 446 76 84
Fax: (94) 446 76 85

- AHOLKULARITZA INFORMATIKOA
- INSTALAZIO INFORMATIKOAK
- ERABATEKO MEKANIZAZIOA

- BEHARREN ARAUERA KO PROGRAMAZIOA
- IHARDUERA EKONOMIKOEI EGOKITUTAKO APLIKAZIOAK

INFORMATIKA INTEGRALA

ETB

EUSKARARI

TINKO

BULTZATUAZ

Egunez egun.
Entzun eta aditu
dezazun, ikus eta
uler dezazun, parte hartu
eta zurea egin dezazun,
horrela bakarrik bizi
dezakezulako Euskara,
zentzumen guztiekin.
Euskal Telebistan, tinko
babesten dugu, sustraiean
eta oinarrian.

Horregatik, Euskaraz bizi
nahi dituzunean Albisteak,
Kirolak, Zinea, Ikuskizunak,
Dokumentalak,... den-dena,
EUSKAL TELEBISTA pizten
duzu ezbaierik gabe: zure
komunikabiderik hoberena
eta osatuena euskaraz.

ETB

Zurekin Zuzenean